

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΑ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 1 ΜΑΡΤΙΟΥ 1974 | ΑΡΙΘ. 5

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

Α'.

«Ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομή τι ἰσχύει οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ Πίστις δι' Ἀγάπης ἐνεργουμένη» (Γαλ. 5,6).

1. Οἱ θεόπνευστοι λόγοι τοῦ θείου ἀποστόλου Παύλου πάντοτε μὲν ἔχουν τὴν ἀλάθητον ἔκφρασιν των καὶ τὴν ἐν τοῖς πράγμασιν ἐφαρμογὴν των. Ἀλλὰ τὴν σήμερον ἡμέραν, τὴν σύγχρονον ἐποχὴν τῆς πανανθρωπίνης δίνης καὶ τῆς συγχύσεως ἰδεῶν, ἀρχῶν καὶ ἐπιδιώξεων τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ παγκοσμίῳ κλίμακος, καθίστανται κατ' ἐξοχὴν ἐπικαιροὶ καὶ διὰ τοὺς διατηροῦντας ποίαν τινὰ καθαρότητα τοῦ νοῦς των καὶ εὐδιάθετον πρόσκλισιν τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς ἀνυπολογίστου ἀξίας τῶν ὑψίστων τούτων ἀρετῶν Πίστεως καὶ Ἀγάπης, ἀποβαίνουν ἀληθῶς σωτηριώδεις. Ἡ Πίστις, καίτοι ἀναφερομένη εἰς Ἀληθείας ὑπερβατικὰς καὶ μυστηριώδεις, ἐμφυεῖς πάντως εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ διακαῶς ὑπ' αὐτοῦ ἀναζητουμένης, γίνεται μ' ὅλα ταῦτα διὰ τὸν εὐδιάθετον καὶ καλόπιστον, ἢ σωτηριώδης πύξις ἀσφαλοῦς διαπλευσεως τοῦ τρικυμιώδους βίου. Ἡ δὲ Ἀγάπη, ἐμφυῆς καὶ αὐτὴ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, ἀποτελοῦσα τὴν τε συνισταμένην πασῶν τῶν ἀρετῶν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὴν ὄντολογικὴν ὑπαρξιακὴν ἔκφρασιν τῆς θείας τοῦ ἀνθρώπου πνευματικῆς φύσεως, ἀποβαίνει διὰ

τὸν ἀγαπῶντα πηγὴ ἀνεκφράστου ἡδονῆς καὶ ἅμα πανσθενὲς περιτείχισμα κατὰ πάσης ἀντιξοότητος καὶ τὸ θεῖον διάδημα ἀναμφιλέκτου προβολῆς τοῦ «κατ' εἰκόνα» Θεοῦ πεπλασμένου ἀνθρώπου καὶ ἐπιβραβεύει τὴν ὑπαρξιακὴν ὄντοτητα τοῦ προσκαίρου βίου τοῦ ἀνθρώπου δι' ἀνεκφράστου βιωματικῆς προγεύσεως ἀληθοῦς μακαριότητος καὶ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ!

2. Ἡ Πίστις — καὶ ἐννοῶ ἐνταῦθα, κατὰ τὴν ῥῆσιν τοῦ θείου ἀποστόλου Παύλου, τὴν χριστιανικὴν Πίστιν — καὶ ἡ ἐκ ταύτης ἐκπηγάζουσα καὶ αὐξανομένη Ἀγάπη ἀποτελοῦν τοὺς δύο κίονας, ἐφ' ὧν στηρίζεται ἡ Ἐκκλησία. Ἀλλ' ἡ Ἀγάπη ἔχει ἐν χριστιανικῇ ἐννοίᾳ ἐξωστρεφῆ καὶ μόνον ἀξίαν, ἐφ' ὅσον δῆλον ὅτι αὐτὴ ἀναφέρεται πρὸς τε τὸν Θεὸν πρωτίστως καὶ πρὸς τὸν «πλησίον». Ἐνδοστρεφῶς λαμβανομένη ἡ Ἀγάπη, πρὸς τὸ ἴδιον Ἐγὼ ἐκάστου ἀναφερομένη, καταντᾷ ἄκρατος ἐγωισμὸς, βλαβερὸς καὶ καταστροφικὸς διὰ τε τὸ ἄτομον καὶ διὰ τὸν «πλησίον». Ἀλλ' ἡ πρὸς τὸν «πλησίον» Ἀγάπη τότε μόνον ἔχει ἀξίαν, κατὰ τὴν χριστιανικὴν διδασχῆν, ὅταν ἐκδηλοῦται ἀδιαχωρίστως τῆς Πίστεως καὶ ἐν τῇ ἐφαρμογῇ της πρὸς τὸν «πλησίον» ἐπιστηρίζεται ἐν τῇ, ἐξ ἧς δέον νὰ ἐκκινή, Πί-

στει εἰς Χριστόν. Διότι ἄλλως ἢ Ἀγάπη αὕτη ὁμοιάζει εἴτε πρὸς τὴν «φίλησιν» τοῦ Ἀριστοτέλους, τὴν ἀνάμικτον μετ' ἰδιοτελοῦς βλέψεως καρπώσεως παντοειδῶν συμφερόντων, εἴτε πρὸς μίαν τῶν ποικίλων μορφῶν τοῦ κοινωνικοῦ Ἀνθρωπισμοῦ, τοῦ ἐπὶ τῆς ἀμοιβαίας φιλαλληλίας στηριζομένου καὶ ἐπὶ τῆς ἰσοβαροῦς ἐναλλακτικῆς διαθέσεως τοῦ «δοῦναι» καὶ «λαβεῖν» τοῦ ἐντὸς τῆς κοινωνίας ζῶντος ἀνθρώπου. Ἀλλ' ἡ χριστιανικὴ Ἀγάπη οὔτε «ἔρω», οὔτε «φίλησις» εἶναι, ἀλλ' ἐντελής ἔκφασις τῆς «κατ' εἰκόνα» Θεοῦ ἀνθρωπίνης φύσεως, πέρα πάσης ἰδιοτελοῦς βλέψεως, ἀλλὰ τὸναντίον ἐν αὐτοθυσίᾳ καὶ αὐταπαρνήσει τελειομένη ὑπεραξία, ταυτιζομένη πρὸς αὐτὴν τὴν θεϊαν Φύσιν, ἐφ' ὅσον «ὁ Θεὸς Ἀγάπη ἐστίν» (Α' Ἰω. 4,8).

3. Τὰ δύο λοιπὸν ταῦτα ὑψίστα ἀγαθὰ διὰ τὸν ἄνθρωπον, ἦτοι ἡ Πίστις καὶ ἡ Ἀγάπη, δὲν εἶναι ιδιόκτητα τοῦ ἀνθρώπου ἀγαθὰ, ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ μόνου κτώμενα καὶ ἄρα προσωπικῆς, πρωτοφυοῦς παραγωγῆς, ἀλλὰ γεννήματα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐμφυτευθέντα καὶ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ καλλιεργούμενα καὶ ἀυξανόμενα. Ἐφ' ὅσον δὲ ὁ Χριστὸς εἶναι καὶ ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἄρα ἡ «Ἐκκλησία» εἶναι ἡ φυσικῶς κεκτημένη τὰ ὑψίστα ταῦτα ἀγαθὰ καὶ μόνη. Ἀλλ' ἡ Ἐκκλησία αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Ἰδρυτοῦ Τῆς σκοπὸν κέκτηται, ἵνα διοχετεύῃ τὰ ὑψίστα ταῦτα ἀγαθὰ τῆς χριστιανικῆς Διδαχῆς εἰς τὰ μέλη Αὐτῆς, ζωοποιούσα μὲν τὴν Πίστιν, ἐπαυξάουσα δὲ διὰ τῶν Μυστηρίων καὶ τῶν ποικίλων σωτηριωδῶν μέσων Αὐτῆς καὶ συνεχῶς διαθερμαίνουσα τὴν ἐν χριστιανικῇ ἐννοίᾳ Ἀγάπην εἰς ἐν ἕκαστον τῶν πιστῶν μελῶν Αὐτῆς. Ἀλλὰ παρατηρεῖται πολλακίς εἰς τὸν σύγχρονον χριστιανικὸν κόσμον ἢ ἀντινομία, οἱ δῆθεν «πιστοὶ» νὰ στερεῶνται τῶν ἔργων τῆς «ἀγάπης»! Τὸναντίον οἱ «ἄπιστοι» νὰ ἐμφανίζονται πλουσιοπαρόχως δωροῦντες πρὸς τὸν «πλησίον» τὰ ἀγαθὰ των! Καὶ ἡ «ἀντινομία» αὕτη ὀδηγεῖ, ὡς εἶναι φυσικόν, εἰς σκανδαλισμὸν πιστῶν καὶ ἀπίστων, ἐπὶ δυσφημῆσει τῆς Ἀγιωτάτης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἥτις ὁμῶς φύσει εἶναι καὶ ἁγία καὶ ἄμωμος καὶ ἄ-

τρωτος τῶν ἁμαρτωλῶν ἐπιδράσεων τῶν κατ' ὄνομα πιστῶν μελῶν τοῦ Πληρώματός Της. Διότι, κατὰ τὸν θεῖον Παῦλον, «ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ Αὐτῆς, ἵνα Αὐτὴν ἁγιάσῃ καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι, ἵνα παραστήσῃ Αὐτὸς ἑαυτῷ ἔνδοξον τὴν Ἐκκλησίαν, μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ῥυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ἦ ἁγία καὶ ἄμωμος» (Ἐφεσ. 5,25-27).

4. Καὶ εἶναι πράγματι φύσει «ἁγία» καὶ «ἄμωμος» ἡ Ἐκκλησία. Καὶ ὡς τοιαύτη, οὐδὲν, ἀπολύτως οὐδὲν δύναται νὰ βλάψῃ τὴν φυσικὴν ὑπόστασιν τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ δὲ τυχὸν «σκανδαλισμὸς» βλάπτει ἀπλῶς τὰ κακὰ ἢ κατ' ἐπίφασιν μέλη Αὐτῆς, εἴτε ἀπλοῖ πιστοὶ καὶ λαϊκοὶ εἶναι, εἴτε ἱερατικοὶ ἢ θεολόγοι καὶ εἴ τινας ἕτεροι ἐκκλησιαστικοὶ ἀξιωματοῦχοι ἐν τῇ ὁρατῇ προσκαίρῳ διοικήσει τῶν διαφόρων τομέων τῆς ἐκκλησιαστικῆς δραστηριότητος. Εἶναι ἀνάγκη νὰ λεχθῶσι μετ' ἰδιαιτέρας ἐμφάσεως τ' ἀνωτέρω, διότι παρατηρεῖται, ἰδίᾳ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν, ἀληθῆς σύγχυσις μεταξὺ τῶν πολλῶν, οἵτινες σκανδαλιζόμενοι ἐκ ποικίλων ἀφορμῶν τῶν ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς Ἐκκλησίας συμβαινόντων — καὶ ἐννοῶ οὐχὶ μόνον τὸν χῶρον τῆς ἡμετέρας ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ τῆς γῆς ἐν τοῖς χώροις πασῶν τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν—, σπεύδουν νὰ ἐπικρίνουν τὸ δῆθεν «κατάντημα» τῆς Ἐκκλησίας, ἐνῶ πρόκειται προφανῶς περὶ ἀθλιεστάτου καταντήματος τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου, εἴτε οὗτος λέγεται χριστιανὸς ἢ ἐκκλησιαστικὸς, εἴτε μή.

5. Ἡ Ἐκκλησία, κεφαλὴν ἔχουσα τὸν Χριστόν, προσφέρει καὶ ἀσκεῖ μὲν ἡ Αὕτη κατὰ τὴν ἑαυτῆς θεανθρωπίνην φύσιν τὴν θεϊαν Ἀγάπην, ἣν οἱ ἄνθρωποι, οἱ μὴ ὄντες ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, δὲν δύναται φύσει καὶ ἀφ' ἑαυτῶν οὔτε νὰ ἀσκήσουν, ἀλλ' οὔτε καὶ νὰ προσφέρουν. Ἄς μὴ φανῇ δὲ τοῦτο παράδοξον διὰ τοὺς πολλοὺς. Διότι ἡ Ἐκκλησία, ὡς Σῶμα Χριστοῦ, φύσει ἁγία καὶ ἄμωμος οὖσα, μόνη Αὕτη δύναται νὰ ἁγιάσῃ τὸν ἄνθρωπον καὶ νὰ καταστήσῃ τοῦτον ἄμωμον, καθαρὸν καὶ δίκαιον ἐναντι Θεοῦ καὶ ἀνθρώ-

ΕΙΡΗΝΙΚΟΝ ΓΡΑΜΜΑ

Ἀριθμ. Πρωτ. 63.

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργγὲ τῆς ἡμῶν Μετριοτήτος κύριε Σεραφεῖμ, Πρόεδρε τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερῆδιστα προσαγορευόμεν.

Ἱερᾷ καὶ μεγάλῃ χαρᾷ ἢ καθ' ἡμᾶς Ἀγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ὑποδεξαμένη πρότρυπα τὸ ἀπὸ τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀγγελμα τῆς ἐλέφ Θεοῦ, ἐκφρασθέντι διὰ τῆς κανονικῆς ψήφου θεολόγου Συνόδου, ἀνόδου τῆς Ὑμετέρας λίαν ἀγαπητῆς καὶ περισπουδάστου ἡμῖν Μακαριότητος εἰς τὸν περίπτυστον τῶν Ἀθηνῶν Ἀρχιεπισκοπι-

πων. Τὸν ἄνθρωπον τὸν πιστὸν φυσικά, τὸν ἐν Χριστῷ βαπτισθέντα καὶ διὰ Χριστοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ διὰ τῶν Μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας ἀγιασθέντα καὶ τελειωθέντα. Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ λοιπὸν οἰκοδομεῖται, παρέχεται δι' αὐτῆς καὶ τελειοῦται ὁ πλοῦτος τῶν ἀρετῶν, ὧν αἱ πρῶται καὶ ὕψισται ἡ Πίστις καὶ ἡ Ἀγάπη. Ἄλλ' ὅστις ζῆ τὴν Ἀγάπην τῆς Ἐκκλησίας καὶ δὴ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, οὗτος αἰσθάνεται ἔσωθεν τὴν μαρτυρίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνάγκην, τὴν ἐκ τῆς ἀναγεννηθείσης ζωῆς αὐτοῦ ἐν Χριστῷ ἀπορρέουσαν, ὅπως ὑπηρετήσῃ τὸν «πλησίον» αὐτοῦ ἐν Ἀγάπῃ ἀδιακρίτῳ. «Πλησίον» δὲ εἶναι κατὰ τὸν Χριστόν, ἀνευδιακρίσεως, «πᾶς» ἄνθρωπος, ἀνευ μηδεμιᾶς διακρίσεως, ὡς εἶπον, φυλῆς, γένους, τάξεως, ἰδεολογίας, διότι ὁ Θεός, Πατὴρ πάντων εἶναι καὶ ἄρα ἡ Ἐκκλησία τοῖς πᾶσι εἶναι καὶ πρέπει νὰ εἶναι προσιτή! Καὶ διότι ὁ πανάγαθος οὐράνιος Πατὴρ οὐδένα ἀρνεῖται. Τὸ δὲ θαυμαστὸν καὶ μυστηριώδες διὰ τὸν ἀτελεῖ ἄνθρωπον εἶναι, ὅτι ὁ Θεὸς στρέφεται κατ' ἐξοχὴν εἰς τὸν ἁμαρτωλόν, τὸν ἄπιστον, τὸν ἀπολωλότα υἱόν, ὃν δὲν ἀρνεῖται ὡς πανάγαθος Πατὴρ, ἀλλὰ τούναντι καὶ ἀναμένει, καλλιεργῶν διὰ τῆς Ἐκκλησίας τὸ ἔδαφος τῆς μετανοίας καὶ ἐπιστροφῆς τοῦ ἀσώτου υἱοῦ Του παντοιοτρόπως, μάλιστα δὲ διὰ τῶν πιστῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας! Ἀλλὰ, φεῦ! Χριστιανοί

κὸν Θρόνον, ἀπ' αὐτοῦ δέ, κατὰ τὰ ἐκκλησιαστικῶς τεθεσπισμένα, ἀναλήψεως ὑπ' Αὐτῆς καὶ τῆς ἱερωτάτης εὐθύνης τῆς προεδρίας τῆς Ἀγιωτάτης Αὐτοκεφάλου αὐθόθι Ἐκκλησίας, καὶ συμπανηγυρίσασα μετὰ τῆς αὐθόθι σεβασμίας Ἱεραρχίας, τοῦ εὐαγούς Κλήρου καὶ τοῦ εὐσεβοῦς πληρώματος τὴν Ἐνθρόνισιν Αὐτῆς διὰ τῆς ἀποστολῆς καὶ παρουσίας κατ' αὐτὴν ἐκτάκτου ἡμετέρου Πατριαρχικοῦ Ἀπεσταλμένου, πεπληραμένη τῇ χαρᾷ ταύτῃ ἐδέξατο νῦν καὶ τὰ κατὰ τὰ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικὰ θέσμια τίμια ἀπὸ κε' τοῦ λήγοντος μηνός, ἀριθμ. Πρωτ. 385, Ἐθρονιστήρια Γράμματα τῆς σεβασμιουπόθτου ἡμῖν Ἀγάπης Αὐτῆς.

Τούτων ἰδίᾳ τε καὶ ἐν συνεδρίᾳ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ἀγάπη καὶ πολλῇ τῇ προσυχῇ ἀναγνωσθέντων, εὐηγγελίσθημεν ἐν λεπταμερείαις, ὅτι, θεία εὐδοκία καὶ ἐπινεύσει τοῦ Παρα-

τινες, μεγαλαυχοῦντες, θεωροῦν ἑαυτοὺς «κατ' ἀποκλειστικότητα» χριστιανούς! Ὅποια διάστροφος πλάνη «ἀνευλαβοῦς καὶ ὑποκριτικῆς εὐσεβείας»! Καὶ συμβαίνει τότε τὸ παράδοξον, οἱ μὴ χριστιανοὶ νὰ γίνωνται οἱ ἐπιτιμηταὶ καὶ κατήγοροι τῶν χριστιανῶν, ὡς συμβαίνει ἐν τῇ παραβολῇ τοῦ ἀσώτου, ἐν ἧ ὁ παρὰ τῷ Πατρὶ μείνας πρεσβύτερος υἱὸς ἠρνήθη τὸν νεώτερον ἀδελφόν καὶ ἐκ τῆς μισαδελφίας αὐτοῦ ἀπώλεσε καὶ τὴν τοῦ Πατρὸς εὐνοίαν!

6. Τὸ μέγιστον λοιπὸν τῶν Μυστηρίων τῆς θείας ἐν Χριστῷ καὶ διὰ Χριστοῦ Ἀποκαλύψεως εἶναι ἡ Ἀγάπη αὐτῆ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον. «Συνίστησι δὲ τὴν Ἐαυτοῦ Ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ Θεὸς ὅτι ἐτι ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν. Πολλῶ οὖν μᾶλλον δικαιοθέντες νῦν ἐν τῷ αἵματι Αὐτοῦ σωθησόμεθα δι' Αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὀργῆς. Εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες κατηλλάγημεν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ, πολλῶ μᾶλλον καταλλαγέντες σωθησόμεθα ἐν τῇ ζωῇ Αὐτοῦ· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμενοι ἐν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' ὃ τὴν καταλλαγὴν ἐλάβομεν» (Ῥωμ. 5,8-11)!

Ἀλλὰ θὰ συνεχίσωμεν!

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ὁμότιμος Καθηγητῆς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

ΑΙ ΕΠΙ ΤΗ ΙΕΡΑ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ Μ. ΦΩΤΙΟΥ

ΣΥΝΟΔΙΚΑΙ ΕΟΡΤΑΙ (6-2-1974)

Μετά τῆς ἐπιβαλλομένης λαμπρότητος καὶ μεγαλοπρεπείας ἐωρτάσθη καὶ ἐφέτος ἡ Συνοδικὴ εορτὴ τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου. Συμφώνως πρὸς τὸ καταρτισθὲν πρόγραμμα, ἀφ' ἐσπέρας ἐτελέσθη ἐν τῷ ἱερῷ Καθεδρικῷ Ναῶ Ἀθηνῶν Μέγας πανηγυρικὸς Συνοδικὸς Ἐσπερινὸς ἐν συγχοροστασίᾳ τῶν Σεβ. Συνοδικῶν Συνέδρων, προεξάρχοντος τοῦ Σεβ. Ἀντιπροέδρου τῆς Ἱ. Σ. Μητροπολίτου Καλαβρυτῶν καὶ Αἰγιαλείας κ. Γεωργίου, τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχ/που Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεὶμ οἰκουροῦντος ἕνεκα γρίπτης. Ὁ Θεοφίλ. Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἱ. Συνόδου Ἐπίσκοπος Δέρβης κ. Κοσμάς ἐξεφώνησεν εἰδικὸν τῇ περιστάσει λόγον.

Τῇ ἐπαύριον ἐτελέσθη, κατὰ τὸ ἔθος, ἐν τῷ Καθολικῷ τῆς Ἱ. Μονῆς Πεντέλης Συνοδικὴ Θ. Λειτουργία ὑπὸ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Παροναξίας κ. Ἐπιφανίου, Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Ἀλεξάν-

κλήτου, τὰ τῆς ἐκλογῆς τῆς Ὑμετέρας ἀγαπητῆς Μακαριότητος, εἰς πλήρωσιν τοῦ χηρεύσαντος Ἀρχιεπισκοπικοῦ Θρόνου Ἀθηνῶν, διεξήχθησαν καὶ συνετελέσθησαν κατὰ τὴν κανονικὴν τάξιν εὐ τε καὶ καλῶς, καὶ ὅτι Αὐτῇ, κατασταθεῖσα Προκαθήμενος τῆς πεφλημένης ἡμῖν Ἀγιωτάτης Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀνέλαβε καὶ εὐρηται ἐπὶ τὸ πηδάλιον.

Εὐχαριστοῦντες ἐπὶ τῷ ἀγαθῷ μηνύματι, καὶ ἀπὸ μέσης καρδίας συγχαίροντες ἐπὶ τῷ εὐφροσύνῳ γεγονότι, ἀπὸ τοῦ Ἀγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ τούτου Θρόνου ἀποδίδομεν τῇ Ὑμετέρᾳ Μακαριότητι τὸν ἀσπασμὸν τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ ἀντορέγομεν τὴν χεῖρα τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας.

Κατενώπιον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, Ὁς ἔστιν ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἀγαλλιάσει δεχόμεθα τὴν καλὴν ὑπὸ τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος ὁμολογίαν τῆς πίστεως, τῆς ἀπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τῶν Ἀγίων καὶ Ἐνδόξων Ἀποστόλων διθείσης ἡμῖν, ὑπὸ δὲ τῶν Θεοφόρων Πατέρων ἐν Ἀγίαις Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις διατυπωθείσης, ἣν πρεσβυεὶ καὶ ὁμολογεῖ ἡ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία. Ἐν τῇ ἀγίᾳ ταύτῃ πιστεῖ τῶν Ὁρθοδόξων καὶ ἐν τῇ κατακολουθούσῃ αὐτὴν ἱερᾷ κανονικῇ τάξει, ὡς αὕτη τεθεσπισταὶ ὑπὸ τῶν ἁγίων Πατέρων, τῆς μακραινῶς παρεδόσεως καὶ πράξεως τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἐν πάσῃ ἀγάπῃ καὶ τιμῇ καὶ εὐκρινεῖ διαθέσει ἔξει ἡ Ὑμετέρα Μακαριότης τὴν ἀφ' ἡμῶν ἀντίληψιν, εἰς δῆλωσιν καὶ βεβαίωσιν, ὅτι ἐν

δρου καὶ Σάμου καὶ Ἱκαρίας κ. Παντελεήμονος. Ὁ λοιποὶ Σεβ. Συνοδικοὶ Σύεδροι παρέστησαν ἐν τῷ Σολέα συμπροσευχόμενοι.

Εἰς τὸ κοινωνικὸν ὠμίλησεν ὁ Σεβ. Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου κ. Νικόδημος εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

«Ἐλεος καὶ ἀλήθεια συνήτησαν,
δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη κατεφίλησαν»
(Ψαλμ. 84,11).

Ἐπιγραμματικὸς καὶ ἐπίκαιρος σήμερον ὁ ψαλμὸς οὗτος λόγος. Ἐπιγραμματικὸς, διότι εἰς μίαν σαφῆ διατύπωσιν καὶ εἰς λιτὰς φράσεις ἀποφαίνεται περὶ σπουδαίου ζητήματος· ὁμιλεῖ περὶ συναντήσεως τῆς ἀγάπης (τοῦ ἐλέους) μετὰ τῆς ἀληθείας· καὶ περὶ συσχετίσεως καὶ δεσμοῦ στενοτάτου τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἐνότητος μετὰ τῆς ἀκριβείας καὶ τοῦ δικαίου. Ἀλλὰ καὶ

σῶμά ἐσμεν τοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς μαρτυρίαν κοινὴν τῷ κόσμῳ παντὶ ὅτι Αὐτός ἐστιν ἡ Ὁδὸς καὶ ἡ Ἀλήθεια καὶ ἡ Ζωὴ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ.

Μηδαμῶς δ' ἐπιλανθανόμενοι τῆς ἀληθείας, ὅτι ἡ προσφιλεστάτη ἡμῖν Ἀγιωτάτη Αὐτοκεφάλος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἐφ' ἧς τὴν ὑστάτην σκοπιὰν ἐτέθη ἡ Ὑμετέρα γερασμία Μακαριότης, ἐστὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς τῆς Ἀγίας ταύτης Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἰδιαζόντως προσκαρτεροῦμεν, ὡς ἀέλιπτε, τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ ὑπὲρ αὐτῆς, ἵνα αὕτη ὑπὸ τὴν χριστόφρονα Πρωθιεραρχικὴν ποιμαντορίαν τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος ἀΐξη ὡς ἄμπελος εὐκληματούσα, εἰς χριστιανικὴν προκοπὴν τοῦ περιουσίου λαοῦ, εἰς ἔπαινον τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ.

Ταῦτα, ἀπαντητικῶς, πόθῳ ἀδελφικῷ ἐπιστέλλοντες τῇ Ὑμετέρᾳ Μακαριότητι διὰ τῶνδε τῶν Πατριαρχικῶν Εἰρηνικῶν ἡμῶν Γραμμάτων, περιπτυσσόμεθα Αὐτὴν καὶ αὐθὺς ἐν φιλήματι ἀγίῳ καὶ διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης ἀδελφικῆς καὶ ἐξειδικασμένης τιμῆς.

α' λ' οδ' Ἰανουαρίου λα'.

Τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ἐπίκαιρος. Τόσον διὰ τὸν ἑορτασμόν τῆς μνήμης τοῦ μεγάλου Πατριάρχου Φωτίου, τοῦ εὐρεθέντος πρὸ τοῦ κρισίμου διὰ τὴν Ἐκκλησίαν διλήμματος—τῆς ἐκλογῆς μεταξὺ εἰρήνης καὶ ἐνόττητος τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν ἀπ' ἐνός, καὶ ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης τῶν δικαίων τῆς Ὁρθοδοξίας ἀπ' ἑτέρου. Ὅσον, ἐξ ἄλλου, ἐπίκαιρος καὶ πρὸς φωτισμὸν καὶ ὀρθὴν τοποθέτησιν εἰς τὰς συγχρόνους τάσεις καὶ κινήσεις περὶ οἰκουμενικότητας καὶ διαχριστιανικοῦ διαλόγου.

1. Ἄς ἀρχίσωμεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ Φωτίου. Ὅχι διὰ νὰ ἀναφερθῶμεν εἰς βιογραφικὰς καὶ γραμματολογικὰς περὶ αὐτοῦ πληροφορίας. Ἄλλὰ διὰ νὰ ἴδωμεν τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτοῦ συνείδησιν καὶ ἐκκλησιολογικὴν τοποθέτησιν.

Εἶναι γνωστὴ ἡ ἀθρόον γενομένη χειροτονία αὐτοῦ καὶ ἡ ἐντὸς πενθημέρου ἀνύψωσις αὐτοῦ ἀπὸ λαϊκοῦ εἰς Πατριάρχην Κων/πόλεως. Τὸ ἔκτακτον καὶ σπάνιον τοῦτο ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ γεγονός μαρτυρεῖ ἐκ προοιμίου περὶ τῆς ἀρτίας θεολογικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς συγκροτήσεως τοῦ ἀνδρός. Διότι βεβαίως ἡ Ἐκκλησία δὲν παρέδιδε τὸ πηδάλιον αὐτῆς εἰς ἀδεξιούς χεῖρας, εἰς κρισίμους μάλιστα καὶ ἱστορικὰς στιγμὰς· ἀλλ' ἐνεπιστεύετο τὰς ἡνίας αὐτῆς εἰς δόκιμον καὶ ἄξιον, ὡς ἀπεδείχθη, καὶ ἱκανὸν καὶ σοφὸν ἡγέτην.

Ἡ ἀρτία μόρφωσις του, ἐγκυκλοπαιδικωτάτη, ὡς μαρτυρεῖ ἡ περιόλουτος «Μυριόβιβλος» αὐτοῦ, καὶ ἐκκλησιαστικωτάτη, ὡς πιστοποιεῖ ὁ γνωστὸς φερώνυμος αὐτοῦ Νομοκάνων, ἀπεδείχθη καὶ πλήρως θεολογικωτάτη, ἰδίως ὅταν ἐδέησε νὰ γράψῃ «περὶ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος μυσταγωγίας», ἵνα στηλιτεύσῃ καὶ ἀναίρεσῃ ἀθαιρέτους διδασκαλίας τῆς Δύσεως, περὶ τῆς πλάνης τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος («καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ»), καὶ ὑπερμαχῆσῃ τοῦ ὀρθοδόξου δόγματος τ.ἔ. τῆς πίστεως («εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον... τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον»).

Εἶναι βέβαιον, ὅτι ὁ ἱερός Φώτιος ἐπεστρατεύθη, ἵνα ἀναλάβῃ ἐκκλησιαστικὸν λειτουργήμα, καὶ δὴ τὸ ὕψιστον. Ἐξ ἴσου ὁμως βέβαιον εἶναι, ὅτι δὲν εὐρέθη ἀνέτοιμος καὶ ἀπαράσκευος δι' αὐτό. Δὲν εἶχεν ἀπ' ἀρχῆς πρόγραμμα νὰ ἱερωθῇ. Ἄλλ' ὁμως βεβαίως ὁ ἴδιος, ὅτι «νεαρᾶς ἔτι τῆς ἡλικίας οὐσης, ἔρωσ τοῦ μονήρους συνήκμαζε βίου». Εἶχε δηλ. ἐκ νεότητος τὸν πόθον τῆς ἀφιέρωσός του πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν. Καὶ διὰ τοῦτο ἔμενεν ἄγαμος, ὡς ἔχων μοναστικὸς πόθους. Καὶ ὅλη του ἡ μόρφωσις, ἡ εὐρεῖα καὶ πολυμερεστάτη, ἔχει ἐκδηλὸν καὶ σαφῆ ἐκκλησιαστικὸν προσανατολισμόν. Ἀποτελεῖ, οὕτως εἰπεῖν, τὴν κατάλληλον προπαιδείαν καὶ τὸ οἰκτεῖον κλίμα, ἵνα ἐν καιρῷ, πειθόμενος τῷ θεῷ βουλήματι, μεταφρευθῇ ἀπὸ τῶν ἀυλικῶν θέσεων καὶ τῶν κοσμικῶν ἀξιοματῶν εἰς τὸ γεωργιον τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἀνώτατος ἀξιοματοῦχος καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, καὶ ἀπὸ ἀκαδημαϊκοῦ διδασκάλου τῆς οὕτως εἰπεῖν πανεπιστημιακῆς ἑδρας τῆς Σχολῆς τῆς Μαγνάνρας εἰς τὸ διδασκαλεῖον τὸ θεολογικὸν καὶ ἐκκλησιαστικόν, ὡς διαπρύσιος ἐρμηνεὺς καὶ κηρὺς τῶν τῆς ὀρθοδοξίας δογμάτων καὶ δικαίων, «τὸ μυστήριον

τῆς θεολογίας τρανώς» διακονήσας, ὡς σύμπας «τῶν ἁγίων πατέρων ὁ χορὸς».

Πατερικὴ καὶ αὐτὸς μορφῇ. Μεγάλῃ πατριαρχικῇ φυσιογνωμίᾳ. Ἄξιος τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἀντάξιος τῶν ἱστορικῶν περιστάσεων, ὑπὸ τὰς ὁποίας ὡς λύχνος ἐτέθη εἰς τὴν λυχνίαν. Καὶ λάμπει, διὰ μέσον τῶν αἰώνων, ὡς φορεὺς τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ πυρσοῦ τῆς «μῖας, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας».

2. Ἴδου δὲ πῶς τοποθετεῖται ἐκκλησιολογικῶς ἔναντι τῶν ἀνακυψάντων ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων.

Ὅταν ὁ πάπας Νικόλαος ὁ Α' ἐλάμβανε θέσιν εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἐκ τοῦ θρόνου ἀπομακρύνσεως τοῦ Πατριάρχου Ἰγνατίου καὶ τῆς ἀνυψώσεως ἀντ' αὐτοῦ τοῦ Φωτίου ὡς Πατριάρχου, ἡ διορατικότης τοῦ Φωτίου διέκρινεν εὐθὺς ὅτι οὔτε νομοκανονικὸς ζῆλος οὔτε βεβαίως ἡ συμπάθεια καὶ τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὸν Ἰγνατίου καὶ τοὺς Ἰγνατιανοὺς παρεκίνει τὸν πάπαν εἰς τὰς ἀποφάσεις του. Ἄλλ' ἀπλῶς εὔρε τὴν εὐκαιρίαν νὰ προβάλῃ δικαιοδοσιακὰ δικαιώματα, νὰ πατήσῃ τὸν πόδα του ἐπέκεινα τῆς Δύσεως καὶ νὰ θέσῃ εἰς ἐνέργειαν τὰ ἐπὶ τῆς ἀνατολῆς ἐπεκτατικὰ του σχέδια. Καὶ ὅταν ἐπενέβαινε ἐκκλησιαστικῶς εἰς τὴν Βουλγαρίαν, ἦσαν προφανεῖς αἱ βλέψεις καὶ διεκδικήσεις του ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ Ἰλλυρικοῦ. Καὶ ὁ μέγας καὶ διορατικώτατος Φώτιος κατενόει ὅτι εἶχε συμφέρον ἡ Δύσις νὰ ταράξῃ τὴν γαλήνην τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, διὰ νὰ εὐρεθῇ αὕτη εἰς ἀδυναμίαν νὰ ἀντιστῇ εἰς τὴν ἐπεκτατικὴν πολιτικὴν τῆς Ῥώμης.

Θὰ διεκινδυνεύετο ἐνδεχομένως ἡ εἰρήνη καὶ ἡ ἐνόττης τῶν Ἐκκλησιῶν Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς, ὅπως καὶ πράγματι συνέβη. Ἀλλὰ τὰ αἴτια δὲν ἦσαν μικρᾶς σημασίας, δυνάμενα τὰ παροραθοῦν μὲ συνεχεῖς ὑποχωρητικότητας. Ἦδη, πέραν τῶν ἀπαιτήσεων τῶν παπῶν περὶ δικαιοδοσίας καὶ πρωτεῖον ἐξουσίας καὶ ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ὑπῆρχον καὶ σοβαροὶ δογματικοὶ λόγοι· σπουδαῖαι δογματικαὶ διαφοραὶ καὶ καινοτομίαι, ἀποτολμηθεῖσαι ὑπὸ τῶν παπῶν, εἰς βάρος τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐν γένει παραδόσεως τῆς ἀρχαίας ἀδαιρέτου Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀποστολικῆς καὶ πατερικῆς αὐτῆς κληρονομίας. Πῶς ἦτο λοιπὸν δυνατόν νὰ διακυβευθῶσι ταῦτα καὶ νὰ ἀφεθῇ ἐλεύθερος ὁ δρόμος εἰς τὴν πλάνην καὶ τὴν αἵρεσιν, εἰς τὴν ἀθαιρέσιαν καὶ τὴν καινοτομίαν; Θὰ ἦτο βαρὺ καὶ ἐπαχθὲς καὶ ἀπαράδεκτον τὸ τοιοῦτο τίμημα ἔναντι μῖας δῆθεν εἰρήνης καὶ ἐνόττητος, μὲ σοβοῦσαν πάντοτε, πρὸ πολλοῦ ἤδη, τὴν διαφοροποίησιν καὶ τὴν διαίρεσιν.

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁμολογουμένως «μία» ἐνιαία ἄρα καὶ ἀδιαίρετος. Εἶναι ὁμως καὶ «ἁγία» καὶ «ἀποστολική» καὶ «καθολική». Καὶ ὅταν διασαλεύονται τὰ θεμέλια τῆς ἀποστολικότητος καὶ τῆς καθολικότητος τῆς πίστεως· ὅταν παραχαράσσεται καὶ κινδυνεύεται τὸ δόγμα καὶ ἡ ὅλη παράδοσις τῆς «μῖας», «ἁγίας» Ἐκκλησίας καὶ δὲν ἀκολουθῆται πλέον πανταχοῦ καὶ ὑπὸ πάντων ὅ,τι ἀρχῆθεν ἐπιστεύετο ἐν αὐ-

τῆ, τότε τὸ αἶτημα τῆς ἐνότῆτος μένει μετέωρον· τὸ οικοδόμημα, ἀνευ βάθρων, δὲν ἴσταται πλέον· οὔτε παραμένει ἐνιαίον καὶ ἀδιαιρέτον.

3. Τὴν ἐκκλησιολογικὴν αὐτὴν ἀρχὴν ἀκολουθῶν ὁ ἱερός Φώτιος, ἀντιμετωπίζει ἀναλόγως τὰ διαδραματιζόμενα. Καὶ ὅταν συγκαλῆ σύνοδον ἐν Κων/πόλει (867), αὐτὴ ἀνακρίνει δογματικὰ θέματα, τὴν αἰρετικὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν καινοτομίαν τῆς προσθήκης εἰς τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως τοῦ «Filioque» καὶ τὰς ἄλλας δογματικὰς διαφορὰς τὰς εἰσαχθείσας εἰς τὴν Δύσιν ὑπὸ τῆς Ῥώμης. Καὶ ἀποφασίζει τὴν καθάρσιν τοῦ πάπα. Ἡδὴ ὁ Πατριάρχης Φώτιος, ἀπὸ τοῦ προηγουμένου ἔτους (866), δι' ἐγκυκλίον ἐπιστολῆς του πρὸς τοὺς Ἀνατολικοὺς ἐπισκόπους, ἔχει ἐπισημάνει τὴν περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κακοδοξίαν καὶ τὰς ἄλλας πλάνας τῆς Δύσεως, καὶ ἔχει τοποθετήσει τὸ θέμα τῆς διαστάσεως καὶ τῆς κρίσεως εἰς τὰς σχέσεις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἐπὶ δογματικῶν κρίσεως ἐπιπέδον. Ὑπερβαίων δὲ ἄλλα νομοκανονικὰ καὶ δικαιοδοσιακὰ θέματα, εἰς τὰ ὁποῖα περισσότερο ἐκδηλοῦσι τὸ ἐ. διαφέρον αὐτῶν οἱ παπικοί, ἔχει ἀποφανθῆ ὅτι («ἢ κατὰ τοῦ Πνεύματος, μᾶλλον δὲ καθ' ὅλης τῆς ἁγίας Τριάδος, ὑπερβολὴν οὐ λείπονσα βλασφημία, καὶ μὴδὲν ἕτερον εἶη τῶν προειρημένων τετολυμένων, ἐξαρκεῖ καὶ μόνον μωρίοις αὐτοῦς ὑπαγαγεῖν ἀναθέμασιν»).

Εἶναι βεβαίως ἡ «εἰρήνη φίλη, τὸ γλυκὺ καὶ πρᾶγμα καὶ ἔνομα», κατὰ τὴν πατερικὴν ῥῆσιν τοῦ ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. Ἐξ ἴσου ὅμως βαρύνει καὶ ἡ ἄλλη ἐκείνη ἀγιοπατερικὴ διακήρυξις («κρεῖττον πόλεμος ἐπαυρετὸς εἰρήνης χωριζούσης Θεοῦ»)! Ὅταν αἱ φιλικαὶ καὶ εἰρηναῖαι σχέσεις προσκρούσιν εἰς τὴν συνείδησιν, διὰ ζητήματα μάλιστα πίστεως ἢ ἠθικῶν ἀρχῶν, ἀναγκαιῶς θὰ θυσιασθῶσιν αἱ τοιαῦται σχέσεις καὶ θὰ τεθῶσιν εἰς δευτέραν μοῖραν. Ἄλλως («ἔχθρα τοῦ Θεοῦ ἐστίν») (Ἰακ. δ' 4) πᾶσα παρὰ συνείδησιν καὶ ἐπὶ ἀθετήσει τῆς πίστεως εἰρηνοφιλία.

«Ἐλεος καὶ ἀλήθεια συνήντησαν· δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη κατεφίλησαν», διὰ τὰ ἐπανεέλθωμεν εἰς τὸν ψαλμικὸν λόγον, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἠρξίσταμεν.

Δὲν νοεῖται χριστιανικῶς ἡ ἀγάπη ἐπὶ ζημίᾳ καὶ ἀγνοήσει καὶ προδοσίᾳ τῆς ἀληθοῦς καὶ ἀνοθεύτου πίστεως. Συνάντησις καὶ συμπόρευσις τῶν δύο τούτων ὀφείλει νὰ ἐπιζητηθῆται. Διότι «Ἐλεος καὶ ἀλήθεια συνήντησαν». Καὶ ἡ εἰρήνη καὶ ἡ ἐνότῆτος τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου δὲν δύναται νὰ θεμελιωθῆ καὶ παρῴσθη, ὅταν εἰς τὸν διάλογον συμπνίγωνται αἱ φωναὶ καὶ αἱ μαρτυρίαι τῆς ἀληθείας καὶ παραγνωρίζωνται τὰ ἀπαράγραπτα δίκαια τῆς πολιᾶς καὶ ἀκραιφνοῦς Ὀρθοδοξίας. «Δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη κατεφίλησαν». Ἡ γραμμὴ τοῦ ἱεροῦ Φωτίου καὶ πάντων τῶν προμάχων τῆς Ὀρθοδοξίας ἐτηρήθη ἐπὶ αἰῶνας, ἀνευ παρεκλίσεως, ὑπὸ συμπάσης τῆς καθ'

ἡμᾶς ἀγιωτάτης Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ κατηύθυνε σοφῶς τὰς λεγομένας διαχριστιανικὰς σχέσεις.

Ἡκούσθη ἐπ' ἐσχάτων καὶ διάφορος ἀντίληψις. Ἐθεωρήθη ἴσως, ὅτι τὸ ἀποστολικὸν ῥῆμα τοῦ Ἀδελφοθέου («κατακαυχᾶται ἔλεος κρίσεως») (Ἰακ. β' 13) εἰσηγεῖται, δῆθεν, ἄλλην τακτικὴν καί, οὕτως εἰπεῖν, παράκαμψιν τῶν οὐχ ἦττον θεοπνεύστων λόγων «ἔλεος καὶ ἀλήθεια συνήντησαν, δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη κατεφίλησαν».

Ναί, βεβαίως («κατακαυχᾶται ἔλεος κρίσεως»). Ἡ ἀγάπη, τὸ ἔλεος, ὑπερβαίνει, ὑπερακοντίζει, καταρικᾶ καὶ ἀποδεικνύεται ἰσχυρότερον καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀδέκαστον κρίσιν. Ὑπὸ ἓνα ὅμως ὄρον, τὸν ὁποῖον ἐπίσης ἐπισημαίνει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἁγίον, διὰ τοῦ αὐτοῦ μάλιστα Ἀδελφοθέου Ἀποστόλου Ἰακώβου. «Μὴ κατακαυχᾶσθε καὶ ψεύδεσθε κατὰ τῆς ἀληθείας» (γ' 14). Προτάσσεται μάλιστα χαρακτηριστικῶς ἡ παρατήρησις «εἰ δὲ ζῆλον μικρὸν ἔχετε καὶ εἰρήθειαν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, μὴ κατακαυχᾶσθε καὶ ψεύδεσθε κατὰ τῆς ἀληθείας». Ὅταν δηλ. ὑπάρχη μικρὸς φανατισμὸς, ἐμμονὴ εἰς τὴν πλάνην καὶ φιλόνομος διάθεσις, ἄς μὴ σφαγιάζεται ἡ ἀλήθεια διὰ τοῦ ψεύδους, οὐδὲ διὰ τῶν ψευδῶν ἐκείνων καὶ ἀπατηλῶν προσχημάτων εἰρηνοφίλου τακτικῆς.

Ἀδελφοί, τὸ δράμα τῆς ἐποχῆς μας εἶναι τὸ «χάσμα μέγα», τὸ διαχωρίζον τοὺς λαοὺς καὶ παγιδῶσαν ἐν πολλοῖς τὴν διάστασιν μεταξὺ τῶν ἀθρόων. Ἀλλὰ δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον, εἰς τὴν εὐθύνην τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν πίπτει τὸ βῆρος τῆς γεφυρώσεως τοῦ χάσματος αὐτοῦ. «Χριστός ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρωτα ἐν καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας» (Ἐφεσ. β' 14).

Ἀναμφιβόλως εἶναι κρισιμώτερον τὸ δράμα ἐνὸς χριστιανικοῦ κόσμου διηρημένου. Ἡ συνάντησις καὶ ἡ ἔνωσις τῶν διεστώτων ἐντὸς τοῦ κόσμου, καὶ δὴ ἐντὸς τῶν κόλπων τοῦ χριστιανισμοῦ, κατανοεῖται ὡς μεγίστη ἀνάγκη καὶ χρέος. Ἡ συνάντησις αὐτὴ προϋποθέτει ἀναγκαιῶς τὴν ἀμοιβαιότητα εἰς τὰς ἐκατέρωθεν διαθέσεις καὶ ἐκδηλώσεις. Δὲν νοεῖται συνάντησις ἐλπιδοφόρος καὶ μόνιμος ἀνευ ἀμοιβαίας κινήσεως πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην, ἐν εἰλικρινείᾳ καὶ ἀγάπῃ ἀκριβέστερον («ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἀγάπῃ Χριστοῦ»). «Ἐλεος καὶ ἀλήθεια συνήντησαν». Αὐτὴ εἶναι ἡ ὁδὸς τῆς ἀσφαλοῦς συναντήσεως καὶ συνπαράξεως ἢ μόνῃ ὁδῶς ἢ μὴ ὁδηγοῦσα εἰς Βαβὲλ ἀσυμφωνίας καὶ διαίρεσεως.

Ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ Φωτίου μέχρι τῶν ἡμερῶν μας δὲν ἔλειψαν αἱ σχετικαὶ προσπάθειαι. Προσέκρινον ὅμως εἰς τὴν ἔλλειψιν τῶν προϋποθέσεων τούτων. Ἡ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτη Ὀρθόδοξος τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία δύναται νὰ καυχῆθῃ ἐν Κυρίῳ ὅτι ἔδειξεν ἀεί-

ποτε αγνότητα διαθέσεων, αλλά και προσήλωσιν εις τὴν πίστιν καὶ τὴν παράδοσιν τῆς ἀρχαίας ἀδιαίρετου (μίας, ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας).

Ἄς εὐχηθῶμεν, νὰ μὴ ὑστερήσωμεν εἰς ἀμοιβαιότητα ἀγάπης πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν καταλλαγὴν οἱ ἀπὸ τοῦ Φωτίου καὶ ἐντεῦθεν, καὶ πάντες οἱ εἰς τὴν αἵρεσιν καὶ τὴν διαιρέσιν ἐμμένοντες, «ὡς ἂν πάντες ἐν ᾧ σιν» (Ἰω. ιζ' 21), ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, Ὁ ἡ δόξα σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς Θ. Λειτουργίας, ἣν παρηκολούθησαν κληθέντες κληρικοί καὶ λαϊκοὶ ἐκκλησιαστικοὶ ὑπάλληλοι καὶ πλῆθος λαοῦ, ἔλαβε χώραν ἐν τῇ Μεγάλῃ Αἰθούσῃ διαλέξεων τοῦ Διορθοδόξου Κέντρου ἢ ἀπὸ ἐτῶν καθιερωθεῖσα σύσκεψις ἀπὸ κοινοῦ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν καὶ τῶν ἔλλογιμοτάτων κ.κ. καθηγητῶν καὶ ὑφηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ταύτης μετέσχε καὶ ὁ Γεν. Διευθυντὴς Ὁρησκευμάτων, ὑφηγητῆς κ. Ἀθην. Ἀγγελόπουλος.

Κατὰ τὴν ἐν λόγῳ σύσκεψιν εἰσηγήθη ὁ ἔλλογιμωτάτος καθηγητῆς κ. Μᾶρκος Σιώτης ἐπὶ τοῦ θέματος «ἡ θέσις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον», εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

Σεβασμιώτατε Ἄγιε Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,

Σεπτῇ χορείᾳ τῶν Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων,

Φιλέοργτος Ὁμήγουρι τῶν ἔλλογιμοτάτων κ. κ. Καθηγητῶν, τοῦ εὐλαβοῦς ἱεροῦ Κλήρου καὶ πάντων τῶν παρισταμένων,

Αἱ θρησκευτικαὶ πανηγύρεις καὶ τὰ ἱερὰ συμπόσια ἐπὶ τῇ ἱερᾷ μνήμῃ τῶν Ἁγίων τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ ἡ δι' αὐτῶν ἐν Χριστῷ κοινωνία τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελοῦν τὴν ἔκφρασιν τοῦ χαρακτηῖρος τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδοξίας. Διὰ ταῦτα ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἀποφάσει τῆς ὁποίας καὶ ἐμφανίζομαι ἐνώπιον Ὑμῶν, ἵνα εὐλογίας τῆς ἀγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰσηγηθῶ ἐπὶ τοῦ θέματος τοῦ θεοφιλοῦς τούτου συμποσίου «Περὶ τῆς θέσεως καὶ τῆς ἀποστολῆς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον», αἰσθάνεται πολλὴν χαρὰν καὶ ἱκανοποίησιν μεγάλην. Ἀκριβῶς διότι οὕτω παρέχεται καὶ πάλιν εἰς ἡμᾶς τοὺς διδασκάλους τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας ἐπὶ τῇ ἱερᾷ μνήμῃ τοῦ Ἁγίου Φωτίου ἢ ὅπως θεάρεστος αὕτη εὐκαιρία τῆς τόσο λαμπρᾶς καὶ ἐπισήμου ἐπικοινωνίας μετὰ τῶν σεπτῶν Μελῶν τῆς ἀγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ καθιέρωσις ἀπὸ ἐτῶν τῆς εορτῆς τῆς ἱερᾶς μνήμης τοῦ μεγάλου Πατριάρχου Φωτίου, τοῦ ἀκαταμάχητου τούτου προμάχου τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως, ὡς τοῦ χρόνου τῆς ἐπικοινωνίας ταύτης προσλαμβάνει σήμερον ἰδιαίτεραν ἀξίαν διὰ δύο κυρίως λόγους: α) διότι ἡ φωτεινὴ προσωπικότης τοῦ μεγάλου, ἅμα δὲ καὶ τραγικοῦ Πατριάρχου Φωτίου, ἐστάθη ἀνταξία τῶν ἀπαιτήσεων τῆς ἐποχῆς του· καὶ β) διότι τὸ παράδειγμα τοῦ Πατριάρχου Φωτίου καὶ σήμερον συνιστᾷ ἐν πολλοῖς τὸν ἀσφαλῆ γνώμονα τῆς ἀποστολῆς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον. Ἡ ὀρθόδοξος συνείδησις τοῦ ἱεροῦ Φωτίου ὑπεγόρευσε τότε τὴν καθόλου πολιτείαν αὐτοῦ. Ἄνευ δὲ τῆς πολιτείας ταύτης ἡ Ὁρθοδοξία δυσκόλως θὰ ἀντεμετώπιζε μίαν τῶν σοβαρωτέρων κρίσεων τῆς ἱστορίας της. Οὕτως ἐπιτρέπεται νὰ λεχθῆ, ὅτι διὰ τῆς πολιτείας τοῦ ἱεροῦ Φωτίου καθορίζεται ἀπὸ μίας πλευρᾶς καὶ ἡ θέσις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐναντι τοῦ συγχρόνου κόσμου, καθόσον αὕτη ἕνεκα τῆς γενικωτέρας ἀνταραχῆς τοῦ κόσμου ἀντιμετωπίζει κρίσιν ἀναλόγου σοβαρότητος καὶ πολλαπλᾶς ἐσωτερικᾶς τε καὶ ἐξωτερικᾶς δυσκολίας διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς εἰς τὸν κόσμον ὑψηλῆς ἀποστολῆς της.

Ὡς εἶναι αὐτονόητον, ἡ θέσις καὶ ἡ ἀποστολὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐναντι τοῦ συγχρόνου κόσμου δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διακριθῆ ποσῶς τῆς θέσεως καὶ τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς ταύτης τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἐντεῦθεν κατανοεῖται καὶ ἡ ἔκτασις, ὡς καὶ ἡ σοβαρότης τοῦ θέματος τῆς παρουσίας εἰσηγήσεως, τὸ ὅποιον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξαντηθῆ εἰς τὰ στενὰ χρονικὰ πλαίσια τῆς ὅσον ἔνεστι συντόμου εἰσηγήσεως. Διὰ ταῦτα καὶ θὰ περιορισθῶ εἰς τὴν ἀπλῆν διατύπωσιν προσωπικῶν μου κυρίως σκέψεων, ἀναφερομένων εἰς τὴν ἐν τῷ κόσμῳ σημερινῇ κατάστασιν καὶ θέσιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Θεωρῶ περιττὸν νὰ ἀναφερθῶ εἰς τὴν ἔλλειψιν ἐπαρκῶν μελετῶν ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς οὐσίας, τῆς φύσεως καὶ τῆς ἀποστολῆς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας².

1. Πρὸβλ. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἐπιστολὴ 17 ἐν E. Schwartz, Acta Conciliorum Oecumenicorum, Leipzig 1924 I, 34, 25: «Αὕτη τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἡ πίστις, ἡ συναινοῦσιν ἅπαντες, οἱ τε κατὰ τὴν ἐσπέραν καὶ τὴν ἐῶαν ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι». Σωφρονίου Ἱεροσολύμων, Τῶν ἐν τῇ θεῖᾳ λειτουργίᾳ τελουμένων 2, Migne, E.P. 87, 3984 A: «Ἐκκλησία λέγεται, ὡς ἐν ταύτῃ συναγειρομένων καὶ καλουμένων τῶν Ὁρθοδόξων». Ἀντοκράτορος Θεοδοσίου II, Ἐπιστολὴ πρὸς Ἰωάννην Ἀντιοχείας 2, Migne E.P. 77, 1460 C: «Ἐπὶ καθαρότητι βίου καὶ ὀρθοδόξῳ πίστει εὐδοκιμοῦντι». Πρὸβλ. Nikos A. Nissiotis, Philippe Maury, Pierre-Andre Liège, L'Église dans le Monde, Paris 1966.

2. Ὁρα Χρ. Ἀνδρούτσου, Συμβολικὴ ἐξ ἐπόψεως Ὁρθοδόξου, 2 ἐκδ., Ἐν Ἀθήναις 1930, 412-421. Α. Θεοδώρου, Ἡ οὐσία τῆς Ὁρθοδοξίας, Ἀθήναι 1961. Stefan Zankov, Das Orthodoxe Christentum des Ostens, Berlin 1928. Fr. Heiler, Urkirche und Ostkirche, München 1937. Léon Zander, Nikolas Bediaeff, Olivier Clément, τρία δοκίμια περὶ Ὁρθοδοξίας, Ἀθήναι 1962. Παύλου Ἐδδοκιμοφ, Ἡ Ὁρθοδοξία, Μετάφρασις Ἀγαμ. Γ. Μουτζιζοπούλου, ἐκδ. Β' Πηγοπούλου, Θεσ/νίκη 1972. Πρὸβλ. Μ. Α. Σιώτου, Ἑλληνικὴ διανόησις καὶ χριστιανικὴ πίστις, Ἀθήναι 1971, 110 ἐξ. Γ. Μαντζαρίδου, Ἡ μαρτυρία τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον, Θεσσαλονίκη 1973.

**ΑΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΩΝ ΠΡΟΕΔΡΩΝ
ΤΩΝ Μ.Σ.Ε. ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΝ (15 - 30 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1972)
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΕΤΑ ΤΟ 1967 ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΤΗΣ Δ.Ι.Σ.***

Γ'.

22. Ός πράξεις του Προέδρου της Έπιτροπής και υπό την ιδιότητα αυτού ταύτην δέον να μνημονευθούν αι έξις: α) 'Η συμμετοχή αυτού εις όλας τας συνεδριάσεις του 'Αρχαιολογικού Συμβουλίου, εν αις συνεζητήθησαν θέματα εις την έκκλησιαστικήν γενικώς άφορώντα τέχνην, οίον έπισκευαί, άποκαταστάσεις, άναστηλώσεις κ.τ.λ. έκκλησιαστικών μνημείων. β) 'Η συμμετοχή εις τας συνεδριάσεις της Κριτικής Έπιτροπής επί των δύο άνευ έπιτυχούς άποτελέσματος προκηρυχθέντων άρχιτεκτονικών διαγωνισμών, προς άνέγερσιν του Ναού του Σωτήρος. Ούχι άπαξ κατήλθεν επί τούτω από Κοζάνης.

23. γ) Πράξις του Προέδρου της Έπιτροπής και κατ' έντολήν της 'Ι. Συνόδου μνημονευτέα ή μετά του άστρονόμου κ. Δημ. Κατση μετάβασις εις Γενεύην και συμμετοχή αυτών εις τας από 16ης μέχρις 20ης Μαρτίου 1970 εν τῷ Πατριαρχικῷ Κέντρῳ συζητήσεις Έπιτροπής Μελέτης του Παγκοσμίου Συμβουλίου των Έκκλησιῶν περί του κοινού έορτασμοῦ του Πάσχα. Ός είναι εύνόητον οὔτε ύποσχέσεις ήτο δυνατόν να δοθῶν οὔτε εύθῦναι άνελήφθησαν.

24. Εις τας συζητήσεις εκείνας ό έχων τότε την τιμήν να εκπροσωπή την Έκκλησίαν της Ελλάδος, κατά την άπογευματινήν σύσκεψιν της Τετάρτης 18 Μαρτίου, μεταξύ άλλων, ειπε τά έξις: «Έκ των μέχρι τούδε

γενομένων εισηγήσεων και συζητήσεων συνάγεται, ότι όλοι έδῶ συναντώμεθα επί της γνώμης ότι ή έορτή των έορτών της χριστιανουσύνης θα έπρεπε να έορτάζεται την αυτήν ήμέραν ύφ' όλων των χριστιανῶν... έπαναλαμβάνεται ή «συμφωνία» της Α' Οικουμενικής Συνόδου, ήτις άπεφάσισε «κοινή πάντων κρίσει την άγιωτάτην του Πάσχα έορτήν μιᾶ και τῇ αυτῇ ήμέρᾳ έπιτελείσθαι». Τό πῶς συμβαίνει, ὡστε ή άπόφασις αυτη να μη τηρήται σήμερα, δέν είναι άνάγκη να ειπω τῶρα, έπειτα από όσα έλέχθησαν έδῶ υπό άστρονόμων και θεολόγων... 'Αλλ' εν τῷ μεταξύ έδημιουργήθησαν εν τῇ Έκκλησίᾳ καταστάσεις, τας όποιαις δέν είναι ὀρθόν να παρίδωμεν και τας όποιαις είναι πολύ δύσκολον να αλλάξωμεν. Προέχει πάντως ή ένότης της Έκκλησίας και τό πνευματικόν συμφέρον των χριστιανῶν, που δέν έξαρτῶνται πάντοτε από οίανδήποτε έπιστημονικήν άκρίβειαν και όπωσδήποτε δέν συμβαδίζουν με γενικώτερας σκοπιμότητος. Τό πράγμα έχει ιδιαιτέραν σημασίαν διά την 'Ορθόδοξον Έκκλησίαν, της όποιαις οί λαοί έντόνως βιοῦν και δικαιώνουν τό πνεῦμα των άρχαίων παραδόσεων εν τῷ λειτουργικῷ χώρῳ της Έκκλησίας. 'Ορθῶς έλέχθη, ότι «ἐπ' οὔδενι λόγῳ» χάριν του κοινού έορτασμοῦ του Πάσχα, ύφ' όλων των χριστιανῶν, «δύναται να θυσιασθῇ ή λειτουργική ένότης των ὀρθοδόξων χριστιανῶν». Μία άπόπειρα εις τό πρόσφατον παρελθόν έπιχειρηθείσης ήμερολογιακῆς ματαρρυθμίσεως έδημιούργησεν ήδη λυπηρόν σχίσμα εις την Έκκλησίαν της 'Ελλάδος».

25. Καί ταῦτα μὲν ειπεν εν Γενεύῃ, εις δὲ τὰς 'Αθήνας έπαπελθὼν ό Πρόεδρος της επί της Θ. Λατρείας Μ.Σ.Ε. και ύποβαλὼν την σχετικήν αυτου προς την 'Ιερὰν Σύνοδον 'Εκθεσιν, έγραψε, μετὰ των άλλων, τὰ έξις: «'Η γενική έντύπωσις, την όποιαν άπεκομίσαμεν εκ της Διασκέψεως, είναι ότι ή Έκκλησία της Ελλάδος συμμετέχει εις τό Παγκόσμιον Συμβούλιον των Έκκλησιῶν μάλλον άπαρασκευος. Τούτο, καθ' όσον γνωρίζομεν, συμβαίνει πάντοτε. Είναι γεγονός, ότι τό Συμβούλιον φέρει σαφῶς προτεσταντικόν χαρακτήρα, ή δὲ παρουσία της Έκκλησίας της Ελλάδος δέν παρέχει εις αυτό έπαρκῶς την μαρτυρίαν της 'Ορθοδοξίας. 'Ολιγώτερον συμβαίνει τούτο, όσον άφορᾶ τας σλαβικὰς 'Ορθοδόξους Έκκλησίας, έστω και αν ή στάσις αυτών δέν ύπαγορεύεται ίσως υπό έλατηρίων καθαρῶς έκκλησιαστικῶν. 'Επιβάλλεται εις την Έκκλησίαν της Ελλάδος, ή να συνεχίση συμμετέχουσα εις τό Παγκόσμιον Συμβούλιον των Έκκλησιῶν εν πλήρει θεολογική και έκκλησιολογική έξαρτύσει ή να άποχωρήση τούτου. 'Ωσαύτως ή στάσις της Έκκλησίας της 'Ελλάδος άπέναντι του Συμβουλίου οφείλει να είναι άπολύτως συνεπής, μη έπηρεαζόμενη υπό

* Συνέχεια εκ της σελ. 14 του ύπ' αριθ. 1-2 τεύχους.

Πρός εύκολωτέραν παρακολούθησιν των σκέψεών μου διαιρώ την παρούσαν εισήγησιν εις δύο μέρη. Τό πρώτον τούτων αναφέρεται εις την ύπόστασιν της 'Ορθοδόξου Έκκλησίας έντός του συγχρόνου κόσμου, τό δὲ δεύτερον εις την προς τὸν κόσμον τούτον ειδικήν άποστολήν της. Αί σκέψεις μου και ὡς προς τὰ δύο μέρη της εισηγήσεως ταύτης έντοπίζονται πάλιν εις δύο μόνον σημεία. Αί άφορῶσαι δηλαδή εις τό πρώτον μέρος έντοπίζονται: α) εις την φύσιν και τὸν χαρακτήρα της 'Ορθοδοξίας και β) εις την εν τῷ κόσμῳ σημερινῇ κατάστασιν της. Οὔτως έντοπίζονται και αι σκέψεις, αι άφορῶσαι εις τό δεύτερον μέρος: α) εις τὰ χαρακτηριστικά της συγχρόνου ήμιν εποχῆς και β) εις την εκ των πνευματικῶν άναγκῶν του συγχρόνου κόσμου διαγραφομένην άποστολήν της 'Ορθοδόξου Έκκλησίας.

(Συνεχίζεται)

άλλων τινών αιτίων και μη αποβλέπουσα εις τινα μόνον υλικά και οικονομικά όφελή παρὰ τῶν Ζένων λεγομένων 'Εκκλησιῶν. Συμμετέχοντες εις τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν 'Εκκλησιῶν, όφείλομεν νὰ πιστεύωμεν και νὰ μαρτυρῶμεν ὅτι ἡμεῖς εἴμεθα Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ, εἰδεμὴ ἡ θέσις ἡμῶν εις τὸ Συμβούλιον τοῦτο εἶναι ἀμφίβολος και ἡ ζημία μεγάλη. Νομίζομεν ὅτι οὐδεμία σκοπιμότης δύναται νὰ ὑπαγορευθῆ τὴν θέσιν ἡμῶν εις τὸ Συμβούλιον, εἰ μὴ μόνον ἡ μαρτυρία τῆς 'Ορθοδοξίας. *Άλλως κινδυνεύομεν, ἀμβλυνομένον βαθμηδὸν τοῦ ὀρθοδόξου φρονήματος ἡμῶν, νὰ περιπέσωμεν εις ὁμολογιακὸν συγκρητισμὸν, ὅστις ἤδη ἀποτελεῖ τὸ γινώρισμα τοῦ λεγομένου Οἰκουμενισμοῦ».

26. δ') Πράξις τοῦ Προέδρου τῆς ἐπὶ τῆς Θ. Λατρείας κ.τ.λ. Μ.Σ.Ε. και ὑπὸ τὴν ιδιότητα αὐτοῦ ταύτην εἶναι ἡ μικρὰ πραγματεία, ἡ ὡς κοινὸς Πρόλογος δημοσιευομένη ἐν ἀρχῇ τῶν μικρῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐκδόσεων ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ ἑκατονπεντηκονταετηρίδι, ἐν ἀνατύπῳ δὲ και ἐκδοθεῖσα ὑπὸ τὸν τίτλον 'Η κένωσις τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας.

27. 'Η κατωτέρω περικοπὴ ἐκ τοῦ βιβλιδίου τούτου ἀφορῶσα εις τὸν 'Ιερομάρτυρα Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Γρηγόριον τὸν Ε' και εις ἐπιστολὴν αὐτοῦ πρὸς τὸν ἐπίσης ἱερομάρτυρα, εἰ και μήπω ἐπισήμως ἀγιοποιηθέντα, ἐπίσκοπον Σαλώνων 'Ησαΐαν, δικαιολογεῖ και ἐρμηνεύει τὸν τίτλον αὐτοῦ. «...Δὲν εἶναι ἡ θέσις ἐδῶ διὰ νὰ ὑπομηματίσωμεν τὸ σπουδαῖον τοῦτο κείμενον, τοῦ ὁποῖου ἄλλα σημεῖα θὰ προσελκύσουν τὴν προσοχὴν τοῦ ἱστορικοῦ, ἡμεῖς δὲ ἀρκούμεθα νὰ ὑπογραμμίσωμεν εις αὐτὸ τὴν κένωσιν τῆς 'Εκκλησίας χάριν τοῦ 'Εθνους... 'Αναμφίβλως ἤξευρεν ὁ ἱερομάρτυς Πατριάρχης τὸν νόμον τοῦ Εὐαγγελίου και εἰχέ βαθεῖαν συνειδησιν τῆς ἱερατικῆς του ιδιότητος, ἀλλ' ὅμως χάριν τοῦ 'Εθνους, χάριν τῆς Πατρίδος, γράφων ἐδίδασκε τὴν ὑποκριτικὴν ἀγνοίαν και προέτρπεεν εις κρυψίνοιαν αὐτὰ ἦσαν τὰ μέσα ποῦ ἔμεναν εις τοὺς ὑποδούλους πρὸς ἄμυναν και ὑπεράσπισίν των, μέχρι τῆς φανεραῖς ἐξεγερσεῶς των, και τὰ ὁποῖα ἡμεῖς ἐπὶ τὸ εὐφρότερον θὰ ὠνομάζομεν σύνεσιν και περισκεμμένην φρόνησιν. «Κρύφα ὑπερασπίζου αὐτόν, ἐν φανερῷ δὲ ἀγνοίαν ὑποκρίνου, ἔστι δὲ ὅτε και ἐπὶ κρινε τοῖς θεοσεβέσιν ἀδελφοῖς... *Άσπασον σὺν ταῖς ἐμαῖς εὐχαῖς τοὺς ἀνδρείους ἀδελφούς, προτρέπων εις κρυψίνοιαν». Ματαίως θὰ ἀνεζήτει τις τὸ πνεῦμα τοῦτο εις τὸ Εὐαγγέλιον και τὰς ἐπιστολάς τοῦ Παύλου. 'Άλλ' ἐδῶ ἡ σκανδαλίζεται τις ἡ ἀποκαλύπτεται. 'Ημεῖς «δι' ἑλέου και φόβου» ἰστάμεθα ἐνώπιον τῆς εις τὴν συνειδησιν τῶν ἱερῶν ἐκείνων ἀνδρῶν τραγικῆς συγκρούσεως, ἀποκαλυπτόμεθα δὲ και κλίνομεν γόνυ ἐνώπιον τῆς μεγάλης κενώσεως τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας, χάριν τῶν λαῶν της...».

28. ε') Πράξις τοῦ Προέδρου τῆς Μ.Σ.Ε. και ὑπὸ τὴν ιδιότητα αὐτοῦ ταύτην εἶναι ἡ κατ' ἀνάθεσιν τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου γενομένη ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ Διορθοδόξῳ Κέντρῳ Εἰσηγήσεις, τῇ 6ῃ Φεβρουαρίου 1972, ἀγομένης ὑπὸ τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας τῆς ἱερᾶς μνήμης τοῦ ἁγίου Φωτίου Πατριάρχου ΚΠόλεως. 'Η Εἰσηγήσεις ἐκείνη ἐπὶ τοῦ θέματος περὶ Λειτουργικῆς 'Ανανεώσεως ἐν

τῇ 'Εκκλησίᾳ τῆς 'Ελλάδος, κριθεῖσα ὡς ὑπεράγαυον συντηρητικὴ, ἐδημοσιεύθη ἤδη ἐν τῷ περιοδικῷ «'Εκκλησία» και ἐν ἀνατύπῳ.

29. Τὸ κατωτέρω ἀπόσπασμα ἐκ τῆς Εἰσηγήσεως ἐκείνης μαρτυρεῖ περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν βασικῶς ὁ εἰσηγητὴς εἶδε τὸ θέμα. «... Περὶ οὐδενὸς ζητήματος τῆς 'Εκκλησίας δυνάμεθα νὰ θεολογῶμεν ἔξω τῆς 'Εκκλησίας. Οὔτε ἡ ἐπιτακτικότης τῶν καιρῶν οὔτε αἱ συνθήκαι τοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων οὔτε ἡ ἀσθμαίνουσα σύγχρονος αἴρεσις τῆς δράσεως μᾶς παρέχουν τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιλαβανώμεθα τῆς λύσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν προβλημάτων, χωρὶς ἐκκλησιολογικὴν ἐξάρτυσιν. Εἰδεμὴ ἐπιχειροῦμεν ἀνόνητα και κάμομεν κακὸν ἀντὶ καλοῦ εις τὴν 'Εκκλησίαν. 'Ο μέγας κίνδυνος, ὅστις ἐγκρύπτεται και εις τὸ σημεῖον τοῦτο, δηλαδὴ τῆς λειτουργικῆς ἀνανεώσεως, εἶναι ὁ ἐκσυγχρονισμὸς ἡ ἡ ἐκκοσμίκευσις τῆς 'Εκκλησίας, ἣτις ἐκκοσμίκευσις εις τὴν γλῶσσαν τοῦ ἀποστόλου Παύλου λέγεται και εἶναι συσχηματισμὸς «τῷ αἰῶνι τούτῳ» και μετὰθεσις ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ Εὐαγγελίου. 'Εν πάσῃ περιπτώσει δὲν θὰ πρέπει νὰ παρασυρῶμεθα ἐκ τοῦ παραδείγματος τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς 'Εκκλησίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας δὲν μᾶς χωρίζουν μόνον δογματικὰ διαφοραί, ἀλλὰ και χάσμα μέγα ὡς πρὸς τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐκάτεροι, δυτικοὶ και ἀνατολικοὶ, σκεπτόμεθα και βιοῦμεν τὸ Εὐαγγέλιον και θεολογοῦμεν και πορευόμεθα ἐν τῇ ἱστορίᾳ και παρέχομεν τὴν μαρτυρίαν 'Ιησοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ κόσμῳ. Κυρίως δὲν πρέπει νὰ θορυβοῦμεθα μήπως ἡ 'Εκκλησία μείνῃ ὀπίσω και ἔξω ἀπὸ τὸν κόσμον. Τέλος πάντων, δὲν σφάζομεν ἡμεῖς τὴν 'Εκκλησίαν, ἀλλ' ἡμεῖς σφάζομεθα ἐντὸς τῆς 'Εκκλησίας...».

30. Καρπὸς τῆς ἐν τῷ Διορθοδόξῳ Κέντρῳ περὶ λειτουργικῆς ἀνανεώσεως γενομένης Εἰσηγήσεως και τῆς μακρᾶς, ἣτις ἐπηκολούθησεν εις αὐτὴν, συζητήσεως ὑπῆρξεν ἡ ἐπὶ Συνόδου πρότασις τοῦ Μ. 'Αρχιεπισκόπου, συμφώνως και πρὸς τὸ ἄρθρον 45, πρῶτ. 2 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1 Κανονισμοῦ περὶ διοργανώσεως λειτουργικοῦ Φροντιστηρίου πρὸς ἔρευναν και μελέτην τῶν περὶ τὴν Θ. Λατρείαν ζητημάτων. 'Η πρότασις αὕτη, γενομένη ὁμοφώνως ἀποδεκτὴ ὑπὸ τῆς 'Ι. Σ., κεῖται ἐν τοῖς πρακτέοις ὑπὸ τῆς νέας 'Επιτροπῆς.

31. Ταῦτα τὰ ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῆς Θ. Λατρείας κ.τ.λ. Μ.Σ. 'Επιτροπῆς, ὅσα αὕτη ἔπραξε κατὰ τὸ τριετὲς διάστημα τῆς θητείας αὐτῆς. Δὲν ἠδυνήθη αὕτη ὁμολογουμένως νὰ καλύψῃ ὅλην τὴν ἑκτασιν τῆς ἀρμοδιότητος αὐτῆς, ὡς αὕτη ὀρίζεται και διαγράφεται εις τὰ ἄρθρα 15 και 45 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου. 'Εν τούτοις εἶναι ἀσυγκρίτως περισσότερα ὅσα πρέπει νὰ μελετηθοῦν και νὰ γίνουν ὑπὸ τῆς 'Επιτροπῆς και τῶν Γραφείων αὐτῆς ἢ ὅσα διαλαμβάνονται εις τὰς ὡς ἀνωτέρω διατάξεις. 'Άλλὰ δύναται νὰ ἐπαναληφθῆ και ἐνταῦθα τὸ τῶν ἀρχαίων, ὅτι «ἡ μὲν τέχνη μακρὰ ὁ δὲ βίος βραχύς». Τοῦτο ὑπὸ ἄλλην ἔννοιαν θὰ εἶπη ὅτι χρειάζονται ἀνθρωποὶ, ὄχι κυρίως πολλοὶ εις ἀριθμὸν, ἀλλ' ἱκανοὶ διὰ νὰ προσφέρουν θετικὴν και ὑπεύθυνον ἐργασίαν. Εἰς ἐκ τῶν τελευταίων Παπῶν τῆς 'Ρώμης εἶπε, και εἶναι τωόντι ἀλάθητος ὁ λόγος, ὅτι «ὅσα πρέ-

Α' ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΙΣ ΤΗΣ ΜΙΚΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗΣ*

Τέλος, ὁ Σεβ. ἐπίσκοπος Gauthier εἶπεν, ὅτι ὑπολείπεται τὸ θέμα τῶν σχέσεων τῆς Παλαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν Ῥωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν, τὸ ὅποιον θ' ἀναπτύξῃ ὁ Σεβ. ἐπίσκοπος Brinkhues, ὅστις εἶπε τὰ ἑξῆς ἐν συντομίᾳ: Ἀπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ ἀνοίγματος, τὸ ὅποιον ἐπραγματοποίησεν ἡ Ῥωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία μετὰ τὴν Β' Βατικάνειον Σύνοδον, ἡ σχέση ἀντιτῆς πρὸς τὴν ἡμετέραν Παλαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν ἐγένετο διαφορετικὴ. Τόσον εἰς τὴν Ὀλλανδίαν, ὅσον καὶ εἰς τὴν Γερμανίαν, τὴν Αὐστρίαν καὶ τὴν Ἑλβετίαν—ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν Ῥωμαιοκαθολικῶν ἐπισκόπων—ἔχουν σχηματισθῆ Ἐπιτροπὴ διαλόγου, αἱ ὁποῖαι ἐργάζονται ἐντατικῶς. Κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1968 ἐπραγματοποιήθη ἐν Ζυρίχῃ διεθνὲς παλαιοκαθολικὸν συνέδριον Θεολόγων, εἰς τὸ ὅποιον τὰ παλαιοκαθολικὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἄλλοι θεολόγοι ἀπεφάνθησαν

ὕπὲρ τῆς προωθήσεως τοῦ διαλόγου μετὰ τῆς Ῥωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Διεπιστώθη, ὅτι ἀπὸ τὴν Ῥωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν δὲν μᾶς χωρίζουν πολλά, ἀναμφιβόλως ὅμως μᾶς χωρίζει τι τὸ πολὺ (non multa, sed multum) κυρίως τὰ παπικὰ δόγματα τοῦ 1870, ἀλλ' ὅτι καὶ ἀμφοτέρωθεν τὰ Ῥωμαιοκαθολικὰ μαριολογικὰ δόγματα τῶν ἐτῶν 1854 καὶ 1950 παρουσιάζουν δυσχερείας καὶ ἄλλα δὲ ἀκόμη προβλήματα, ὡς τὸ ζήτημα τῆς σχέσεως Γραφῆς καὶ Παραδόσεως, ἡ διδασκαλία περὶ χάριτος καὶ σωτηρίας, ὠρισμένοι μορφῆς τῆς λαϊκῆς εὐσεβείας, τὰς ὁποίας ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν, πρέπει νὰ ἐπανεξετασθῶν κατὰ βάθος. Οἱ εἰς τὸν διάλογον Ῥωμαιοκαθολικοὶ συνομιληταὶ μας, οἱ ὁποῖοι δεκνύουν εὐρείαν κατανόησιν διὰ τὰς ἡμετέρας παλαιοκαθολικὰς σχέσεις, ἀπηύθυναν ἐρώτημα πρὸς τὴν Γραμματεῖαν διὰ τὴν ἐνόητα τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν Ῥώμῃ, ἂν ἡ Παλαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ τύχῃ ἀναλόγου μεταχειρίσεως, ὡς ἐκείνη, ἡ ὁποία ἐγένετο διὰ τῆς Β' Βατικάνειου Συνόδου

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 70 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3-4 τεύχους.

πει νὰ γίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καθ' ἡμέραν πολλαπλασιάζονται, ἐκείνοι δὲ ποὺ θὰ τὰ ἐκτελέσουν καθ' ἡμέραν ὀλιγοστεύουν». Ἡ πείρα μὲ ἐδίδαξεν ὅτι ὅλοι εἶναι πρόθυμοι νὰ πωλήσουν σκέψιν καὶ νὰ παραστήσουν, καθὼς λέγομεν, τοὺς ἐγκεφάλους, ἀλλ' ὀλίγοι εἶναι διατεθειμένοι νὰ κινήσουν τὰς χεῖρας. Χρειαζονται καὶ τὰ δύο· ὁ νοῦς νὰ λογίζεται καὶ αἱ χεῖρες νὰ ἐργάζονται.

32. Ἦδη ἡ ἐπὶ τῆς Θ. Λατρείας κ.τ.λ. Μόνιμος Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ, ἡ τῷ 1969 ἐκλεγείσα καὶ διορισθεῖσα, ἐκτελέσασα τὴν θητεῖαν αὐτῆς καὶ ἀπερχομένη καταλείπει εἰς τὴν διάδοχον αὐτῆς, ὡς μικρὰν τινα κληρονομίαν τὴν ὅσην ἀπέκτησεν ὀλίγην πείραν καὶ ὅσα προγραμματισθέντα δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐκτελέσῃ. Πίναξ τούτων ὑπεβλήθη πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον, καλύπτων τὸν κύκλον δραστηριότητος τῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὸ ἔτος 1973. Τινὰ ἐκ τῶν ἀναγραφόμενων ἐν τῷ πίνακι ἐδηλώθησαν ἤδη ἀνωτέρω, εἶναι δὲ ταῦτα· ἡ συνέχισις τῆς ἐκδόσεως τῶν μικρῶν βιβλίων τῶν ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ 150ετηρίδι προγραμματισθέντων· ἡ σύστασις καὶ λειτουργία τοῦ λειτουργικοῦ Φροντιστηρίου· ἡ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς Τεχνικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας ἐκδοσις λευκώματος τύπων καὶ σχεδίων ἱερῶν Ναῶν καὶ λοιπῶν ἐκκλησιαστικῶν κτιρίων, ἱερῶν ἀμβώνων, εἰκονοστασίων, προσκυνηταρίων, δεσποτικῶν θρόνων κ.λ.π. ἡ ἐκτύπωσις καὶ

εὐρεῖα διάδοσις ἱερῶν εἰκόνων ὀρθοδόξου τεχνοτροπίας· ἡ κωδικοποίησις καὶ ἐκδοσις τῶν κειμένων τῆς Βυζαντινῆς Ψαλμοδίας· ἡ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς Ἐπιτροπῆς Τύπου ἐκδοσις ὑπὸ τῆς Ἀποστ. Διακονίας λειτουργικῶν ἐγκολπιῶν· ἡ ὀργάνωσις προτύπου ἱερατικοῦ Βυζαντινοῦ χοροῦ· ἡ ὀργάνωσις ὀμιλιῶν καὶ διαλέξεων ἐν τῇ Πρωτεύουσῃ καὶ ταῖς Ἐπαρχίαις πρὸς διαφώτισιν τοῦ λαοῦ ἐπὶ λειτουργικῶν καὶ ὑμολογικῶν ζητημάτων· ἡ τέλεσις προτύπων ἱερῶν ἀκολουθιῶν καὶ λειτουργιῶν ἐν τῇ Πρωτεύουσῃ καὶ ταῖς Ἐπαρχίαις· ἡ προσκυνηματικὴ ἐπίσκεψις ὑπὸ ἐπιστημονικῶν καὶ φοιτητικῶν ὁμάδων εἰς Βυζαντινοὺς ἀρχαιολογικοὺς χώρους ἀνά τὴν ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς νήσους κ.τ. ὅ., ὅσα ἀναγράφονται εἰς τὰς σχετικὰς διατάξεις ὡς ἀποτελοῦντα τὸ ἔργον καὶ τὰς ἀρμοδιότητας τῆς Μ.Σ.Ε. Λατρείας, ὅσα προγραμματίζονται διὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος καὶ ὅσα δὲν προγραμματίζονται· τὰ δευτέρα εἶναι ὅπως δὲποτε τὰ περισσότερα. Εὐχομαί ἡ μέλλουσα νὰ διαδεχθῇ τὴν παροῦσαν Μ.Σ.Ε. Λατρείας νὰ εὐρεθῇ εἰς τὸ τέλος τῆς θητείας αὐτῆς εἰς πλεόν ἢ ἡμεῖς εὐχάριστον θέσιν, συγκομίζουσα ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῆς Ἐκκλησίας πλουσιώτερον τὸν ἀμητόν καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς δραστηριότητός της.

(Συνεχίζεται)

Η ΕΥΘΥΝΗ ΤΩΝ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΩΝ ΕΝ ΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ*

2. Ζώμεν μίαν έφιαλτικήν και συγκλονιστικήν πραγματικότητα.

Υφιστάμεθα τῷ ὄντι και σοβεῖ ἐν τῇ κοινωνικῇ μας ζωῇ μία κρίσις, ἐντὸς τῆς ὁποίας και ὑπὸ τῆς ὁποίας ἡ νεότης κλυδωνίζεται και χειμάζεται. Καὶ ἡ κρίσις αὕτη οὐδὲν τὸ ἐλπιδοφόρον προοιωνίζεται. Γνωρίζομεν ὅτι ἡ νόσος ἀντιμετωπίζεται εὐχερέστερον και ἐντοπίζεται ἢ ἐξουδετεροῦται διὰ τῆς χρήσεως τῶν ἐνδεδειγμένων πρὸς τὰς μὲσων, ἅμα τῇ ἐκδηλώσει τῆς. Εἰς τὰς λοιμώδεις περιπτώσεις ἡ Ἐπιστήμη, πέραν τῆς ἀπομονώσεως τῶν προσβληθέντων και τῆς ὑποβοήθου τούτων εἰς τὴν δέουσαν θεραπευτικὴν ἀγωγὴν, ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν και τὴν λήψιν προληπτικῶν μέτρων παρὰ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου. Πυῖος

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 17 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1-2 τεύχους.

διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Συναφῶς ἐξετάζεται τὸ ζήτημα, ἂν και εἰς ποίαν ἔκτασιν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀποκατασταθῇ «Communio in sacris» μεταξὺ τῆς Ῥωμαιοκαθολικῆς και τῆς Παλαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο ἐκκρεμεῖ εἰσέτι, ἐν τούτοις κατὰ πληροφωρίαν ὑφίσταται προοπτικὴ, ὅτι ἡ διὰ τὸ ζήτημα ἀναμενόμενη ἀπόφασις τῆς Γραμματείας διὰ τὴν ἐνότητα τῶν Ἐκκλησιῶν θὰ εἶναι θετικὴ¹.

Ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ, παρελθούσης τῆς ὥρας, διεκόπη ἡ συζήτησις, παραπεμφθείσης τῆς περαιτέρω ἐπὶ τῆς οὐσίας τῶν θιγέντων θεμάτων συζητήσεως εἰς τὸν μέλλοντα διάλογον μεταξὺ Ὁρθοδόξων και Παλαιοκαθολικῶν. Ὡς ἐξάγεται και ἐκ τῶν ἐν τοῖς πρόσθεν ἐκτεθέντων, ἐδήγησαν ἀπλῶς ἐν τῇ παρουσίᾳ συνδιασκέψει ἐκκλησιολογικὰ τινὰ θέματα, χωρὶς νὰ διεξαχθῇ βαθεῖα και παμμερὴς συζήτησις ἐπὶ τῆς οὐσίας αὐτῶν, οἱ δὲ Παλαιοκαθολικοὶ συνομιληταὶ ἡμῶν περιωρίσθησαν νὰ παράσχωσιν ἡμῖν γενικὰς τινὰς μόνον πληροφορίας ἐπὶ τῶν θιγέντων θεμάτων, ἐπιφυλαχθέντες νὰ καταρτίσωσι και παρουσιάσωσιν ὀριστικὰ θεολογικὰ κείμενα ἐπ' αὐτῶν κατὰ τὴν ἐπομένην κατ' Ἰούλιον 1975 συνδιάσκεψιν τῆς Ἐπιτροπῆς, ἐνῶ ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ ἀνετέθη ἡ συνέχισις τῆς προπαρασκευαστικῆς ἐργασίας εἰς τὴν μόνιμον συντονιστικὴν Ἐπι-

δ' ἐξ ὡμῶν φρονεῖ ὅτι οἱ νεαροὶ βλαστοὶ τῆς χριστιανικοῦ κοινωνίας μας, ἢ ἐλπίς αὕτη τῆς χριστιανικῆς Ἑλλάδος, δὲν ἐμφανίζουσι καταφορὰ ἢ συμπτώματα τινὰ μιᾶς βαρείας μορφῆς λοιμώδους ἀσθενείας, ἥτις προσέβαλε τὴν ψυχὴν και τὸ πνεῦμά των και ἐδημιούργησε παραμορφωτικούς ὄγκους ἐν τῇ συνειδήσει των;

Ὁφείλομεν οἱ πάντες νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ ὑπόθεσις τῆς διαπαιδαγωγήσεως τῆς νέας γενεᾶς ἐξέφυγεν ἐνιαχοῦ ἐκ τῶν χειρῶν μας, ἢ ὑπῆρξαμεν κακοὶ παιδαγωγοί, ἀνάξιοι πνευματικοὶ ἡγέται, εἴτε ἀνεπιγνώστως εἴτε ἐν ἐπιγνώσει. Ἐνδεχομένως νὰ μὴ ἀντελήφθημεν ἐν ὅλῃ τῇ ἐκτάσει, ὅποια εἶναι ἡ ἀπυστολή ἡμῶν ὡς πνευματικῶν ὁδηγῶν. Ἴσως ἀκόμη νὰ μὴ ἐξετιμήσαμεν προσηκόντως τὰς διαστάσεις και τὸ μέγεθος τοῦ κακοῦ, τὸ ὅποιον ἡ ἰδικὴ μας ἀβελτηρία και πνευματικὴ ναθρότης ὑπεβοήθησε νὰ γίνῃ κοινωνικὴ μάστιγξ, ἐπαπειλοῦσα τὰς παραδόσεις, τὸ ἦθος, τὰς ἀρετὰς και τὴν ἀξιοπρέπειαν τῆς φυλῆς μας. Διότι ἡ εὐθύνη

τροπήν ἐκ τῶν δύο προέδρων και τῶν δύο γραμματέων τῆς μικτῆς Ὁρθοδόξο-παλαιοκαθολικῆς θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς. Τοιοῦτοτρόπως ἐραματίσθησαν διὰ πρυσευχῆς αἱ ἐργασίαι αὐτῆς, ἀφ' οὗ προηγουμένως οἱ Σεβ. Πρόεδροι ἀπηύθυναν ἀπαχαιρετιστηρίους προσλαλιάς πρὸς τὰ μέλη τῆς μικτῆς Ἐπιτροπῆς².

(Συνεχίζεται)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΜΙΡΗΣ

Καθηγητῆς Πανεπιστημίου

2. Σημειωτέον, ὅτι εἰς τὰ μέλη τῆς μικτῆς Ἐπιτροπῆς, παρεκτός τῆς ἄλλης φιλαξενίας ὑπὸ τοῦ Διορθοδόξου Κέντρου, παρετέθησαν και τρία ἰδιαίτερα γεύματα: ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἰω. Καρμίρη ἐν τῷ οἴκῳ του τῇ 10 Ἰουλίου, ὑπὸ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Ἰερωνύμου ἐν τῷ Διορθοδόξῳ Κέντρῳ τῇ 12 Ἰουλίου και ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γερμανίας κ. Εἰρηναίου ἐν τῷ ξενοδοχείῳ Χίλτον τῇ 13 Ἰουλίου, ἐπὶ πλέον δὲ ἐξέδραμον ταῦτα μετὰ τὸ τέλος τῶν ἐργασίων εἰς τὴν νῆσον Κρήτην, διοικούσων δὲ τῶν ἐργασιῶν εἰς τὰς ἐν Ἀθήναις και περίεξ αὐτῶν ἀρχαιότητες. Ἀξιοσημείωτος ἐν τέλει εἶναι ἡ ἐπομένη περικοπή τῆς προσφωνήσεως τοῦ Σεβ. ἐπισκόπου Ἐλβετίας κ. L. Cauthier πρὸς τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν κ. Ἰερωνύμον κατὰ τὸ παρατεθὲν ὑπ' αὐτοῦ γεῦμα: «Ces jours, ensemble nous vivons en profondeur la triple réalité de l'Église sujet de foi, porteuse de foi, objet de foi. Sujet de foi: «Pisteuon», «Credo», car chacun et tous composons la Personne une et innombrable de l'Église. Porteuse de foi, parce que c'est elle qui transmet la Parole de verité et de vie. Objet de foi, parce que nous croyons l'Église une, sainte, catholique et apostolique. Autrement dit, parce qu'ensemble nous vivons ici intérieurement et intensément ce mystère unique de l'Église, nous croyons qu'ensemble nous pouvons grandir dans sa plénitude et y recevoir de Dieu la solution à nos questions réciproques et l'union tant désirée. Notre travail trouve dans cette certitude son fondement, son sens, sa règle et son espoir».

1. Βλέπ. σχετικῶς και Memorandum τοῦ Ἐπισκόπου Urs Küry, ἐν Ἰ. Καλογήρου, Ἐνημερωτικαὶ Εἰσηγήσεις κατὰ τὴν Β' Διάσκεψιν τῆς Διορθοδόξου Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Διαλόγου μετὰ τῶν Παλαιοκαθολικῶν και νεώτερα συναφῆ Παλαιοκαθολικὰ κείμενα, Θεσσαλονίκη 1971, σελ. 65 ἐξ.

ΖΑΚΧΑΙΟΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΣ*

Στεκόμεθα στὰ σύνορα δύο κόσμων. Αὐτοῦ ποῦ διεκήρυξε τὸν «θάνατο τοῦ Θεοῦ» καὶ ἔκανε τὴν διακήρυξί του αὐτὴ πίστι καὶ βίωμα τῆς καθημερινῆς του ζωῆς, καὶ ἐκείνου, ποῦ προμηνύει τὴν χαραυγὴ μιᾶς νέας ἐποχῆς γιὰ τὸν ἄνθρωπο.

Χωρὶς νὰ τὸ καταλάβουν, ὅσοι διεκήρυξαν τὸν «θάνατο τοῦ Θεοῦ» ὑπηρετήσαν τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ. Πίστεψαν πὼς ἔγιναν ἀρητηαὶ τῆς ὑπάρξεώς Του· κι ὅμως εἶναι μάρτυρες καὶ ὁμολογηταὶ τῆς ἀληθείας Του. Διεκήρυξαν τὴν ἴδια ἀλήθεια, ποῦ ἀπεκάλυψεν ὁ Χριστός, ὅτι: «ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσῶν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνη, αὐτὸς μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνη, πολὺν

* Τὸ παρὸν κήρυγμα ἐγένετο τὴν Κυριακὴν, 27ην Ἰανουαρίου 1974 ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὴν Θείαν Λειτουργίαν, τὴν ὁποίαν ἐτέλεσα ἀδεία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ.

βαρύνει ἡμᾶς αὐτούς. Ἰδικόν μας γεώργιον, ἰδική μας οἰκοδομὴ εἶναι ἡ νεότης. Καὶ εἰς τί πταίει τὸ νεόφυτον δένδρον, ἂν ὁ εὐπλαστος καὶ τρυφερός κορμός του δὲν εἶναι εὐθυτενής, ἀλλ' ἐκάμθη, ἀφοῦ ὁ φυτεύσας αὐτὸ δὲν ἐμερίμνησεν ἐγκαίρως νὰ τὸ ὑποστυλώσῃ, ὥστε ν' αὐξάνῃ κανονικῶς καθ' ὕψος; Εἰς τί πταίου τὰ ἄνθη τοῦ κήπου μας, ὅταν μαραίνωνται καὶ δὲν εὐωδιάζουν, ἀφοῦ ὁ κηπουρός ἔπαυσε νὰ τὰ ποτίζῃ, νὰ τὰ λιπαίνῃ καὶ νὰ τὰ ἐπιμελῆται; Καὶ τίς δύναται νὰ κακίσῃ τοὺς σιταγρούς διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς προσδοκωμένης ἀποδόσεως, ὅταν ὁ γεωργὸς δὲν ἐμερίμνησεν ν' ἀπαλλάξῃ τοὺς ἀπὸ τὰ ζιζάνια, τὰ ὁποῖα ἀπομυζοῦν καὶ συνθλίβουν τὸν σῖτον; Καὶ πὼς τολμῶμεν νὰ ρίψωμεν τὸν λίθον τοῦ ἀναθήματος ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν ἐξ ἀγνοίας καὶ ἀπειρίας καὶ τῆς ὀμῆς τῆς ἡλικίας ἀμαρτανόντων νέων, ἀφοῦ ἡμεῖς, οἱ νουνεχεῖς καὶ πολλὰ διδασθέντες δὲν εἴμεθα ἄμοιροι σοβαρῶν πολλακίς ἐλαττωμάτων;

Ἐνώπιον τῶν ἀδυσωπῆτων τούτων ἐρωτημάτων εὐρισκόμενοι, ἄς σταθῇ ἕκαστος ἐξ ἡμῶν «ἐνώπιος ἐνωπίω» καὶ ἄς ἀφήσωμεν τὴν συνειδησίμ μας, ἵνα ἐλέγξῃ πρῶτον ἡμᾶς αὐτούς. Εἶναι δὲ ἡ συνειδησις ὁ ἀλάθητος κριτής, ὅστις ἀποδίδει τὰ τοῦ «Καίσαρος τῷ Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ». Εἶναι σπινθήρ τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν ἡμῖν θείου φωτός καὶ ἐκφράζει τὸν θεῖον Νόμον. Ἐκείνη θὰ μᾶς ὑποδείξῃ ὅτι ὀφείλομεν τάχιστα ν' ἀντιμετωπίσωμεν μὲ πίστιν, εὐρύτητα καὶ διορατικότητα, μὲ ρεαλισμὸν καὶ μὲ αἴσθημα εὐθύνης τὸ τεράστιον πρόβλημα τῆς χειραγωγήσεως τῶν νέων. Εἶδομεν ὅτι ἡ καλουμένη χειραφέτησις τοὺς ἐζημίωσε καὶ τοὺς παρέφθειρεν. Ἀναζητοῦν ἕνα νέον τρόπον ζωῆς ἀμεριμνησίας καὶ διασκεδάσεων μακρὰν τῶν θεσμι-

καρπὸν φέρει». Τοὺς διαφεύγει — καὶ μᾶς διαφεύγει ἴσως — ἡ πραγματικότης, ὅτι ἂν ὁ κόσμος ζῆ, ζῆ χ ἄ ρ ι σ τὸ θ ἄ ν α τ ο τοῦ Θεοῦ. Ἐνα θάνατο, ποῦ «καταγγέλλομεν ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ», ὁσάκις τὸ ποτήριον πίνωμεν (Α' Κορ. 11, 26).

Καὶ δὲν «καταγγέλλομεν» μόνον τὸν θάνατον, ἀλλὰ καὶ τὴν «ἀνάστασιν αὐτοῦ ὁμολογοῦμεν». Ἡ «ὁμολογία» δὲ καὶ ἡ «καταγγελία» αὐτὴ πραγματώνεται μέσα στὴν Ἐκκλησία, ἀνάμεσα σ' ἕνα κόσμο, ποῦ θεοποιεῖ τὸν ἐγώισμὸ του καὶ «ὑπερφρονεῖ» χωρὶς καμμιά «σωφροσύνη».

Ζοῦμε τὴν ἀναζητήσι τοῦ Θεοῦ, ποῦ ἀρνηθήκαμε. Ταλαντευόμεθα ἀνάμεσα στὴν ἀρνησι καὶ τὴν ἀναζητήσι. Πασχίζομε μὲ μιὰ συνειδησι βεβαρυμένη ἀπὸ τὸν φόνον τοῦ ἀδελφοῦ μας. Γιατὶ ἡ συμπεριφορὰ μας δὲν εἶναι διαφορετικὴ ἀπὸ ἐκείνην τοῦ Κάιν. Καὶ ἡ ἀπάντησί μας στὸ ἐρώτημα τοῦ Θεοῦ, ποῦ ἄλλοι ἀρνηθήκαμε καὶ ἄλλοι δῆθεν ὁμολογοῦμε — «ποῦ ἐστὶν ὁ ἀδελφός σου;»,

κῶν νόμων τῆς ἠθικῆς τάξεως, μακρὰν τῶν παραδόσεων καὶ τῆς πνευματικῆς κληρονομίας τῆς Χριστιανικῆς Ἑλλάδος. Εἶναι τοῦτο μιὰ ἐφιαλτικὴ, ὅσον καὶ συγκλονιστικὴ πραγματικότης. Μεταξὺ τῶν νέων — οἵτινες ἔρχονται εἰς τὸν κόσμον, διὰ νὰ συνεχίσουν καὶ νὰ ἐκπληρώσουν μιὰν ὑψηλὴν ἐν τῇ κοινωνίᾳ μας ἀποστολήν, καὶ ἡμῶν, οἵτινες ὀσονοῦπω θ' ἀποχωρήσωμεν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, «μέγα χάσμα ἠνεώκται» κατὰ τοὺς ἐσχάτους χρόνους. Καὶ ὅταν ἡ διάδοχος κατάστασις ἔρχεται, ἀκρίτως ἐνεργοῦσα πολλακίς διὰ νὰ καταστρέψῃ τὰς ὑφισταμένας παραδόσεις καὶ τὴν «κιβωτὸν τῆς διαθήκης», ὅταν ἔρχεται ὡς ἀρνησις καὶ ὄχι ὡς ἀνανεωτικὴ πνοὴ ἐξυγιάνσεως καὶ ἀνορθώσεως, δὲν πρέπει ἀπλῶς νὰ ἀνησυχῶμεν, ἀλλὰ νὰ ἐγερθῶμεν ἐκ τοῦ ὕπνου καὶ ν' ἀποδυθῶμεν εἰς ἀγῶνα σωτηρίας. Καλοῦμεθα νὰ γεφυρώσωμεν τὸ χάσμα αὐτό, τὸ ὁποῖον ἠνοιχθῇ μεταξὺ τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος. Νὰ συζεύξωμεν τὰς δὲχθας δι' ἐνὸς συμφώνου ἀγάπης, κατανοήσεως, στοργῆς καὶ περιποιησεως καὶ καλλιεργείας τῆς νεότητος. Διότι εἰς οὐδὲν ὠφελεῖ, ἀλλ' οὔτε καὶ ἔχομεν τοιοῦτον δικαίωμα νὰ περιορισθῶμεν εἰς τὸν ἄχαρι ρόλον τῶν θλιβερῶν ἐπικριτῶν τῆς ταλαντευομένης νέας γενεᾶς. Δὲν θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὴν τάσιν τῶν νέων πρὸς τὴν ἀπόλαυσιν, τὴν ῥοπήν πρὸς τὸ ἠθικῶς ἐπιζήμιον καὶ ἀπαράδεκτον, διὰ τῆς διδασχῆς ξηρῶν κατόνων ἠθικῆς καὶ τῆς στείρας ἀπαγορεύσεως, διότι ταῦτα καὶ μόνον δὲν δημιουργοῦν ἠθικὰς προσωπικότητας, ἐνῶ ἐνίοτε προκαλοῦν ὀλεθρίας ἀντιδράσεις.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

είναι: «οὐ γινώσκω· μὴ φύλαξ τοῦ ἀδελφοῦ μου εἰμι ἐγώ;» (Γεν. 4, 9).

Κι ὅμως γνωρίζομεν. Ὁ ἀδελφός μας, ὁ συνάνθρωπός μας εὐρίσκεται κάπου πεινασμένος, ἀποδιωγμένος. Κεῖτεται κάπου νεκρός... Κι αὐτὰ ὅλα ἀπὸ τὸν ἐγωϊσμό μας, τὴν ἀδιαφορία μας, τὴν ἀπανθρωπιά μας. Ἄρνηται δὲ τῆς ἀνθρωπιᾶς μας πορευόμεθα «στένοντες καὶ τρέμοντες ἐπὶ τῆς γῆς» μὲ πραγματικότητα τραγικὴ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ: «ἐργᾶ τὴν γῆν καὶ οὐ προσθήσει τὴν ἰσχὺν αὐτῆς δοῦναί σοι». Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ἄνθρωπος, ἀν ἀρνήται νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν του τὸν ἄνθρωπο.

Κάποιο σημεῖο ἀναζητοῦμε, ἀπ' ὅπου θὰ μᾶς προσφέρεται μιὰ κάποια προοπτικὴ γιὰ νὰ δοῦμε. Ἐπιθυμοῦμε μιὰ θεώρησι τοῦ ἑαυτοῦ μας βαθύτερη καὶ πλατύτερη γιὰ νὰ ἐρευνήσωμε τὴ βαθεῖά μας φύσι. Νὰ εὐρωμε τὸν ἀληθινὸ ἑαυτό μας πέρα ἀπ' ὅ,τι τὸν βαρύνει στὴν πορεία του κι ἀμαυρώνει τὸ φῶς, ποὺ κρύβει μέσα του. Ζακχαῖοι στὴν ἡλικία τὴν πνευματικὴ, «ζητοῦμε ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστι». Ψάχνομε γιὰ κάποιον τρόπο, ἀπ' ὅπου μακρύτερα θὰ βλέπωμε. Ἀναζητοῦμε ἓνα μέσο, ποὺ θὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ τὴν ἀληθινὴ τῶν πραγμάτων ὑφή. Πόθος αἰώνιος ἢ ἀναζήτησι αὐτῆ. Ἄπ' αὐτῆ τὴν αὐγὴ τοῦ ὁ ἄνθρωπος πορεύεται κι ἀναζητᾷ τὴν ἀλήθεια. Ἀσίγαστος πόθος τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς κι ἐπιθυμία ἀσβεστη νὰ δῆ καὶ νὰ γνωρίσῃ τὸν Θεόν της.

Ὁ καθένας μας ἀνεβαίνει σ' ἓνα ὕψος. Ἄλλοτε γιὰ νὰ δῆ κι ἄλλοτε γιὰ νὰ τὸν δοῦν οἱ ἄλλοι. Σημασία δὲν ἔχει τὸ ὕψος τοῦ ἀνεβάσματος, ἀλλ' ὁ σκοπός.

Καὶ ὁ Ζακχαῖος θέλει νὰ δῆ. Δὲν ἔχει τίποτε νὰ ἐπιδείξῃ. Οὔτε ἀγιότητα—ἀμαρτωλὸ τὸν χαρακτηρίζουν ὅσοι τὸν ξέρουν—, οὔτε ἀνθρωπιά, μᾶς τὸ βεβαιώνει ὁ ἴδιος μὲ τὴν ἐξομολόγησι ποὺ κάνει στὸ Χριστό. Συνείδησι ὅμως ἔχει αὐτῆς τῆς ἐλείψεως. Κι ἔτσι οὔτε ὁ ὄχλος, οὔτε ὁ ἑαυτός του μποροῦν νὰ σταθοῦν ἐμπόδια ν' ἀνεβῆ στὴν συκομωρητά.

Ζητεῖ, μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, συνάντησι μὲ τὸν Ἰησοῦ. Μὲ τὸ ἀνέβασμα. Μὲ τὸ ἀνέβασμα ἐπάνω ἀπὸ τὸν ὄχλο κι ἐπάνω ἀπὸ τὸν ἑαυτό του. Πρέπει, λοιπόν, ν' ἀνεβοῦμε σὲ κάποιο ὕψος. Αὐτὸ ὅμως προϋποθέτει νὰ κατεβοῦμε ἀπὸ τὸ ὕψος τῆς δῆθεν ἀρετῆς μας καὶ τῆς αὐταρεσκείας μας. Νὰ ξεπεράσωμε τὸν ὅποιοδήποτε ὄχλο τῶν κολάκων ἢ τῶν κατηγορῶν. Νὰ μὴ καρτεροῦμε τὸν ἔπαινο τῶν ἄλλων ἢ τὴν κρίσι. Ἐμεῖς νὰ γίνωμε κριταὶ καὶ δικασταὶ τοῦ ἑαυτοῦ μας. Καὶ ἐπὶ πλέον «εὐμετάβλητοι ἀπὸ τὴν κακία πρὸς τὴν ἀρετῆ», μὲ πραγματικὴ τὴν ἐπιθυμία τῆς «μεταγνώσεως».

Μὴ συγχέομε, ἀδελφοί μου, τὴ μορφή καὶ τὸ περιεχόμενο τοῦ μηνύματος τοῦ Εὐαγγελίου. Δὲν μᾶς ἔταξε ὑπερασπιστάς Του ὁ Θεός. Καὶ μάλιστα ἐμᾶς, ποὺ τρο-

μάζομε νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια. Τὸν εὐαγγελισμό ἔταξε σκοπὸ καὶ καθήκον μας: «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετείλάμεν ὑμῖν». Αὐτὴ εἶναι ἡ παραγγελία.

Ἄνάγκη «λεγεόνων» δὲν ἔχει ὁ Θεός (Ματθ. 26,53). Ὁμολογητὰς θέλει. Ὁμολογητὰς τῆς ἀληθείας, ποὺ ὅπλο τους ἔχουν ὄχι τὴν «βία» — «βάλε τὴν μάχαιραν εἰς τὴν θήκην», εἶπε στὸν Πέτρο ὁ Χριστός —, ἀλλὰ τὴν «καλὴν ὁμολογίαν», ποὺ εἶναι «ἡ μάχαιρα τοῦ πνεύματος», «ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ», ποὺ εἶναι «ζῶν καὶ ἐνεργῆς καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον καὶ δεικνύμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς τε καὶ πνεύματος... καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐνοιῶν καρδίας» (Ἐβρ. 4,12). Γι' αὐτὸ καὶ εἶναι θλιβερὸ τὸ κατάντημά μας. Προσέχομε τὸ σχῆμα κι ἀρνούμεθα τὴν οὐσία. Μιλᾶμε, ἀλλὰ δὲν ζοῦμε. Μᾶς ἀπασχολεῖ ἡ ἐπιβίωσι καὶ ὄχι ἡ ζωὴ.

Τότε μόνον θὰ πάρωμε τὴν ἀπόφασιν νὰ ἀναβοῦμε σὲ κάποιο ὕψος ὅταν συνειδητοποιήσωμε τὸ κατάντημά μας. Ἀπὸ ἐκεῖ, ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ τὶς ὅποιες μικρότητες, τὶς ὅποιες ἀρετὲς μας καὶ τὶς κακίες, θὰ γνωρίσωμε τὸν ἀληθινὸ ἑαυτό μας. Θὰ δοῦμε ποιὸς εἶναι ὁ Θεός, ποὺ μᾶς ἀποκαλύφθηκε καὶ ποιός, αὐτὸν ποὺ κηρύττομε. Ἄν ὁ κόσμος δὲν μᾶς καταλαβαίνει, σημαίνει ὅτι δὲν ἐκφραζόμεθα σωστά. Ἄν δὲν μᾶς αἰσθάνεται, σημαίνει ὅτι ζοῦμε ἔξω ἀπὸ τὴν ἀνάγκη του. Ἄν δὲν τὸν συγκινοῦμε, αὐτὸ σημαίνει ὅτι δὲν τὸν ἀγαποῦμε. Πρέπει νὰ μεταφράσωμε τὴν γλῶσσα μας· καὶ ἡ καλύτερη μετάφρασι εἶναι ἡ ἀ γ ά π η.

Ἀγαπητοί μου,

Ἄς ἀνεβοῦμε ψηλά. Τόσο ψηλά, ὥστε νὰ βλέπωμε πέρα ἀπὸ τὴν ἀμαρτία καὶ πέρα ἀπὸ τὸν θάνατο. Νὰ διώξωμε τὸν φόβο ἀπὸ τὴν ζωὴν μας. Νὰ ζήσωμε τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ: «ἡ ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον». Νὰ δοῦμε τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπο στὴν ἀληθινὴ τῆς διάστασι, γιὰ νὰ ἐκτιμήσωμε καὶ τὴν διάστασι τῆς ἀγάπης τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν ἄνθρωπο. Μόνον ἔτσι γίνεται «σωτηρία» ἢ ἀγάπη καὶ ἀποβαίνει «σωτήρια» ἢ ὅποια προσφορά μας. Ἄρκοῦν οἱ ἥρωες τῆς ὁμολογίας. Φθάνουν οἱ ὑπερασπισταὶ τοῦ Θεοῦ. Ἄς γεμίσῃ ὁ κόσμος ἀπὸ μάρτυρες τῆς ἀγάπης, ποὺ θὰ ζοῦν ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους.

Ὁ Χριστὸς εἶπε: «Θαρσεῖτε ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον· ἐγὼ ζῶ καὶ ὑμεῖς ζήσεσθε».

† Ὁ Ἐλευσίνος ΤΙΜΟΘΕΟΣ

Ο ΜΕΓΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΩΣ ΠΟΙΜΗΝ*

3. Ἀνάγκη καθαρότητος νοῦ καὶ καρδίας.

Ἄλλ' ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος πιστεύει ὀρθῶς, τρίτον, ὅτι διὰ τὴν κατανόησιν τῶν διδαγμάτων τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἀπαιτεῖται προηγουμένως καθαρότης νοῦ καὶ καρδίας. Χρειάζεται ἀγιότης ζωῆς. «Ἄλλὰ πρὸς τὴν ἐκ τῶν Γραφῶν ἔρευναν καὶ γινῶσιν ἀληθῆ χρεία βίου καλοῦ καὶ ψυχῆς καθαρᾶς καὶ τῆς κατὰ Χριστὸν ἀρετῆς, ἵνα, δι' αὐτῆς ὁδεύσας ὁ νοῦς, τυχεῖν ὧν ὀρέγεται κῆ καταλαβεῖν δυναθῆ, καθ' ὅσον ἐφικτόν ἐστι τῆ τῶν ἀνθρώπων φύσει περὶ τοῦ Θεοῦ Λόγου μανθάνειν». Καὶ συνεχίζει ὁ ἅγιος πατήρ: «Οὕτως ὁ θέλων τῶν θεολόγων τὴν διάνοιαν καταλαβεῖν, προαπονήσκει καὶ προαποπλύνει τῷ βίῳ τὴν ψυχὴν ὀφείλει, καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους ἀφικέσθαι τῆ ὁμοιότητι τῶν πράξεων αὐτῶν, ἵνα, σὺν αὐτοῖς τῇ ἀγωγῇ τῆς συζητήσεως γενόμενος, τὰ καὶ αὐτοῖς ἀποκαλυφθέντα παρὰ Θεοῦ κατανοήσῃ»²².

Ἐπειτα, ἡ ἁγία ζωὴ ἀποδεικνύει πάντοτε καὶ τὴν πίστιν τοῦ ἀνθρώπου, διδάσκει ὁ Μ. Ἀθανάσιος. Ἐξ αὐτῆς φαίνεται ὁ πιστός. «Οὐ γὰρ ἡ λέξις, ἀλλ' ἡ διάνοια καὶ ἡ μετ' εὐσεβείας ἀγωγή συνίστησι τὸν πιστόν»²³. Ὁ Κύριος μᾶς λέγει: «Ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται»²⁴. Καὶ ὁ ἅγιος ἐπεξηγεῖ: «Τῆς εἰς αὐτὸν (τὸν Θεὸν Λόγον) πίστεως καὶ εὐσεβείας ἀθανασία καὶ βασιλεία οὐρανῶν ἐστὶν ὁ καρπός, μόνον ἐὰν κατὰ τοὺς αὐτοῦ νόμους ἢ ψυχὴ κεκοσμημένη γένηται»²⁵.

Διὰ τοῦτο ὁ Μέγας Ἀθανάσιος ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν πνευματικὴν ἀσκήσιν τοῦ ποιμνίου του. Διὰ τοῦτο ἐπαινεῖ καὶ προβάλλει τὴν μοναχικὴν ζωὴν καὶ πολιτείαν διὰ τῆς συγγραφῆς τοῦ βίου τοῦ Μ. Ἀντωνίου²⁶. Διότι γνωρίζει ὅτι ὁ ἐγκεντρισμένος εἰς τὴν «καλλιέλιον»²⁷ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἄνθρωπος καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μένων καὶ τῇ ὑπακοῇ τοῦ θελήματος τοῦ Κυρίου ἀσκῶν ἑαυτὸν, ὄχι μόνον δὲν παραπλανᾶται ἀπὸ τὸν πονηρόν, τὸν ἀνθρωποκτόνον σατανᾶν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐλαττώματά του περικόπτει καὶ πλουσίους καὶ εὐχύμους ἀποδίδει καρποὺς πάντοτε εἰς δόξαν Θεοῦ. Λέγει ὁ ἅγιος πατήρ: «Ἐνθα γὰρ ὀνομάζεται τὸ ὄνομα τοῦ Σωτῆρος, ἐκεῖθεν πᾶς δαίμων ἀπελαύνεται. Τίς δὲ οὕτω τὰ ψυχικά πάθη περιεῖλε τῶν ἀνθρώπων, ὥστε τοὺς μὲν πόρνοισι σωφρονεῖν, τοὺς δὲ ἀνδροφόνους μηκέτι ξίφος κρατεῖν, τοὺς δὲ δειλίᾳ κατεχομένους ἀνδρίζεσθαι; Καὶ

ὄλως τίς τοὺς παρὰ βαρβάρους καὶ τοὺς κατὰ τόπον τῶν ἔθνῶν ἔπεισεν ἀνθρώπους ἀποθέσθαι μὲν τὴν μανίαν, εἰρήνην δὲ φρονεῖν, εἰ μὴ ἡ τοῦ Χριστοῦ πίστις καὶ τὸ τοῦ σταυροῦ σημεῖον;»²⁸.

Ἄλλὰ ταῦτα πρέπει νὰ πιστεύῃ καὶ πᾶς πνευματικὸς ποιμὴν καὶ οὕτω νὰ δρᾷ. Ἐὰν θέλῃ τὰ πρόβατα τῆς ποιμνῆς του νὰ εὐρίσκωνται πάντοτε ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ τὴν φωνὴν του νὰ ἀκούουν καὶ νὰ τὸν ἀκολουθοῦν, ὅπου καὶ ἂν ὑπάγῃ, πρέπει ὁ ἴδιος μὲν νὰ ζῆ ἐν Χριστῷ καὶ νὰ εἶναι «τέλειος καὶ δλόκληρος, ἐν μηδενὶ λειπόμενος»²⁹, αὐτὰ δὲ συνεχῶς νὰ καθαρῶν «ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος»³⁰ καὶ νὰ ἀγιαζῆ διὰ τῆς μυστηριακῆς ζωῆς, ὥστε νὰ πραγματοποιηθῆται ἐν αὐτοῖς ἡ ἐν Χριστῷ «καινὴ κτίσις»³¹.

Ἐνταῦθα ὁμως θέλω νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχήν σας εἰς τὸ ἐξῆς σοβαρὸν σημεῖον. Ἡ προσπάθειά μας νὰ καλλιεργήσωμεν πνευματικὰ τοὺς Χριστιανούς μας δὲν πρέπει νὰ κατανατᾷ εἰς ἓνα ξηρόν καὶ ἀνώφελο ἐγκεντρικὸν εὐσεβισμόν, ἀλλὰ νὰ εἶναι φλογερά ποιμαντικὴ φροντίς διατηρήσεως τῆς ἐνότητος αὐτῶν μετὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Ἐτσι ἡ προσπάθειά μας νὰ ἀφαιρέσωμεν ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς μας τὰς ἑλλείψεις καὶ ἀμαρτίας των θὰ γίνεται ὄχι διὰ νὰ τοὺς κάνωμεν ἡθικωτέρους, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀφαιροῦνται τὰ αἷτια τοῦ χωρισμοῦ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ Κυρίου. Ὅπως ἐπίσης ἡ ἀπόκτησις τῶν ἀρετῶν θὰ ἐπιδιώκεται διὰ νὰ σταθεροποιηθῆται ἡ ἔνωσις αὐτῶν μετὰ τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπου. Τότε οἱ ἐνοριταὶ μας δὲν θὰ εἶναι μόνον οἱ ὀρθῶς πιστεύοντες οὕτε ἀπλῶς οἱ τὰ καλὰ ἔργα ποιοῦντες, ἀλλὰ τὰ ζωντανὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας, οἱ λευτρωμένοι καὶ ἡγιασμένοι ἐν τῷ σώματι τοῦ Χριστοῦ, οἱ συγκληρονόμοι τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

4. Γνωρίζει καὶ καλεῖ κατ' ὄνομα τοὺς πιστούς.

Ὁ Μ. Ἀθανάσιος, τέταρτον, ἐνδιαφερόμενος διὰ τὴν ψυχικὴν κάθαρσιν καὶ τὴν πνευματικὴν καλλιέργειαν τοῦ ποιμνίου του, ἐξατομικεῖ τὴν ποιμαντικὴν του δρᾶσιν. Δηλαδή ἐκτὸς τῶν γενικῶν ποιμαντικῶν του μέτρων καὶ δραστηριοτήτων, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἐν Χριστῷ σωτηρίαν τῶν ποιμαινομένων ἀπευθύνεται καὶ πρὸς ἓνα ἕκαστον ἐξ αὐτῶν. Διότι γνωρίζει τὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κυρίου, ὅτι ὁ καλὸς ποιμὴν «τὰ ἴδια πρόβατα καλεῖ κατ' ὄνομα»³².

* Συλλογὴ ἐκ τῆς σελ. 26 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1-2 τεύχους.

22. Περὶ ἐνανθρωπήσεως τοῦ Λόγου 57. Β.Ε.Π. Τόμος 30, σελ. 121, 7-22.

23. Πρὸς Ἐπισκόπους Αἰγύπτου καὶ Λιβύης 9. Β.Ε.Π. Τόμος 31, σελ. 227, 30-31.

24. Ματθ. ιβ' 33.

25. Λόγος κατὰ Ἑλλήνων 47. Β.Ε.Π. Τόμος 30, σελ. 73.

26. Βίος καὶ Πολιτεία τοῦ δόσιου Ἀντωνίου. Β.Ε.Π. Τόμος 33, σελ. 11-57.

27. Ρωμ. ια' 24.

28. Περὶ ἐνανθρωπήσεως τοῦ Λόγου, 50. Β.Ε.Π. Τόμος 30, σελ. 116, 26-32.

29. Ἰακώβου α' 4.

30. Β' Κορινθ. ζ' 1.

31. Β' Κορινθ. ε' 17, Γαλ. στ' 15.

32. Ἰωάν. ι' 3.

Αυτῆς τῆς ποιμαντικῆς ἀρχῆς ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ ὑπαρξίς ἐνὸς μεγάλου ἀριθμοῦ ἐπιστολῶν³³, ποικίλου περιεχομένου, πρὸς διάφορα πρόσωπα. Γράφει τὰς προσωπικὰς αὐτὰς ἐπιστολάς ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος, διὰ νὰ διδάξῃ ἀληθείας τῆς πίστεως³⁴, διὰ νὰ νουθετήσῃ καὶ λύσῃ ἀπορίας³⁵, διὰ νὰ ἐλέγξῃ³⁶, διὰ νὰ παρηγορήσῃ τεθλιμμένους³⁷. Ἀκόμη καὶ διὰ τὰς λεπτομερείας τῆς καθ' ἡμέραν ζωῆς τῶν χριστιανῶν του ἐνδιαφέρεται ὁ ἅγιος καὶ δίδει πρὸς αὐτοὺς τὰς συμβουλὰς του. Θὰ σὰς ἀναφέρω ἐνδεικτικῶς ὑποδείξεις τινὰς ἀπὸ τὸ περὶ Παρθενίας ἔργον του, διότι τὰς θεωρῶ πολὺ διδακτικὰς διὰ τὸ ποιμαντικὸν ἡμῶν λειτουργήμα, ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς τοὺς ἰδίους.

«Ἡ ὑπόστασις τῶν ἱματίων σου μὴ ἦτω πολῦτιμος· ὁ ἐπενδύτης σου μέλας, μὴ βεβαμμένος ἐν βαφῇ, ἀλλ' αὐτοφυῆς ἰδιοχρῶος, ἡ ὀνυχίζων»³⁸.

«Οὐκ ἐπιχρίση τὸ σῶμά σου μύρῳ πολυτελεῖ, οὐδὲ ἐπιβαλεῖς ἐπὶ τὰ ἱμάτιά σου ἀρώματα πολῦτιμα. Ἐάν δὲ τὸ σῶμά σου ἀσθενέστερον γένηται, χρῆσαι οἴνω ὀλίγῳ διὰ τὸν στόμαχον...»³⁹.

«Οὐ μὴ λυπηθῆσῃ χαλεποῦ τινος συμβαίνοντός σοι, οὔτε ἐπὶ ζημίᾳ λυπηθῆσῃ οὔτε ἐπὶ ὕβρει. Ἡ λύπη γὰρ τοῦ κόσμου τούτου θάνατον κατεργάζεται. Ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν σου μόνον λυπηθῆσῃ, ὑπὲρ ἄλλου δὲ πράγματος μικροῦ οὐ λυπηθῆσῃ. Μὴ ὑψώσῃς τὴν φωνὴν σου ὀργιζομένην πρὸς τινὰ· δούλην γὰρ Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι. Οὐκ ἐξελεύσεται κατάρα ἐκ τοῦ στόματός σου, οὐχ ὕβρις, οὐ κακολογία. Τὸ στόμα σου γὰρ ἡγιασμένον ἔστιν ἐν τοῖς ὕμνοις καὶ δοξολογίαις τοῦ Θεοῦ»⁴⁰.

«Καὶ ὅταν καθεσθῆς ἐπὶ τῆς ἑτραπέζης, καὶ ὄρη κλάσαι τὸν ἄρτον, σφραγίσασα αὐτὸν τρίτον τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, οὕτως εὐχαριστοῦσα λέγε· Εὐχαριστοῦμέν σοι, Πάτερ ἡμῶν, ὑπὲρ τῆς ἀγίας ἀναστάσεώς σου· καὶ καθὼς ὁ ἄρτος οὗτος διεσκορπισμένος ὑπῆρχεν ὁ ἐπάνω ταύτης τῆς τραπέζης καὶ συναχθεὶς ἐγένετο ἐν· οὕτως ἐπισυναχθήτω σου ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τῶν περάτων τῆς γῆς εἰς τὴν βασιλείαν σου, ὅτι σοῦ ἔστιν ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. Καὶ ταύτην μὲν τὴν εὐχὴν ἐν τῷ κλᾶν τὸν ἄρτον καὶ θέλειν ἐσθίειν ὀφείλεις λέγειν· «Πάτερ ἡμῶν» ὀλόκληρον· ἀριστήσαντες δὲ καὶ ἐγειρόμενοι ἐκ τῆς τραπέζης λέγομεν τό, «Εὐλογητὸς ὁ Θεός»⁴¹.

33. Περὶ τούτων ἰδὲ Β.Ε.Π. Τόμος 30, σελ. 25 κ. ἔξ.

34. Ἐπιστολὴν πρὸς Σεραπίωνα Ἐπίσκοπον Θμοῦως, Ἐπιστολὴ πρὸς Ἐπίκτητον, Ἐπίσκοπον Κορίνθου Β.Ε.Π. Τόμος 33, σελ. 90 κ. ἔξ., 159 κ. ἔξ.

35. Ἐπιστολὴ πρὸς Ἀμμούν, ἐπιστολὴ πρὸς Ρουφιανόν. Β.Ε.Π. Τόμος 33, σελ. 81 κ. ἔξ., 86 κ. ἔξ.

36. Ἐπιστολὴ πρὸς Δρακόντιον. Β.Ε.Π. Τόμος 33, σελ. 171, κ. ἔξ.

37. Ἐπιστολὴ πρὸς Ὠρσίσιον. Β.Ε.Π. Τόμος 33, σελ. 180 κ. ἔξ.

38. Περὶ Παρθενίας 11. Β.Ε.Π. Τόμος 33, σελ. 64, 36-38.

39. Περὶ Παρθενίας 12. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 65, 18-20.

40. Περὶ Παρθενίας 22. Β.Ε.Π. Τόμος 33, σελ. 71, 30-37.

41. Περὶ Παρθενίας 13. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 66, 3-15.

«Ὅταν στῆς εἰς προσευχὴν, τοὺς πόδας σου περιεκαλυμμένους ἔχε ἐν ὑποδήμασιν. Αὐτὸς γὰρ ὁ στολισμὸς ἱεροπρεπῆς ἔστιν. Οὐκ ἐκδύση γυμνῆ· νυκτὸς δὲ καὶ ἡμέρας τὸ ἱμάτιόν σου ἔστω καλύπτρον τὴν σάρκα σου»⁴².

«Ὅλον τὸν χρόνον τῆς ζωῆς σου ἐν νηστείαις καὶ προσευχαῖς καὶ ἐλεημοσύναις διατέλει... Νυκτὸς καὶ ἡμέρας μὴ ἀποστήτω ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐκ τοῦ στόματός σου. Ἦτω δὲ τὸ ἔργον σου διὰ παντὸς μελέτη τῶν θείων Γραφῶν»⁴³.

Αὐτὰ τὰ ὀλίγα ὅμως δεικνύουν τὸ ποιμαντικὸν ἐνδιαφέρον καὶ τὴν φροντίδα τοῦ Μ. Ἀθανασίου διὰ τὴν κατὰ Χριστὸν προκοπὴν ἐνὸς ἐκάστου ἐκ τῶν χριστιανῶν του. Καμμίαν πτυχήν τῆς ζωῆς των δὲν ἀφήνει ἀδιαφώτιστον καὶ κανένα ἐκ τοῦ ποιμνίου του δὲν ἐγκαταλείπει ἀβοήθητον. Εἶναι ὄντως ὁ Ἐπίσκοπος τῶν ψυχῶν τοῦ ποιμνίου του. Εἶναι ὁ καλὸς ποιμὴν, ὅστις γνωρίζει τὰ πρόβατά του ἕνα πρὸς ἕνα καὶ γνωρίζεται ὑπ' αὐτῶν. Εἶναι ὁ καλὸς ποιμὴν, ὅστις περιποιεῖται τὰ ἀσθενῆ καὶ ἰδιαιτέρως διατρέφει τὰ ἀδύνατα, ὅστις βλέπει τὸν λύκον ἐρχόμενον καὶ δὲν τὰ ἐγκαταλείπει, ἀλλὰ σθεναρῶς τὰ ὑπερασπίζεται μέχρι αὐτοθυσίας. Ἐγραφεν ὁ ἅγιος πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Λιβύης διὰ τοὺς Ἀρειανούς· «Τοῦτο γὰρ διψῶσι, καὶ οὐ παύονται γε μέχρι τοῦ νῦν τὸ αἷμα ἡμῶν θέλοντες ἐκχέειν. Ἀλλὰ τούτων οὐδεμία μοι φροντίς· οἶδα γὰρ καὶ πέπεισμαι ὅτι τοῖς ὑπομένουσιν ἔσται μισθὸς παρὰ Σωτῆρος»⁴⁴.

Ἀλλὰ πόσα δὲν διδάσκει ὁ ἅγιος μὲ τὴν τακτικὴν αὐτὴν καὶ ἡμᾶς! Οἱ παλαιότεροι ἱερεῖς, ἀκολουθοῦντες τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Θεοδώρου Βαλασαμῶνος, ἔλεγον ὅτι τὰ κρόσσια τοῦ ἐπιτραχηλίου μας συμβολίζουν τὰς ψυχὰς τῶν χριστιανῶν τῆς ἐνορίας, τὰς ὁποίας μᾶς ἔχει ἐμπιστευθῆ ὁ Θεός. Εἶναι δυνατὸν ἡμεῖς νὰ ἀδιαφορήσωμεν; Νὰ μὴ ἐνδιαφερθῶμεν διὰ μίαν ἐκάστην ψυχὴν καὶ ἰδιαιτέρως νὰ μὴ τὴν φροντίσωμεν; Ὁ Κύριος, ὁ καλὸς Ποιμὴν, μᾶς ἔχει διδάξει· «Τί ὑμῖν δοκεῖ; ἐάν γένηται τινὶ ἀνθρώπῳ ἕκατὸν πρόβατα καὶ πλανηθῆ ἐν ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ ἀφείς τὰ ἐνεήκοντα ἐννέα ἐπὶ τὰ ὄρη, πορευθεὶς ζητεῖ τὸ πλανώμενον; καὶ ἐάν γένηται εὐρεῖν αὐτό, ἀμήν λέγω ὑμῖν ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνεήκοντα ἐννέα τοῖς μὴ πεπλανημένοις. οὕτως οὐκ ἔστι θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἵνα ἀπόληται εἰς τῶν μικρῶν τούτων»⁴⁵. Ἡμεῖς λοιπὸν θὰ ἀδιαφορήσωμεν; Εἶναι δυνατὸν ἡ πνευματικὴ δυσκολία ἢ καθυστέρησις, ἢ ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ἢ ἡ ἁμαρτωλότης τῶν χριστιανῶν τῆς ἐνορίας μας νὰ μὴ μᾶς συγκινοῦν; Μπορεῖ ὁ πόνος ἢ ἡ χαρὰ τοῦ ἐνοριτοῦ μας νὰ μὴ εἶναι καὶ ἰδικὸς μας πόνος ἢ χαρὰ; Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἔλεγε· «Τίς ἀσθενεῖ, καὶ

42. Περὶ Παρθενίας 11. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 65, 3-6.

43. Περὶ Παρθενίας 12. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 65, 24-28.

44. Β.Ε.Π. Τόμος 31, σελ. 239, 27-30.

45. Ματθ. ιη' 12-14.

οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι;»⁴⁶ Ἡμεῖς θὰ ὑστερήσωμεν; Ὁχι ἀσφαλῶς, ὅπως δὲν ὑστέρησε καὶ ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, ὅστις ἔγραφε πρὸς τὸν Δρακόντιον, διστάζοντα νὰ ἀναλάβῃ τὴν εὐθύνην τῆς διαποικιμάνσεως μιᾶς Ἐπισκοπῆς. «Τίνα μὲν μιμῆσθαι σε θέλουσιν ἐκεῖνοι; Τὸν διστάζοντα καὶ θέλοντα μὲν ἀκολουθῆσαι, ὑπερτιθέμενον δὲ καὶ συμβουλευόμενον διὰ τοὺς ἰδίους»⁴⁷. ἢ τὸν μακάριον Παῦλον, τὸν ἅμα αὐτῷ τὴν οἰκονομίαν ἐγχειρισθῆναι, μὴ προσαναθέμενον σαρκὶ καὶ αἵματι; Ἐγὼ μὲν εὐχομαί σε καὶ ἑμαυτὸν πάντων τῶν ἀγίων μιμητὴν γενέσθαι»⁴⁸.

5. Ἄξιος τῆς τιμῆς διάκονος τοῦ Χριστοῦ.

Ἀλλὰ καὶ κάτι ἀκόμη, πέμπτον, βασικὸν τῆς ποιμαντικῆς δράσεως τοῦ Μ. Ἀθανασίου δὲν πρέπει νὰ ἀφήσωμεν ἀπαρατήρητον. Εἶναι ἡ ἀκλόνητος πεποίθησις του ὅτι τώρα, ὅτε κατεστάθη Κληρικός, δὲν ἀνήκει πλέον εἰς τὸν ἑαυτὸν του, ἀλλ' εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. «Δεῖ γὰρ εἶδέναι τε καὶ μὴ ἀμφιβάλλειν ὅτι πρὶν μὲν κατασταθῆς σεαυτῷ ἕξις, κατασταθεὶς δέ, οἷς κατεστάθης»⁴⁹, ἔγραφε πρὸς τὸν Δρακόντιον. Ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος πιστεύει ὅτι ὁ Θεὸς ἐτίμησε τὸν Κληρικὸν καὶ τὸν κατέστησε ποιμένα τῶν ἰδικῶν του προβάτων· ἐκεῖνος δὲ ἀπεδέχθη τὴν τιμὴν. Δὲν ἔχει πλέον παρὰ νὰ ἀφιερῶσθαι ὁλόκληρον τὸν ἑαυτὸν του καὶ τὰς δυνάμεις του ὑπὲρ αὐτῶν. Διότι ἄλλως «ἕκαστος τῶν ἐγχειρισθέντων αὐτῷ καὶ λόγον ἀποδώσει»⁵⁰. Ὡς ἐξῆς δὲ δικαιολογεῖ τὴν εὐθύνην καὶ τὴν τιμωρίαν τῶν ἀδιαφόρων ποιμένων· «Ὅταν τοίνυν οἱ προσδοκῶντες λιμώττωσι, σὺ δὲ σαυτὸν μόνον τρέφεις, καὶ ἔλθῃ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἡμεῖς τε αὐτῷ παραστῶμεν, ποῖαν σχοίης ἀπολογίαν, ὀρῶντος αὐτοῦ τὰ ἴδια πρόβατα λιμώττοντα; Εἰ μὲν γὰρ μὴ εἰλήφεις τὰ δηνάρια, οὐκ ἂν ἐμέμψατό σε· λαβόντα δὲ καὶ χῶσαντα καὶ κρύψαντα, μέμψαιτ' ἂν εἰκότως»⁵¹.

Ταῦτα βαθῶς συναισθανόμενος ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, εἰς τοῦτο συνεχῶς ἀπέβλεπε καὶ ἀπεσκοπεῖ· πῶς νὰ φανῇ ἄξιος τῆς τιμῆς τοῦ Θεοῦ. Πῶς νὰ διαφυλάξῃ τὴν παρακαταθήκην τῆς πίστεως. Πῶς νὰ διαθρέψῃ καὶ πνευματικῶς νὰ ἀναπτύξῃ τὰ ἐμπιστευθέντα αὐτῷ λογικὰ πρόβατα τῆς ποιμνῆς του, ἔστω καὶ ἂν πρὸς τοῦτο, μιμούμενος τὸν Κύριον, χρειασθῇ καὶ τὴν ζωὴν του νὰ θυσιάσῃ. Λίαν χαρακτηριστικὴ εἶναι σχετικῶς ἡ συμπεριφορὰ τοῦ ἀγίου, ὅταν οἱ ἐχθροὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως εἰσέβαλον ἐντὸς τοῦ Ναοῦ, διὰ νὰ τὸν συλλάβουν.

46. Β'. Κορινθ. 1β' 29.

47. Πρόκειται διὰ τὰ περιστατικά, περὶ ὧν ὀμιλεῖ ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ θ' 59-62.

48. Β.Ε.Π. Τόμος 33, σελ. 172, 41 κ. ἐξ.

49. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 171, 33-34.

50. Πρὸς Δρακόντιον 6. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 174,7.

51. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 172, 3-8.

Ἴδου πῶς ὁ ἴδιος περιγράφει τὴν σκηνὴν· «Τοῦ στρατηλάτου βίβ' λοιπὸν ἐπεισελθόντος καὶ τῶν στρατιωτῶν περιλαβόντων τὸ ἱερατεῖον ἐνεκα τοῦ συλλαβεῖν ἡμᾶς, οἱ μὲν εὐρεθέντες ἐκεῖ κληρικοὶ καὶ οἱ ἀπὸ τῶν λαῶν ἐβῶν, ἤξιουν ἀναχωρεῖν ἤδη καὶ ἡμᾶς· ἐγὼ δὲ μάλλον ἀντέλεγον, μὴ πρότερον ἀναχωρήσειν εἰ πάντες καθ' ἕκαστον ὑπεξέλθοιεν, ἀναστὰς γοῦν καὶ προστάξας εὐχὴν οὕτως ἀντηξίου ἀπιέναι πρότερον τοὺς πάντας, βέλτιον εἶναι, λέγων, ἐμὲ κινδυνεύειν ἢ βλαβῆναι τινὰς ἐξ ὑμῶν»⁵².

Ἴδου διατί ὁ Ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος τιμᾶται ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν μας. Ἴδου διατί ὑπὸ τῆς Ἱστορίας ἐκλήθη Μέγας. Ἴδου διατί ὁ ὑμνογράφος δικαίως ὠνόμασεν αὐτὸν «Ποιμένα ἁκακῶν» καὶ «ἀληθέστατον», «Ποιμενάρχην καὶ διδάσκαλον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ»⁵³.

Ἀγαπητοὶ μου πατέρες καὶ ἀδελφοί,

Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, ὅστις ἐτέθη ὡς τὸ πρότυπον τῆς ποιμαντικῆς δράσεως ἡμῶν, μᾶς συνιστᾷ· «Δεῖ γὰρ ἡμᾶς κατὰ σκοπὸν τῶν ἀγίων καὶ τῶν Πατέρων πολιτεύεσθαι, καὶ τούτους μιμῆσθαι· εἶδέναι δέ, ὅτι, τούτων ἀφιστάμενοι, ἀλλότριον καὶ τῆς τούτων κοινωνίας γενόμεθα»⁵⁴.

Τὸ παράδειγμά του ἄς μιμηθῶμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν ἰδικὴν μας ποιμαντικὴν ἀποστολήν. Τὴν ὑπόσχεσιν, ἣν ὅλοι ἐδώσαμε κατὰ τὴν χειροτονίαν μας, ὅτι τὴν «παρακαταθήκην», ἣν τότε ἐλάβομεν, θὰ φυλάξωμεν μέχρι τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Κυρίου, «ὅτε παρ' ἡμῶν μέλλει ἀπαιτεῖσθαι»⁵⁵, μετὰ δέους ἄς ἐνθυμούμεθα πάντοτε. Ἡ γνώσις ὅτι ὁ σαρκωθείς Θεὸς Λόγος διὰ τῆς σταυρικῆς Του θυσίας ἔσωσεν ἡμᾶς καὶ τὸ ποιμνίον μας, πρέπει νὰ μᾶς συγκλονίξῃ. Ἡ συναισθησις τῆς εὐθύνης τοῦ ποιμαντικοῦ λειτουργήματός μας διαρκῶς ἄς καίῃ τὰ στήθη μας καὶ ἄς φλογίζῃ τὸν νοῦν μας. Πόθος μας διακαῆς καὶ μοναδικὸς σκοπὸς τῆς ζωῆς μας ἄς εἶναι τὸ πῶς θὰ οδηγήσωμεν ἀσφαλῶς τὸ ποιμνίον μας καὶ ἡμᾶς τοὺς ἰδίους εἰς τοὺς πνευματικὸς λειμῶνας τοῦ Ἀρχιποίμενος Χριστοῦ. Ἀμήν.

Ἀρχιμ. ΓΕΡΜ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ

52. Ἀπολογία περὶ τῆς φυγῆς αὐτοῦ 24, 5. Β.Ε.Π. Τόμος 31, σελ. 48, 5-11.

53. Ἰδὲ Χρυσοστόμου Θέμελη, Μητροπολίτου Μεσσηνίας. Ὁ Μ. Ἀθανάσιος εἰς τὴν ὑμνογραφίαν, Καλαμάτα 1973, σελ. 27.

54. Ἐπιστολὴ πρὸς Δρακόντιον, 4. Β.Ε.Π. Τόμος 33, σελ. 172, 39-41.

55. Λόγοι τοῦ Ἐπισκόπου πρὸς τὸν νεοχειροτονηθέντα Πρεσβύτερον, ἐν ᾧ ἐγχειρίζει αὐτῷ τὸν ἅγιον ἄρτον.

ΕΚΘΕΣΙΣ, ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ Β' ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΥ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟΥ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ

ΕΙΣΗΓΗΤΩΝ ΙΕΡΑΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ*

γ) 'Ο κατ' ἐξοχήν ἀπολυτρωτικὸς χαρακτήρ τῆς Ποιμαντικῆς.

1) 'Ο ἱερεὺς ὡς ποιμὴν καὶ διάκονος τῆς καταλλαγῆς πρέπει νὰ εἶναι ὁ προσάγων δι' ὅλων τῶν μέσων τῆς 'Εκκλησίας τὰς ψυχὰς εἰς τὸν μοναδικὸν Σωτῆρα Χριστόν.

2) Κέντρον τοῦ ὅλου ποιμαντικοῦ ἔργου, δι' οὗ ἀπολυτροῦται ὁ ἄνθρωπος, εἶναι ἡ Θεία Λατρεία καὶ διὴ ἡ καρδιά αὐτῆς, ἡ Θ. Λειτουργία, τὸ ἱερὸν θυσιαστήριον (θεία Εὐχαριστία).

3) Χρειάζεται συνεχῆς κήρυγμα μετανοίας καὶ ἐπιστροφῆς, ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς 'Ορθοδόξου Παραδόσεως καὶ Πνευματικότητος.

4) 'Ο ἱερεὺς-ποιμὴν πρέπει νὰ εἶναι, κατὰ τὸν Γρηγόριον τὸν Παλαμῆν, «ἐσοπτρον ἀκηλίδαιον Θεοῦ καὶ τῶν Θεῶν... ἐσοπτρον δεκτικὸν καὶ δεικτικόν...».

δ) 'Η θεμελίωσις τῆς Ποιμαντικῆς ἐπὶ τοῦ Δόγματος τῆς Χριστολογίας καὶ τῆς Σωτηριολογίας.

1) 'Η Ποιμαντικὴ ἔχει ὡς κέντρον τὴν 'Εκκλησίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐνεργεῖ ὁ Τριαδικὸς Θεὸς τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων.

2) 'Η Ποιμαντικὴ ἀποσκοπεῖ ἐν γένει μὲν εἰς τὴν βοήθειαν καὶ τὴν συμπαράστασιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἰδίως τοῦ πιστοῦ, εἰς ὅλας τοὺς ἀνάγκας, πνευματικὰς, ψυχικὰς, ὀλικὰς. Ἐσχατος ὁμῶς τῆς Ποιμαντικῆς σκοπὸς εἶναι ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς συνδέσεως αὐτοῦ μετὰ τῆς 'Εκκλησίας, εἰς τὴν ὁποίαν διὰ τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τελεσιουργεῖται τὸ μέγα μυστήριον τῆς σωτηρίας.

3) 'Η Ποιμαντικὴ δεόν νὰ κινῆται, ὡς περὶ ἄξονα, περὶ τὴν Θείαν Εὐχαριστίαν, ὡς μόνης λυτρωτικῆς ὁδοῦ διὰ τὸν ἄνθρωπον.

4) Μόνον εἰς τὴν Θείαν Εὐχαριστίαν καὶ μὲ κέντρον αὐτὴν ἀσκεῖται ὀρθὴ Ποιμαντικὴ.

5) Ἀπομάκρυνσις τῆς Ποιμαντικῆς ἐκ τῆς μυστηριακῆς ζωῆς τῆς 'Εκκλησίας ἀποτελεῖ μέγιστον

κίνδυνον, στρεφόμενον κατὰ τοῦ σωτηριώδους ἔργου τῆς 'Εκκλησίας.

6) Πρέπει δι' ὅλων τῶν εἰς τὴν διάθεσίν μας μέσων—κήρυγμα, ἐντυπα, κατήχησις—νὰ διαφωτίσωμεν τὸ ποίμνιόν μας, ὅτι ἡ 'Εκκλησία εἶναι ὁ χῶρος τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἀπολυτρώσεως καὶ ὄχι αἶθουσα διδασκαλίας, διαφωτίσεως ἢ ψυχαγωγίας.

7) Βασικὸς στόχος καὶ σκοπὸς τοῦ Ποιμαντικοῦ ἔργου πρέπει νὰ εἶναι ἡ σύνδεσις ποιμένων καὶ ποιμαινομένων μετὰ τοῦ Χριστοῦ, ὥστε ἡ ζωὴ αὐτῶν νὰ γίνῃ Χριστοκεντρικὴ, διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ καταλλαγὴ καὶ ἀκολούθως ἡ λύτρωσις καὶ ἡ σωτηρία.

ε) Διασφάλισις τοῦ λυτρωτικοῦ χαρακτήρος τῆς Ποιμαντικῆς ἐκ τῆς ἐκκοσμικεύσεως τοῦ δῆθεν συγχρονισμοῦ κ.λπ.

1) Ἐκκοσμικεῖσις εἶναι ἡ προδοσία τοῦ Λυτρωτικοῦ Μηνύματος καὶ ἡ ἀντικατάστασις του μὲ κάποιον ἄλλο μῆνυμα. Πᾶσα δὲ ποιμαντικὴ προσπάθεια ἄνευ Χριστοῦ καὶ μὴ ὀδηγοῦσα τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἐκκοσμικεῖσις. Κοσμικοὶ εἶναι, ἀφ' ἑτέρου, οἱ ἄνθρωποι, οἵτινες δὲν ἐπιθυμοῦσι νὰ ζήσωσι τὴν ζωὴν τῆς 'Εκκλησίας, ἀλλ' ἐπιχειροῦντες νὰ ἐπιβάλωσι τὴν «ζωὴν τῶν» εἰς τὴν ζωὴν τῆς 'Εκκλησίας, προδίδουσιν οὐσιαστικῶς τὴν ζωὴν τῆς 'Εκκλησίας.

2) Ὡς πρὸς τὰ χρησιμοποιούμενα μέσα καὶ τὸν τρόπον τῆς ποιμαντικῆς διακονίας δὲν ἀρκοῦν μόνον τὰ ἀγνὰ ἐλατήρια καὶ ἡ ἀγαθὴ τοῦ ποιμένου διάθεσις, ἀλλὰ χρειάζεται, προσέτι, ἡ ὑπὸ τοῦ ποιμένου προσεκτικὴ ἐπιλογή τῶν προσώπων, ἅτινα θὰ χρησιμοποιῶνται ὑπ' αὐτοῦ, διὰ νὰ τὸν βοηθῶσιν εἰς τὸ ἔργον του, καὶ ἡ κατάλληλος ἐπιλογή τοῦ τρόπου, τοῦ χρόνου καὶ τοῦ τόπου δι' ἐκάστην ποιμαντικὴν ἐνέργειαν.

3) Ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν ἐνίων συγχρόνων μέσων ποιμαντικῆς ἐνεργείας ὑπὸ τοῦ ποιμένου, ὡς λ.χ. κινηματογράφος, παιγνίδια, ψυχαγωγία, καλὸν εἶναι, ὅπως ὁ ποιμὴν ἐρευνᾷ τὴν ποιότητα τῶν ὡς ἄνω ἐκδηλώσεων καὶ προσδίδῃ εἰς αὐτὰς πνευματικὸν χαρακτήρα, ὥστε αὐταὶ ἐν τέλει νὰ συντελῶσι θετι-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 617 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 23-24 τεύχους.

Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΙΣ ΕΙΣ Δ. ΓΕΡΜΑΝΙΑΝ*

Φαίνεται δέ, ὅτι ὁ ἔλλη γορθόδοξος Μητροπολίτης Γερμανίας ἐργάζεται δραστηρίως διὰ τὴν πραγματοποίησησιν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ σκοποῦ: Νὰ οἰκοδομήσῃ τὴν γέφυρα, ἡ ὁποία θὰ ἐνώσῃ φυσικὰ καὶ ἀβίαστα ἐκεῖνο ποῦ εὑρίσκειται «πίσω μας» μὲ ἐκεῖνο ποῦ ὑπάρχει «μπροστά μας», τὴν ἑλληνοχριστιανικὴ δηλαδὴ ἱστορία μας μὲ τὸν «καινούργιο κόσμος» ποῦ ἐρχεται. Καὶ ἡ γέφυρα αὐτὴ εἶναι ἀναμφιβόλως ἡ ζῶσα Ὁρθοδοξία, τὴν ὁποίαν ὁ Μητροπολίτης προσπαθεῖ νὰ θεμελιώσῃ εἰς τὴν Γερμανίαν. «Ἐν σταθερὸν βῆμα πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν ἀποτελεῖ ἀναμφιβόλως καὶ ἡ ἐκλογή καὶ χειροτονία εἰς τὴν Μητρόπολιν ἐνὸς βοηθοῦ ἐπισκόπου. Πρόκειται διὰ τὸν καθ' ὅλα ἄξιον καὶ σεμνὸν κληρικόν, π. Αὐγουστῖνον Λαμπαρδάκη, «ἐπὶ τῷ ψιλῷ τίτλῳ τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμφάσης ἐπισκοπῆς Ἑλαίας»³⁷.

«Τὸ ποιμνιον τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γερμανίας, διεσπαρμένον, ὡς γνωστόν, ἀνά τὴν μεγάλην αὐτὴν Χώραν, ἐν ἣ παροικοῦμεν, καὶ εὑρισκόμενον ἐν μέσῳ δυσκολιῶν καὶ προβλημάτων, ἔχει ἀνάγκην στοργικῆς καὶ κοπιώδους διακονίας. Τοῦτο ὅμως προϋποθέτει τὴν ὑπαρξίν ἱκανῶν καὶ ἀφοσιωμένων τῆς Ἐκκλησίας ποιμένων (Ἐπισκόπων, Πρεσβυτέρων κ.λπ.) καὶ συντονισμὸν τοῦ ἔργου αὐτῶν», ἀναφέρει ὁ Μητροπολίτης εἰς εἰδικὴν ἐγκύκλιον, ἀναφερομένην εἰς τὸ πρόσωπον καὶ τὴν ὑπευθυνότητα τοῦ νέου Ἐπισκόπου.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 75 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3-4 τεύχους.

37. Ἐπισκοπεῖς 52/1972, σελ. 7.

κῶς εἰς τὸ ἀπολυτρωτικὸν ποιμαντικὸν ἔργον τοῦ ἱερέως.

4) Ἐν σχέσει πρὸς τὰς πνευματικὰς τοῦ ποιμένου ἐνεργείας, δέον νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν τρία στοιχεῖα, δι' ὧν δυνάμεθα νὰ ἐλέγχωμεν ἑαυτοὺς: α) ἡ ἀνθρωπαρέσκεια, «εἰ ἀνθρώποις ἤρεσκον, Χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἦμην», β) ἡ δειλία, «πολλοὶ ἐπίστευσαν... ἀλλ' οὐχ ὡμολόγουν» καὶ γ) ἡ ἐναρμόνισις τῶν λόγων καὶ τῶν ἔργων.

(Συνεχίζεται)

Ἐπεύθυνος συντάξεως

Ἄρχιμ. ΤΙΜ. ΤΡΙΒΙΖΑΣ πτ. Θ., Μ. Ph.

«Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἑλαίας», λέγει, «ὅστις τυγχάνει γνωστός διὰ τε τὸ ἦθος, τὴν παιδείαν καὶ τὴν πιστὴν αὐτοῦ διακονίαν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Γερμανίας, θέλει ἀναπληροῦ ἡμᾶς εἰς πάντα τὰ καθήκοντα, τὰ ὁποῖα θέλομεν ἀναθέσει αὐτῷ καὶ παρακαλοῦμεν καὶ ἐντελλόμεθα πατρικῶς παντὶ τῷ Ἱερῷ Κλήρῳ καὶ τῷ φιλοχρίστῳ Λαῷ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Ἐπαρχίας, ὅπως δέχωνται τοῦτον ὡς ἀδελφὸν Ἀρχιερέα καὶ ἀπονέμωσιν αὐτῷ τὴν ὀφειλομένην τιμὴν καὶ τὸν προσήκοντα σεβασμὸν»³⁸.

«Ὅλα αὐτὰ ἀποτελοῦν ἀναμφιβόλως σταθερὰ βήματα πρὸς συστηματικώτεραν ὀργάνωσιν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γερμανίας. Ὅμως ὁ Μητροπολίτης Εἰρηναῖος μετὰ τῶν συνεργατῶν του ἔθεσεν ὡς στόχον τὴν πλήρη διεύρυσιν τῆς ὁδοῦ πρὸς τὴν ὀλοκληρωτικὴν ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ.

Εἰς τὸ τρίτον ἱερατικὸν Συνέδριον ἀπεφασίσθη, ὅπως καταβληθῆ προσπάθεια τελέσεως τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν εἰς Ναοὺς ὀρθόδοξου ἀτμοσφαιρας· ὅπως δημιουργηθῆ Ὁρθόδοξος Ἐνοριακὴ Διακονία· ὅπως ἀναδιαρθρωθῶν αἱ ἐνορία· ὅπως συνταχθῆ ἐνοριακὸς κανονισμὸς»³⁹.

Πάντα ταῦτα ἀποδεικνύουν, ὅτι δὲν ἐπιχειρεῖται εἰς τὴν Γερμανίαν μίᾳ λύσει προσωρινῇ, ἀλλὰ ἐπιδιώκεται συστηματικῶς ἡ ἐπὶ μονιμωτέρας βάσεως ὀργάνωσις τῆς Ἐκκλησίας μὲ εὐρυτέρας προοπτικὰς. Ὅμως αὐτὰ μόνον, ἀνευ τῆς νομικῆς κατοχυρώσεως τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν Γερμανίᾳ, δὲν ἀρκοῦν διὰ νὰ ἐπιτευχθῆ ὁ ἐπιδιωκόμενος σκοπός. Τοῦτο τὸ γνωρίζει καλλίτερον παντὸς ἄλλου ὁ ὑπεύθυνος Μητροπολίτης.

Ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ ἐνισχύσωμεν τὰς προσπαθείας του αὐτάς. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον, ἅπαντες οἱ συνεργάται τῆς Διευθύνσεως Ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ τῆς Μ.Σ.Ε. Ὑποθέσεων Ἐξωτερικοῦ ἐξέφρασαν κατὰ τὸ «Πρῶτον Σεμινάριον Συνεργατῶν» τὴν κοινὴν πεποίθησιν, ὅτι πᾶσα βοήθεια πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ εἶναι ἐπιβεβλημένη⁴⁰.

Πρεσβ. ΑΝΤ. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

38. Ὁρθόδοξος Μετανάστης 2/1972, σελ. 13.

39. Ὁρθόδοξος Μετανάστης 3/1972, σελ. 15.

40. Πάροικοι, 2-3/1972, σελ. 6.

Η ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΙΣ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Πολύς θόρυβος ἔγινεν ἐσχάτως γύρω ἀπὸ τὰ Ἐκκλησιαστικά κειμήλια καὶ ἰδίως τὰ παλαιὰ χειρόγραφα.

Τὸ γεγονός αὐτὸ μὲ παρακίνησε νὰ ἐκθέσω ὠριμένες σκέψεις, ὅσον ἀφορᾷ τὰ ζητήματα αὐτά.

Α'. Τὰ χειρόγραφα καὶ τὰ παλαιὰ βιβλία, τὰ ὁποῖα δὲν ὑστεροῦν εἰς ἀξίαν ἔναντι τῶν χειρογράφων, ἀποτελοῦν πλοῦτον τεράστιον. Πλοῦτον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους. Τὰ ἀπειλοῦν ὁμως δύο μεγάλοι ἐχθροί. Πρῶτος εἶναι οἱ ἀρχαιοκάπηλοι. Οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι δὲν διστάζουν, χάριν κέρδους, νὰ εἰσδύσουν εἰς τόπους ἱερούς, νὰ ὑπεξαίρουν πολυτίμη ἀντικείμενα καὶ νὰ τὰ διοχετεύσουν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐπὶ ἀνταλ-

τέλεσμα, παρ' ὅλην τὴν τυχὸν καλὴν μας διάθεσιν, ἐξ ἄλλης αἰτίας. Φοβερὸς ἐχθρὸς διὰ τὰ βιβλία καὶ τὰ χειρόγραφα εἶναι ὁ χρόνος (σιρῖκνωσις, ὑγρασία, μούχλα κ.λ.π.) καὶ τὰ καταστρεπτικὰ ζωῦφια. Ἐνίοτε κατατρώγουν καὶ καταστρέφουν ἓνα βιβλίον εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε καθίσταται πλέον τοῦτο ἐντελῶς ἄχρηστον.

Πολλάκις διαπιστώνομεν τὴν καταστροφὴν λίαν καθυστερημένως καὶ περιοριζόμεθα εἰς τὸ νὰ ἐκφράζωμεν τὴν θλίψιν μας διὰ τὸ γεγονός. Πολλάκις ὁμως ἡ καταστροφὴ ἐπισημαίνεται μὲν πρὶν προχωρήσῃ, ἀλλὰ μετὰ πρόχειρον ἔρευναν καταλήγομεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνακοπῇ. Ἡ σκόνη, τὸ μικρὸν ζωῦφιον, ὁ ποντικός, ἡ ὑγρασία, θεωροῦνται.... ἰσχυρότερα ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον.

Κατεστραμμένον ἐξώφυλλον βιβλίου πρὸ τῆς ἀνακαίνσεως.

λάγμασι. Παλαιότερον αὐτὸ ἐγίνετο εἰς εὐρείαν κλίμακα. Οὕτως ἐκενώθησαν αἱ βιβλιοθήκαι τῆς πατρίδος μας καὶ ἐγέμισαν αἱ τῶν εὐρωπαϊκῶν πόλεων. Σήμερον, χάρις εἰς τὰς συνετάς σχετικὰς διατάξεις, τὸ κακὸν αὐτὸ ἔχει περισταλῆ.

Ὁ κίνδυνος ὁμως τῶν χειρογράφων καὶ τῶν βιβλίων δὲν προέρχεται μόνον ἀπὸ κακὰς ἐνεργείας ἀνθρώπων. Εἶναι δυνατὸν νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ ἴδιον ἀπο-

Τὸ προηγούμενον ἐξώφυλλον μετὰ τὴν ἀνακαίνισιν (Restaurο).

Β'. Ἡ ἀποψις αὐτὴ δὲν εἶναι ὀρθή. Ἴδου διατί. Κάθε βιβλίον ἢ χειρόγραφον ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα φύλλον χαρτί ζωϊκῆς (περγαμνῆ) ἢ φυτικῆς (χαρτί-πάπυρος) προελεύσεως, ἀπὸ χημικὰς οὐσίας πού ἐχρησιμοποιήθησαν διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν καὶ τὴν γραφὴν καὶ ἀπὸ ποικίλα ὑλικά βιβλιοδεσίας. Ὅλα αὐτά, ὡς ὕλη, ὑπόκεινται εἰς φθορὰν καὶ ἀλλοίωσιν. Τὴν φθορὰν καὶ ἀλλοίωσιν συνήθως ἐπιταχύνουν αἱ χημικαὶ οὐσίαι, μὲ

τάς όποίας αί φυσικάί ή ζωϊκάί ούσίαι έγιναν γραφική ύλη.

Υπάρχουν, ώς είναι εύνόητον, δύο τρόποι περισώσεως ή προφύλαξης καί ή άνακοπή τής φθοράς. Έτσι έδημιουργήθη εις κύκλος σπουδών που έχουν ώς άντικείμενόν των τό βιβλίον καί δη τήν προφύλαξίν του από τήν καταστροφήν. Η Έπιστήμη αύτή ονομάζεται «Restaurο» ή ελληνιστί «άνακαινίσις βιβλίου».

Είναι μία περίπλοκη Έπιστήμη, ή όποία άπαιτεί διάλυσιν του βιβλίου εις φύλλα, πλύσιμον, «πρεσσάρισμα», συμπλήρωσιν τών έφθαρμένων φύλλων, εκ νέου βιβλιοδέτησιν.

Παλαιότερον, ή άνακαινίσις του βιβλίου ήτο μία «χειροτεχνία», δηλ. έγινετο μέ μέσα εμπειρικά. Δέν ένδιέτριβεν εις τήν σημασίαν καί φύσιν τών άλλοιώσεων. Έτσι πολλάκις ή θεραπεία δέν ήτο ένδειξιμένη. Άποτέλε-

α) Τάς βιολογικάς (ποντικοί, ψαράκι, σαράκι, μυρμήγκια).

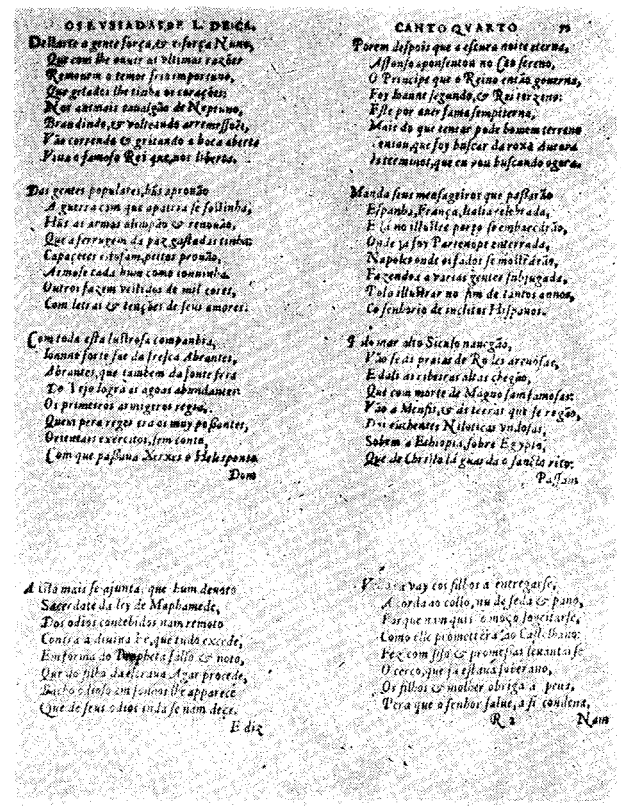
β) Τάς χημικάς (άλλοιώσεις ουσιών).

γ) Τάς εκ τής χρήσεως (τριβή), καί

δ) Τάς όφειλομένας εις τούς φυσικούς παράγοντας (φώς, κλίμα, ύγρασία, πίσεις κ.λ.π.).

Γ'. Κατ' άρχάς, ή άνακαινίσις συνίστατο εις προχειρους έπιδιορθώσεις (μπαλώματα). Μετά αιώνας διαπιστώνεται, ότι πολλάκις αί έπεμβάσεις αύται έσωσαν από τήν καταστροφήν πολυτίμους κώδικας. Άλλοτε όμως άδέξιος χειρισμός ή κακή χρήσις ύπερβολικής ποσότητος κόλλας έπετάχυνεν, άντί ν' άνακόψη, τήν καταστροφήν.

Η συνειδητοποίησης τής άξίας τών άρχαίων κωδίκων καί τά λάθη, διήγειραν τήν προσοχήν πρός μελέ-

Κηλίδες επί σελίδος βιβλίου πρὸ τοῦ καθαρισμοῦ.

Η ίδια σελίς μετὰ τὸν καθαρισμὸν (Restaurο).

σμα ήτο ότι συντόμως ένεφανίζοντο αί αύται φθοραί, ή καί μεγαλύτεραι.

Η συνειδητοποίησης τής άναγκαιότητας συντηρήσεως του βιβλίου ώδήγησεν εις τήν δημιουργίαν ειδικής Έπιστήμης: τής παθολογίας του βιβλίου καί τής θεραπευτικής του (Restaurο).

Η παθολογία του βιβλίου άσχολεϊται μέ τάς άσθενείας του, ό όποίοι κατανέμονται εις τέσσαρας ομάδας:

την του θέματος τής άνακαινίσεως, ήτις έπαυσε νά είναι πλέον εμπειρική χειροτεχνία καί έγινε Έπιστήμη.

Πρωτοπόρος τής χημικής άνακαινίσεως είναι ό Γάλλος Σαπτάλ (Chaptal), όστις τό 1785 έκαμεν έπιτυχώς πειράματα άφαιρέσεως λεκέδων από βιβλία, προϊόντα τυπογραφείου. Η μέθοδός του ύπεβλήθη εις τήν Άκαδημία τών Έπιστημών καί έτυχεν έγκρίσεως.

Τό 1795 ό Φαβρόνι (Fabroni) έτελειοποίησε

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Κωνσταντίνος Καραθεοδωρής.

1. Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἀφιέρωσεν εἰδικὴν ἔκτακτον συνεδρίαν τὴν 7ην Φεβρουαρίου, ὅπως τιμῆσῃ τὴν μνήμην, ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι ἀπὸ τῆς γεννήσεως (1873-1973) τοῦ μεγάλου εἰς διεθνή προέκτασιν μαθηματικοῦ, ἀοιδίμου Κωνσταντίνου Καραθεοδωρῆ, Καθηγητοῦ πολλῶν Πανεπιστημίων τῆς Ἀλλοδαπῆς καὶ τελευταίως τοῦ Μονάχου, καὶ μέλους πολλῶν ἐπίσης Ἀκαδημιῶν εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Οἱ Ἀκαδημαϊκοὶ κ. κ. Γεώργ. Ἰωακείμ Ὀγλοῦ, Ἰωάννης Θεοδωρακόπουλος, ὁ καὶ Γενικός Γραμματεὺς τῆς Ἀκαδημίας, καὶ ὁ εἰδικὸς Καθηγητὴς τῶν μαθηματικῶν ἐν τῇ Ε.Μ.Π. καὶ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Φίλων Βασιλείου, ἐξήραν τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀνδρός, τὴν μαθηματικὴν του μεγαλοφυΐαν, τὸ πρωτοποριακὸν διὰ τὴν μαθηματικὴν ἐπιστήμην ἔργον του, τὴν πλουσίαν συγγραφικὴν του παραγωγὴν, τὴν πολυμέρειαν τῶν γνώσεών του, τὴν ἐγκυκλοπαιδικὴν του κατάρτισιν, τὸ ἀνώτερον ἦθος, τὴν πρὸς τὴν σπουδάζουσαν Ἑλληνικὴν Νεότητα ἀγάπην του, τὸν πλοῦτον τῶν εὐγενῶν συναισθημάτων του, τὴν ὑποδειγματικὴν οἰκογενειακὴν διαβίωσιν καὶ τέλος τὴν πρὸς τὴν φιλάτην πατρίδα του, τὴν Ἑλλάδα, λατρείαν καὶ ἀφοσίωσιν αὐτοῦ. Πάντα τὰ ἐκτεθέντα ὑπὸ τῶν ὁμιλητῶν ἦσαν μεστὰ διδαγμάτων διὰ τοὺς ἀκροατάς.

2. Ὁ γράφων ἠδύχησε νὰ γνωρίσῃ κατὰ τὰς ἐν Μονάχῳ σπουδὰς του (1932-1936) τὸν δι' ἐξαιρέτων ἀρετῶν καὶ προσόντων πεπρωτισμένον ἄνδρα καὶ πολλὰκις ἐδέχθη κατ' ἰδίαν τὰς συμβουλὰς αὐτοῦ ἐπὶ πολλῶν πεδίων, ἐπιστημονικῶν, κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν. Μίαν πτυχὴν τοῦ σοφοῦ, ἀλλὰ καὶ καλοῦ ἀγαθοῦ ἀνδρός ἐν χριστιανικῇ ἐννοίᾳ, ἐπιθυμῶ ἰδιαίτερος νὰ ἐξάρω ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης. Ὁ ἀοιδίμος Καραθεοδωρῆς ἦτο εὐλαβεστάτος καὶ πιστὸν τέκνον τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

τὴν τεχνικὴν μέθοδον τοῦ Σαπτάλ. Τὰ ὀνόματα τῶν Sickler (1819), Liebig (1827), Ventrella (1862), Tortone (1909), Pinti (1913), Miraglia (1923) εἶναι συνδεδεμένα μετὰ διαφόρους προόδους τῆς ἐν λόγῳ τεχνικῆς. Ἰδιαίτεράν σημασίαν ἀπὸ τὴν περίοδον αὐτὴν ἔχουν τὰ ὀνόματα τῶν Bonnardot καὶ Raffaelo Salari.

Τὸ 1938 ἰδρύθη εἰς Ῥώμην τὸ Ἰνστιτούτον τῆς Παθολογίας τοῦ βιβλίου, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀνωτέρου (πανεπιστημιακοῦ) ἐπιπέδου. Μελετῶνται ἀπὸ πάσης πλευρᾶς ὅλα τὰ σχετικὰ μετὰ τὰ βιβλία καὶ τὴν τελείως ἐπιστημονικὴν ἀνακαινισίν του θέματα, εἰς πέντε κύκλους μαθημάτων, ἧτοι βιβλιολογίαν, Χημείαν, Βιολογίαν, Φυσικὴν καὶ Τεχνολογίαν.

Καθ' ἑκάστην Κυριακὴν ἤρχετο, μετὰ τῆς εὐλαβεστάτης ὁμοίως συζήτου του καὶ τῶν δύο τέκνων του—Στεφάνου καὶ Δεσποίνης—εἰς τὴν ἐν Μονάχῳ Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν, πολλάκις δὲ καὶ ἐκωνῶνει τῶν ἀρχόντων Μυστηρίων. Ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον εἰδείκνυε διὰ τὰ πράγματα τῆς ἐκεῖ Ἑλληνικῆς Κοινότητος, οὐχὶ σπανίως δὲ μετείχε τῶν συνάξεων τοῦ Συλλόγου τῶν Ἑλλήνων ἐν Μονάχῳ σπουδαστῶν, συμβουλευτῶν τὰ πρέποντα. Δις τοῦ ἔτους ἐκάλει τοὺς Ἑλληνας φοιτητάς εἰς δεξίωσιν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. Ταπεινός, ἀνεπίδεικτος, ἀξιάγαστος, εἴλκυε πάραντα τὸν σεβασμὸν, τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ συνομηλητοῦ του. Ἡ μετ' αὐτοῦ οὐνομιλία ἀπετέλει πρῶγματι «ἀρχετὸν ἐφόδιον πρὸς σωτηρίαν», κατὰ τὴν ὠραίαν φράσιν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου διὰ τὸν μ. Βασίλειον.

3. Ὁ ἀλήστου μνήμης Κωνσταντίνος Καραθεοδωρῆς κατέλειπεν ἔργον ἐπιστημονικῶν μεγαλειῶδες, ἀμα δὲ καὶ βίον ὑποδειγματικὸν διὰ πάντα χριστιανόν, μεστὸν ἔργων ἀγαθῶν καὶ πλοῦσιον εἰς ἀρετάς, ὧν πρῶται ἡ Πίστις καὶ ἡ ταπεινώσις.

Ἐθε ἡ Ἑλλάς ν' ἀναδεικνύῃ Μορφὰς οἰκουμένης ἀντανγείας, οἷα ὑπῆρξεν ἡ μεγάλθυμος, φιλάγαθος, εὐλαβὴς καὶ μεγαλοφυῆς Μορφὴ τοῦ Κων. Καραθεοδωρῆ!

Αἰωνία αὐτοῦ ἡ Μνήμη!

Τὸ νόημα τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς.

Ἡ ἔναρξις τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης Τεσσαρακοστῆς σημαίνει, ὅτι «τὸ στάδιον τῶν ἀρετῶν ἠνέφωκεται», «ἔφθασε καιρὸς, ἡ τῶν πνευματικῶν ἀγώνων ἀρχή, ἡ κατὰ τῶν δαιμόνων νίκη, ἡ πάνοπλος ἐγκράτεια», «ὁ καλὸς τῆς νηστείας ἀγών».

Ἡ περίοδος αὕτη, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν καρδίαν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καὶ λειτουργικοῦ ἔτους, ἔθεσπίσθη ἀπὸ

Ἡ Ὁβιστήμη αὕτη ὠδήγησεν εἰς χρῆσιν ἡγγυημένων μεθόδων, ἡγγυημένων ὑλῶν, ἡγγυημένης ἐπιτυχίας ὀργάνων. Ἐτσι τὰ ἀποτελέσματα εἶναι ὄντως ἐκπληκτικά. Ἀρκεῖ βεβαίως ὁ τεχνίτης, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν σχετικὴν θεωρητικὴν γνώσιν, νὰ διαθέτῃ καὶ καλλιτεχνικὸν αἰσθητήριον, ἀνάλογον πρὸς τὴν λεπτότητα τοῦ ἔργου τῆς ἀνακαινίσεως (Restauro).

Ἐνας λοιπὸν, τοῦλάχιστον, ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τῶν πολυτίμων αὐτῶν κειμηλίων μας δύναται διὰ τῆς ἐνλόγου Ἐπιστήμης νὰ κατανικηθῇ ἀποτελεσματικῶς καὶ ὀλοκληρωτικῶς.

ΜΑΡΙΑ Ν. ΚΑΤΣΑΜΑΚΗ

Πτυχιούχος Ἰνστιτούτου Παθολογίας
Βιβλίου Ῥώμης

τῶν μέσων ἢ περὶ τὰ τέλη τοῦ γ' αἰῶνος, ἵνα προετοιμάζῃ καλύτερον τοὺς πιστοὺς πρὸς ἑορτασμόν τοῦ «σταυρωσίμου» καὶ «ἀναστασίμου Πάσχα». Ἡ νηστεία τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς εἶναι παρχαλινὴ νηστεία, ἀποβλέπουσα εἰς τὸ νὰ βιώσωμεν ἐπαξίως («τὰ φωτανγῆ τοῦ Σωτῆρος παθήματα») καὶ εἰς τὸ νὰ φθάσωμεν «λαμπροφόροι εἰς τὴν ἀγίαν καὶ Τριήμερον Ἀνάστασιν, τὴν καταλάμπουσαν ἀφθαρσίαν τῷ κόσμῳ».

Τὸ βαθύτερον νόημα τῆς νηστείας ταύτης συνίσταται εἰς τὸ ὅτι αὕτη ὁδηγεῖ εἰς τὸ πνευματικὸν («καθαρθῆναι») καὶ ἀσκεῖ εἰς τὴν πειθαρχίαν, τὴν ὑπακοήν, τὴν ταπεινώσιν, τὴν νῆψιν, τὴν προσευχὴν καὶ τὴν πνευματικὴν νηστείαν, ἄνευ τῆς ὁποίας ἡ σωματικὴ νηστεία εἶναι, κατὰ τὸν Ἡσαΐαν, μισητὴ εἰς τὸν Θεόν: «Νηστεία... μισεῖ ἢ ψυχὴ μου... Λούσασθε καὶ καθαροὶ γίνεσθε, ἀφέλετε τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν» (Ἡσ. α', 13-16). «Ὅθεν ὁ θόρυβος καὶ ἡ ἀγωνία τῆς ὑπὸ ποικίλων προβλημάτων μαστιζομένης ἐποχῆς μας οὐδόλως πρέπει νὰ ἐμποδίσῃ ἡμᾶς, ἵνα ἀναζωπυρρῶσωμεν καὶ αἰσθητοποιήσωμεν εἰς τὴν ζωὴν ἡμῶν τοὺς ὑπὸ τοῦ ἕμνον ἐπαναλαμβανομένους λόγους τοῦ Μ. Βασιλείου, καθ' ὅς «ἀληθὴς νηστεία ἢ τοῦ κακοῦ ἀλλοτριώσις, ἐγκράτεια γλώσσης, θυμοῦ ἀποχή, ἐπιθυμιῶν χωρισμός, καταλαλιάς, ψεύδους, ἐπιπορκίας. Ἡ τούτων ἔνδεικα νηστεία ἐστὶν ἀληθής».

Ἀπαιτεῖται συντονισμὸς τοῦ δέκτου μας.

Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 1600 ἐτῶν ἀπὸ τῆς κοιμήσεως τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου καὶ ἐν τῷ πλαίσίῳ τῶν ἐκδηλώσεων τοῦ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὁργανωθέντος σχετικοῦ ἑορτασμοῦ ἢ Θεολογικῆ Σχολῆ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ὁργάνωσεν ἐιδικήν τελετὴν ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῶν τελετῶν αὐτοῦ. Κατὰ τὴν τελετὴν ταύτην ἐγένετο ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ καὶ πολλῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν ὁμιλία, δι' ἧς προεβλήθη «ὁ Μέγας Ἀθανάσιος ὡς φορεὺς τοῦ γνησίου ὀρθοδόξου πνεύματος».

Ὡς ἐτονίσθη ἐν τῇ ὁμιλίᾳ ταύτῃ, ὁ ἱερός οὗτος Πατὴρ ὑπῆρξεν ἕξοχον πρότυπον γνησίου Ὄρθοδόξου φρονήματος καὶ Ὄρθοπραξίας, «βίω μὲν ὁδηγῶ θεωρίας, θεωρία δὲ σφραγίδι βίου χρησάμενος». Δι' αὐτὸ οἱ πάντες ἐν τε τῇ Ἀνατολῇ καὶ τῇ Δύσει θεωροῦν «ὄρον ἐπισκοπῆς εἶναι τὸν ἐκείνου βίον καὶ τρόπον, νόμον δὲ Ὄρθοδοξίας τὰ ἐκείνου δόγματα».

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἀπαιτεῖται «συντονισμὸς τοῦ δέκτου μας εἰς τὴν αὐτὴν κατὰ τὸ δυνατὸν συγχρότητα πρὸς τὴν συγχρότητα τοῦ ἀπὸ 1600 ἐτῶν ἐκπέμποντος τὰς εἰκόνας καὶ τὰ μηνύματα πομποῦ τοῦ μεγάλου ἐκκλησιαστικοῦ Πατρός... Ἄνευ τοιούτου συντονισμοῦ εἶναι ἀδύνατος ἡ λήψις καθαρῶς εἰκόνας καὶ μηνύματος, μὴ νοθευομένου ὑπὸ τῶν παρασίτων τοῦ ὑποκειμενισμοῦ. Ἄνευ πνευματικῆς συντηρήσεως δὲν ὑπάρχει βιωματικὴ ἐπαφή, γνησίᾳ ἢ ἐμμηνείᾳ καὶ κατανόησις προσώπων». Ἐπὶ πλέον «μόνον ἢ συνή-

χῆσις αὕτη θὰ ὑποβοηθήσῃ ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ συνειδητοποιήσωμεν τί εἶναι καὶ τί δὲν εἶναι ἡ Ὄρθοδοξία».

Λαμπρὸς ἐκπρόσωπος τῆς Ὄρθοδοξίας.

Αἰ ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ ἱεροῦ Φωτίου ὁργανωθείσαι ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πανηγυρικαὶ ἐκδηλώσεις καὶ αἱ κατ' αὐτὰς ἀκουσθεῖσαι λαμπραὶ ὁμιλίαι, περὶ τῶν ὁποίων γίνεται μνεῖα εἰς ἑτέρας σελίδας τοῦ παρόντος τεύχους τῆς «Ἐκκλησίας», κατέστησαν διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν συνειδητόν, ὅτι ὁ μέγας οὗτος Πατριάρχης καὶ ἐκκλησιαστικὸς Πατὴρ εἶναι τῷ ὄντι λαμπρὸς ἐκπρόσωπος τῆς Ὄρθοδοξίας καὶ Οἰκουμενικὸς διδάσκαλος.

Ὁ ἱερός Φώτιος ὑπῆρξε διαπρύσιος κήρυξ τῆς «ἀποστολικῆς τε καὶ πατρικῆς παραδόσεως» καὶ τῆς «προγονικῆς εὐσεβείας» καὶ πολέμιος τῆς «σχισματικῆς σηπεδόνος» τῶν αἰρετικῶν, οὔτινες ἀροῦνται «τὰ οἰκουμενικαῖς καὶ κοιναῖς τυπωθέντα ψήφοις». Ὅθεν, ὅσον ἀφορᾷ εἰς «τὰ περὶ πίστεως» δόγματα, καὶ ἡ ἐλαχίστη παρέκκλισις καὶ τῶν «παραδοθέντων καταφρόνησις» «ἀμαρτεῖν ἐστὶν ἀμαρτίαν τὴν πρὸς θάνατον».

Παραλλήλως ὁ ἱ. Φώτιος ἐτόνιζε τὸν ἐλεύθερον πάσης στατικότητος δυναμισμὸν τοῦ ὀρθοδόξου πνεύματος, ὅπερ εἶναι πνεῦμα ἐλευθερίας ἐν Χριστῷ, πνεῦμα ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῶν ἐξωτερικῶν μορφῶν, πνεῦμα συνδιασμοῦ ἀκριβείας καὶ οἰκονομίας, πνεῦμα πολιτιστικῆς ἀναπτύξεως καὶ προωθήσεως τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν, ὡς καὶ πνεῦμα θεραπείας τῶν ἀναγκῶν τοῦ ποιμνίου συμφῶνως πρὸς τοὺς λόγους τοῦ Ἀπ. Παύλου: «Γέγονα τοῖς πᾶσι τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω» (Α' Κορ. θ', 22).

Ἀναγκαῖα ἢ ἐπιστράτευσις

πασῶν τῶν θεολογικῶν δυνάμεων.

Κατὰ τὴν ἐμπεριστατωμένην εἰσῆγησιν, ἣτις ἐγένετο κατὰ τὴν καθιερωθεῖσαν ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ ἱ. Φωτίου συζήτησιν μεταξὺ τῶν Συνοδικῶν Ἱεραρχῶν καὶ τῶν Καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἐν τῷ Διορθοδόξῳ Κέντρῳ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης, ὁ καθηγητὴς κ. Μᾶρκος Σιώτης, ὁμιλήσας ἐπὶ «τῆς θέσεως τῆς Ὄρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον», ἐτόνισεν, ὅτι λίαν ἀπαραίτητος ἀποβαίνει κατ' ἐξοχὴν σήμερον ἡ Θεολογία διὰ τὴν ὑπὸ τῆς Ὄρθοδόξου Ἐκκλησίας παροχὴν εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον τῶν πολλῶν ὑπηρεσιῶν της. Ἡ Θεολογία ὑπῆρξε πάντοτε ἢ ἀναπνὴ τῆς Ὄρθοδοξίας. Ἡ Ὄρθοδοξία δὲ ὀφείλει νὰ παρέχῃ πάντοτε εἰς τὸν κόσμον τὸ Ἐδαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ «ἐν δυνάμει καὶ ἐν πνεύματι ἀγίῳ καὶ πληροφῶρίᾳ πολλῇ» (Α' Θεσ. 1,5). Μόνον οὕτω θὰ ἀποβῇ αὕτη καὶ ἄλλιν ἢ δύναμις ἢ δοιοῦσα τὰς καρδίας καὶ συγκαλονίζουσα τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, ἢ θερμουρ-

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

'Ιερά 'Αρχιεπισκοπή 'Αθηνών

Ο υπό τῆς 'Ιεραρχίας τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος ἐκλεγείς τὴν 12ην 'Ιανουαρίου ἐ.ἐ. 'Αρχιεπίσκοπος 'Αθηνῶν καὶ πάσης 'Ελλάδος κ. Σεραφεῖμ, δούς τὴν νενομισμένην διαβεβαίωσιν ἐνώπιον τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας Στρατηγού κ. Φαίδωνος Γκιζίκη τὴν 16ην 'Ιανουαρίου καὶ ἐνθρονισθεὶς αὐθιμερόν, ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα Αὐτοῦ.

Κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς του μέχρι τῆς 21/2/1974 χρονικὸν διάστημα ὁ Μακαριώτατος 'Αρχιεπίσκοπος 'Αθηνῶν καὶ πάσης 'Ελλάδος κ. Σεραφεῖμ :

Ἐτέλεσε: Τὴν 17ην 'Ιανουαρίου ἐν τῷ 'Ιερῷ Ναῶ τῆς Παναγίας Χρυσοσπηλαιωτίσσης τὴν Θ. Λειτουργίαν ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Νεομάρτυρος.

— Τὴν 20ὴν 'Ιανουαρίου τὴν Θ. Λειτουργίαν ἐν τῷ 'Ιερῷ Μητροπολιτικῷ Ναῶ 'Αθηνῶν, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τῶν Σεβ. Συνοδικῶν Συνεδρῶν Καλαβρύτων, Μαρωνείας, Θήρας, Τριφυλίας, Παροναξίας, Λήμνου, Φιλίππων, Σύρου, Γυθείου, Σάμου Κεφαλληνίας, Ζιχνῶν καὶ τοῦ 'Αρχιεπισκοπικῆς τῆς 'Ι. Συνόδου Θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Δέρβης.

— Τὴν 27ην τὴν Θ. Λειτουργίαν ἐν τῷ 'Ιερῷ Ναῶ 'Αγίου Λουκᾶ Πατησίων.

Προήδρευσε: Τὴν 17ην 'Ιανουαρίου τῆς 1ης ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς του Πανηγυρικῆς Συνεδριάσεως τῆς 'Ιεραρχίας ἐν τῷ Συνοδικῷ Μεγάρῳ.

— Διαφόρων συσκέψεων Μ. Σ. Ε.

— Τὴν 23ην τοῦ Δ. Συμβουλίου τῆς Σιβιτανιδείου Τεχνικῆς Σχολῆς.

— Τὴν 24ην τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ ΝΙΚΕ καὶ τοῦ Μητροπολιτικοῦ 'Εκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου.

Ἦρκεισε: Τὴν 18ην 'Ιανουαρίου τὸν νέον Διοικητὴν τῆς 'Αγροτικῆς Τραπεζῆς Καθηγητὴν κ. 'Αρβανίτην.

γὸς καὶ φωτιστικὴ δύναμις σύμπαντος τοῦ κόσμου. Ἡ ἐποχὴ ἡμῶν ἀπαιτεῖ συναγεμῶν καὶ ἐπιστρατεύσιν πασῶν τῶν θεολογικῶν δυνάμεων πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ κακοῦ, τὸ ὁποῖον μαστίζει τὸν σύγχρονον κόσμον».

“Ὅθεν εἶναι λίαν ἐλπιδοφόρον τὸ γεγονός, ὅτι ἐν 'Ελλάδι οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Θεολογικῆς Ἐπιστήμης, ὡς ἐτονίσθη ὑπὸ τοῦ Κοσμήτορος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κατὰ τὸ ἐπακολουθήσαν γεῦμα ἐν τῷ Διορθοδόξῳ Κέντρῳ, θεωροῦν ἑαυτοὺς ὡς ἐπιστρατευθέντας πρὸς προώθησιν τοῦ ἀνακαινιστικοῦ ἔργου τῆς 'Εκκλησίας.

Ὁ ἐξωσχολικὸς προσανατολισμὸς τῶν νέων.

Ἐξ ἀφορμῆς πληροφοριῶν περὶ ἐξετάσεως τοῦ ζητήματος τῆς ἰδρύσεως Ὑφυπουργείου Νεότητος καὶ Ἀθλητισμοῦ, ἐσπερινὴ ἀθηναϊκὴ ἐφημερὶς ἐσημείωσεν, ὅτι οἱ νέοι, ἐγκαταλελειμμένοι ἄως πρὸς τὸν ἐξωσχολικὸν καὶ ἐξωεπαγγελματικὸν προσανατολισμὸν των... ἀφέθησαν νὰ παρασυρθοῦν εἰς ἓν εἶδος

Παρέστη: Τὴν 18ην 'Ιανουαρίου εἰς τὴν διάλεξιν τοῦ Κοσμήτορος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Παν/μίου 'Αθηνῶν κ. Εὐαγ. Θεοδώρου, τὴν δοθείσαν εἰς τὴν μεγάλῃν αἴθουσαν τῶν τελετῶν τοῦ Παν/μίου με θέμα: «Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος ὡς φορεὺς τοῦ γνησίου Ὁρθοδόξου πνεύματος».

— Εἰς τὴν διαβεβαίωσιν τῶν πρωτοετῶν Φοιτητῶν.

Τὴν 27ην εἰς τὴν ἑορταστικὴν ἐκδήλωσιν τῆς Πανηπειρωτικῆς Συνομοσπονδίας 'Ελλάδος ἐν τῇ αἴθουσῃ τοῦ θεάτρου «Κοτοπούλη-R.E.X», καθ' ἣν προέβη εἰς τὴν κοπὴν τῆς πίτας τῶν Ἠπειρωτῶν.

Ἐπεσκέφθη: Τὴν 16ην 'Ιανουαρίου τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Ὁρους Λιβάνου κ. Γεώργιον, ἐπίσημον ἐκπρόσωπον τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας εἰς τὴν Ἐνθρόνισιν.

— Τὴν 18ην 'Ιανουαρίου τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας Στρατηγὸν κ. Φαίδ. Γκιζίκη, καὶ τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Χαλδίας κ. Κύριλλον, ἐκπρόσωπον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς τὴν Ἐνθρόνισιν.

— Τὴν 19ην μετὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κίτρους κ. Βαρνάβα τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας Στρατηγὸν κ. Φαίδ. Γκιζίκη, παρουσία δὲ τοῦ Πρωθυπουργοῦ κ. Ἀδ. Ἀνδρουτσόπουλου καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ Παιδείας κ. Π. Χρήστου, ἀντήλλαξαν ἀπόψεις ἐπὶ διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν θεμάτων.

— Τὴν 21ην τὸν Ὑπουργὸν Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὁρθοσκευμάτων κ. Παν. Χρήστου, εἰς ἀνταπόδοσιν προγενεστέρως ἐπισκέψεως τοῦ κ. Ὑπουργοῦ.

— Τὴν 22αν τὸν ἑορτάζοντα Μητροπολίτην Μαρωνείας κ. Τιμόθεον.

— Τὴν 24ην τὸν Πρωθυπουργὸν κ. Ἀδαμάντιον Ἀνδρουτσόπουλον.

Ἐδέχθη: Τὴν 17ην 'Ιανουαρίου τὴν Σύγκλητον τοῦ Παν/μίου Θεσ/νίκης.

— Τὴν 18ην τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας Καλαβρύτων κ. Γεώργιον, Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Στέφανον, Αἰτωλίας καὶ

κακῶς νοουμένον «ἀθλητισμοῦ», ὅπου οἱ μὲν λεγόμενοι φίλαθλοι δημιουργοῦν ἀγελαίαν νοοτροπίαν μετὰ τὰ ἐξ αὐτῆς παρεπόμενα δυσάρεστα φαινόμενα (τοῦ φανατισμοῦ, τῆς ἐξάψεως, τοῦ πάθους), ὁ δὲ ἀθλητισμὸς χάνει τὴν πραγματικὴν του ἀξίαν καὶ ἀποστολὴν, συνισταμένην εἰς τὴν διαμόρφωσιν ἠθικῶν χαρακτῆρων». Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐπιβάλλεται ἡ λήψις μέτρων πρὸς «προαγωγὴν τῶν νέων εἰς τὴν ἀναζήτησιν ὑψηλῶν στόχων καὶ ἰδανικῶν».

Αἱ δοθαὶ παρατηρήσεις αὗται ὑπομνησκουν τὴν ὑποχρέωσιν τῆς κινήτοποιήσεως καὶ συνεργασίας πάντων τῶν ἀρμοδίων πρὸς ἐξεύρεσιν τρόπων ἀννψώσεως τῆς πνευματικῆς στάθμης τῆς ἐξωσχολικῆς ζωῆς τῶν νέων. Ὅσον ἀφορᾷ εἰδικώτερον εἰς τὸν ἀθλητισμὸν, ὡς κατ' ἐπανάληψιν ἔχει τονισθῆ ἀπὸ τῆς στήλης ταύτης, οὗτος πρέπει νὰ ὀργανωθῆ κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ συμβάλληται εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ πνεύματος τῆς πειθαρχίας καὶ τῆς εὐγενοῦς ἀτομικῆς καὶ ὀμαδικῆς ἀμίλλης, εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν κοινωρικῶν ἀρετῶν καὶ εἰς τὴν μόρφωσιν ἠθικοῦ χαρακτῆρος.

*Ακαρνανίας κ. Θεόκλητον και πρ. Ήλειας κ. Γερμανόν, τούς Θεοφιλεστάτους Ήπισκόπους Θεουπόλεως κ. Παντελεήμονα, Εύμενείας κ. Άπόστολον και τόν καθηγητήν κ. Στρ. Άνδρεάδην, Πρόεδρον τής Ήμπορικής Τραπέζης τής Ήλλάδος.

— Τήν 19ην τόν Ήπουργόν Ήθνικής Παιδείας και θρησκευμάτων κ. Π. Χρήστου, τούς Σεβ. Μητροπολίτας Μαρωνείας κ. Τιμόθεον, Ζιχνών και Νευροκοπίου κ. Νικόδημον, Άρτης κ. Ήγνάτιον, Κορινθίας κ. Παντελεήμονα Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως κ. Θεόφιλον, πρ. Παραμυθίας κ. Τίτον και τόν τ. Ήφυπουργόν Περιφερειακόν Διοικητήν Ήπείρου κ. Άλεξ. Παπαδόπουλον.

— Τήν 21ην τούς Σεβ. Μητροπολίτας Μηθύμνης κ. Ήάκωβον, Άξώμης κ. Μεθόδιον, τόν Ήσαγγελέα του Άρείου Πάγου κ. Θεράππον και τόν Νομάρχην Δ. Άττικής κ. Καστρισίον.

— Τήν 23ην τούς Σεβ. Μητροπολίτας Καστορίας κ. Δωρόθεον, Θήρας κ. Γαβριήλ, Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνόν, Ήρισσοῦ κ. Παῦλον, Γυθείου κ. Σωτήριον, τούς Σεβ. Άρχιεπισκόπους Σιναιίου κ. Δαμιανόν και Άυστραλίας κ. Ήζεκηήλ, τούς Σεβ. Μητροπολίτας Νοβίας κ. Συνέσιον και Μέμφιδος κ. Νικόδημον, τόν Θεοφ. Ήπίσκοπον Ήλευσίνας κ. Τιμόθεον, τόν Ήπουργόν Ήθνικής Άμύνης Στρατηγόν κ. Εῤστ. Λατσούδην, τόν πρ. Ήπουργόν Στρατηγόν κ. Λεωνίδα Σπαήν, τόν Δικηγορικόν Ήλλογον Άθηνών, τόν Δημοτικόν Συμβούλιον Μεγάρων, τόν Γεν. Διευθυντήν τής Ήφημερίδος «Ήλευθερος Κόσμος» κ. Σάββαν Κωνσταντόπουλον και Όμιλον Ήλλήνων Φοιτητών, σπουδαζόντων εν Ήταλία.

— Τήν 24ην τούς Σεβ. Μητροπολίτας Θηβών και Λεβαδείας κ. Νικόδημον, Χίου κ. Χρυσόστομον, Κερκύρας κ. Πολύκαρπον, Ήδρας κ. Ήρόθεον, Ήλειας κ. Άθανάσιον, Ήρηνουπόλεως κ. Φρουμέντιον, τόν εν Άθήναις πρέσβυν τής Αίθιοπίας, τόν Ήφυπουργόν Μεταφορών και Ήπικοινωνιών κ. Διον. Γαλιστραν, τόν Άρχηγόν τής Χωροφυλακής Άντιστρατήγον κ. Κωνστ. Καραμπάτσου, τόν Α΄ Ήπαρχηγόν κ. Κ. Άλεξόπουλον και τόν Β΄ Ήπαρχηγόν κ. Παν. Μαρούσην, τόν Διοικητήν τής Τραπέζης τής Ήλλάδος κ. Παπαγιάννην, τόν Δήμαρχον Ν. Ήωνίας Άττικής κ. Κ. Άναστασιάδην, τόν Πρόεδρον του ΠΙΚΠΑ κ. Χαρ. Παναγιωτόπουλον και τόν Πρωτοσύγκελλον τής Ή. Άρχιεπισκοπής Κρήτης κ. Κύριλλον Κυπριωτάκη.

— Τήν 26ην τούς Σεβ. Μητροπολίτας Νικαίας κ. Γεώργιον, Άττικής κ. Νικόδημον και Βελγίου κ. Αίμιλιανόν, τόν Ήπουργόν Ήσωτερικόν κ. Βάσ. Τσοῦμπαν και τόν τ. Ήπουργόν κ. Δ. Θανάπουλον.

— Τήν 28ην τόν Σεβ. Άρχιεπίσκοπον Ρ. Lagi, Νούντιον του Βατικανού εις Κύπρον και Άποστολικόν Δελεγάτον εις Ήεροσόλυμα, τούς Σεβ. Μητροπολίτας Φιλίππων κ. Άλέξανδρον, Γορτύνης και Άρκαδίας κ. Τιμόθεον, τούς Καθηγητάς τής Θεολογικής Σχολής του Παν/μίου Άθηνών, τόν Άρχηγόν τής Αστυνομίας Πόλεων κ. Σ. Μιχαήλ, τόν Διοικητήν τής Σχολής Ήθνικής Άμύνης Ναύαρχον κ. Δημ. Εὐγενίδην, τόν Άρχηγόν του Λιμ. Σώματος Ήπωναύαρχον κ. Γεώργιον Μητράκον, τόν Γεν. Γραμματέα του Ήπουργείου Οικονομικών κ. Άνδρέαν Παπαυδρέου, τόν Προϊστάμενον τής Γεν. Οίκ. Ήπιθεωρήσεως του ΟΔΔΕΠ Στρατηγόν κ. Γ. Ντινόπουλον και τόν Πανελλήνιον Φαρμακευτικόν Ήλλογον.

— Τήν 31ην τόν Σεβ. Άρχιεπίσκοπον Άμερικής κ. Ήάκωβον.

— Τήν 15ην Φεβρουαρίου τόν Σεβ. Μητροπολίτην Γερμανίας κ. Ήρηναιον, και

— Τήν 16ην τόν Σεβ. Άρχιεπίσκοπον Θυατείρων και Μ. Βρετανίας κ. Άθηναγόραν.

— Τήν 19ην συνοδευόμενος υπό του Συνδικού Συνέδρου Σεβ. Μητροπ. Καστορίας κ. Δωρόθεου και του παρεπιδημούντος Σεβ. Άρχιεπ. Θυατείρων και Μ. Βρετανίας κ. Άθηναγόρα αφίχθη εις Ήωάννινα, όπου του έπεφυλάχθη θερμή ύποδοχή. Τήν 21ην έτέλεσε Δοξολογίαν εν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῶ Ήωαννίνων επί τῇ 61ῃ έπιτελειῶ τῆς άπελευθερώσεως τῆς πόλεως των Ήωαννίνων.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Άριθ. Πρωτ. 1429
Διεκτ. 2682

Άθήνησι τῇ 7ῃ Δεκεμβρίου 1973

ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πρός

Τῆν Ήραν Άρχιεπισκοπὴν Άθηνών

και τὰς Ήεράς Μητροπόλεις τῆς Ήκκλησίας τῆς Ήλλάδος.

Ό γνωστός ανά τὸ Πανελλήνιον λαϊκὸς Ήεροκῆρυξ-συγγραφεὺς κ. Άναστάσιος Πιέριος, ἀνὴρ ἀναλώσας ἐαυτὸν εἰς τὴν ἀνιδιοτελεῖ προσφορὰν πολυτίμων ὑπηρεσιῶν εἰς τὸ ἔργον τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τοῦ Όρθοδόξου Ήλληνικοῦ Λαοῦ, ἰδίᾳ διὰ τῶν περισπουδάστων ἀπολογητικῶν αὐτοῦ ἔργων, ὑπέβαλε τῇ Ήερᾷ Συνόδῳ τὸ παρακλητικὸν αἴτημα περὶ προμηθείας ὑπὸ τῶν Ήκκλησιαστικῶν Ήπηρεσιῶν τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ, τοῦτο μὲν πρὸς διαφώτισιν πάντων τῶν ἐν τῷ Κηρύγματι τοῦ Θεοῦ Λόγου ἀσχολουμένων ἐργατῶν τῆς Ήκκλησίας και παντὸς πιστοῦ, τοῦτο δὲ πρὸς οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν αὐτοῦ, στερουμένου, ἤδη ἐν γῆρᾳ αὐτοῦ, παντὸς ἐτέρου πόρου ζωῆς.

Ή Ήερά Σύνοδος ἐκτιμῶσα τὴν ἐν τῇ Ήκκλησίᾳ καθόλου προσφορὰν τοῦ διαληφθέντος συγγραφέως, ἀπεφάσισεν, ὅπως συστήσῃ ὑμῖν ἐκθύμως τὴν προμήθειαν μιᾶς τοῦλάχιστον πλήρους σειρᾶς ἐκ τῶν παρὰ πόδας παρατιθεμένων συγγραμμάτων αὐτοῦ, παρακαλοῦσα συνάμα ὅπως πρὸς τοῦτο ἀπειθνηθῆτε τῷ συγγραφεῖ (ὁδὸς Άλκιμάνος 49 τ.τ. 616 τηλ. 729-249, Άθήνας).

Έντολῇ τῆς Ήεράς Συνόδου

Ό Άρχιγραμματεὺς

† Ό Δέρβης ΚΟΣΜΑΣ

Ήερά Μητρόπολις Καρυστίας και Σκύρου

Ό Μητροπολίτης Καρυστίας και Σκύρου, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν:

α) Τὰ ἄρθρα 17, 20, 33, 35, και 181 παρ. 27 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9/70 Κανονισμοῦ (KEY),

β) Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 734/4-9-72 ἡμετέραν προκήρυξιν,

γ) Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 7/3-10-72 γνωμοδότησιν τοῦ ἄρμοδιου Ήπηρεσιακοῦ Συμβουλίου, και

δ) Τὴν αἴτησιν μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν τοῦ Ήλευθερίου Σταμπέλου, ὡς και τὴν ὑπ' ἀριθ. 389/4-10-72 ἡμετέραν ἀπόφασιν,

Άποφασίζομεν

Άνανεοῦμεν τὴν σύμβασιν ἐργασίας μετὰ τοῦ κ. Ήλευθερίου Σταμπέλου, γραφέως τῆς Ή. Μητροπόλεως Καρυστίας, δι' ἐν (1) εἰσέτι ἔτος, ἤτοι ἀπὸ 1-1-74 ἕως 31-12-1974.

Έν Κύμῃ τῇ 31-12-1973.

† Ό Καρυστίας και Σκύρου ΣΕΡΑΦΕΙΜ

ΟΙΚΟΥ ΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Πατριάρχης, ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου τοῦ Μυροβλήτου, ἐχοροστάτησεν εἰς τὸν Παν. Πατριαρχικὸν Ναὸν τὴν παραμονὴν κατὰ τὸν ἑσπερινόν, τὴν δὲ κυριώ-
 νυμιον ἡμέραν κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐν συνοδικῇ συγχο-
 ροστασίᾳ. Ἀπὸ μέρους τῶν Ἀρχιερέων ὁ Α' τῇ τάξει Γέρων
 Μητροπολίτης Χαλκηδόνος κ. Μελίτων προσεφώνησε τὸν
 Πατριάρχην ὡς ἑξῆς:

Παναγιώτατε,

Ἡ Ἱεραρχία, ὁ Κλήρος καὶ τὸ Πλήρωμα συνοεορτάζουσι
 σήμερον μετὰ τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος τὴν
 ἐπέτειον τῶν σεπτῶν Αὐτῆς ὀνομαστηρίων. Καὶ προσερχό-
 μεθα, ἀγαλλομένω ποδί, ἐνώπιον Αὐτῆς καὶ τοῦ Θεοδοξάστου
 Αὐτῆς Θρόνου, διὰ νὰ υποβάλωμεν τὰ εὐλαβῆ ἑόρτια ἡμῶν
 συγχαρητήρια.

Ἡ ἑορτὴ αὕτη, καίτοι κατ' ἀρχὴν προσωπικὴ τῆς Ὑμε-
 τέρας Σεπτῆς Κορυφῆς, ἀποβαίνει ἑορτὴ πάγκοινος ἐν τῇ
 Ἐκκλησίᾳ, διότι ὁ Πατριάρχης εἶναι ὁ ἀρχηγὸς ὄλων, ἀνήκει
 εἰς ὄλους, καὶ ὄλοι ἀνήκουσι εἰς τὸν Πατριάρχην. Ἐν τοιαύτῃ
 ἀντιδόσει ἀφοσιώσεως καὶ τοσοῦτῶ στενῶ πνευματικῶ δεσμῶ
 ἠννοήθη ἀνεκάνει ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ἡ σχέσις Πατριάρ-
 χου ἀφ' ἑνὸς καὶ Ἱεραρχίας καὶ Κλήρου καὶ Λαοῦ ἀφ' ἑτέρου.

Ἐντεῦθεν καὶ ἐπιλαμβανόμεθα τῆς ἑορτίου ταύτης εὐκαι-
 ρίας, ἵνα, πρὸς ταῖς συγχαρητηρίους προσρήσεις, πανηγυρι-
 κῶς διαδηλώσωμεν καὶ τὰ αἰσθήματα τῆς εὐλαβείας καὶ τῆς
 ἀφοσιώσεως ἡμῶν πρὸς τὸ ἱερὸν Ὑμῶν πρόσωπον. Πράττομεν
 δὲ τοῦτο οὐχὶ ἀπλῶς καὶ μόνον κατ' ἐπιταγὴν τῆς καθ' ἡμᾶς
 ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως καὶ τοῦ ὀρθοδόξου ἡθους, ἀλλὰ
 καὶ ἐν τῇ βαθεῖα συναισθήσει τοῦ χρέους, ὅπως συναντιληφθώ-
 μέν Σοι, τῷ Κυρηναίῳ, ἐν τῇ ἄρσει τοῦ ὄν φέρεις Σταυροῦ τοῦ
 Κυρίου καὶ ἀνταποδώσωμέν Σοι ἀνθ' ὧν ἀνταποδίδεις τῇ
 Ἐκκλησίᾳ καὶ πᾶσιν, εἰς τιμὴν διακονίαν καὶ ἀγάπην, ἐν ἀφε-
 λότῃ καρδίας κλῶν τὸν ἄρτον, νίπτων τοὺς πόδας καὶ ἀγρύ-
 πνωσ καὶ σταθερῶς ἱστάμενος ἐπὶ τὸ ἱερὸν πηδάλιον.

Ἐμπλοιοι τοιοῦτων συνασθημάτων, τιμώντες τὰ ὀνομα-
 στηρία Σου, Παναγιώτατε, ἀπὸ καρδίας εὐχόμεθα, ὅπως ὁ οὐ-
 ράνιος τῆς Ἐκκλησίας Δομήτωρ, πρεσβείαις τοῦ Ἁγίου ἐνδό-
 ξου Μεγαλομάρτυρος Δημητρίου τοῦ Μυροβλήτου, εὐλογῇ εἰς
 μακρότητα τὰ ἔτη τῆς ζωῆς Σου καὶ τῆς Πατριαρχείας Σου ἐν
 εἰρήνῃ καὶ ἔργοις ἀγαθοῖς, ἐπ' ἀγαθῶ τοῦ Ἁγιωτάτου Οἰκου-
 μενικοῦ τούτου Θρόνου καὶ τῆς καθόλου Ὀρθοδοξίας, ἧς
 Ἠγούμενος ὑπάρχεις, εἰς δόξαν δὲ τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ.

Ἡ ἀντιφώνησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

Εὐχαρίστοῦμεν ὑμῖν θερμῶς, λίαν ἀγαπητὴ ἀδελφὲ Ἁγίε
 Χαλκηδόνος, ἐπὶ ταῖς ἐκ προσώπου πάντων τῶν παρόντων
 ἀπευθυνθείσαις ἡμῖν ἐγκαρδίαις εὐχαῖς ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῶν ὀνο-
 μαστηρίων ἡμῶν.

Ὁρθῶς ἀνεφέρατε εἰς τὴν προσφώνησιν ὑμῶν ὅτι ὁ Πα-
 τριάρχης ἀνήκει εἰς ὄλους. Ναί, οὕτως ἠσθάνθημεν ἀπὸ τῆς πρώ-
 τῆς στιγμῆς τῆς ἀνόδου ἡμῶν εἰς τὸν Θρόνον καὶ οὕτως ἐξα-
 κολουθοῦμεν νὰ αἰσθανώμεθα ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ Πατριάρχου,
 ὅτι δηλαδὴ ἀνήκομεν εἰς ὄλους, εἰς τὴν Ἱεραρχίαν, τὸν Κλήρον
 καὶ τὸν Λαόν, καὶ ὅτι εἴμεθα διάκονος πάντων. Ἡ διακονία εἶναι
 ἡ πεμπουσία τῆς ἀποστολῆς καὶ τοῦ ἔργου ἡμῶν ὡς Πατριάρ-
 χου, διότι «οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ»
 (Λουκ. 6,40), ὅταν μάλιστα ὁ διδάσκαλος εἶναι αὐτὸς οὗτος
 ὁ Κύριος ἡμῶν, ὁ εἰπὼν «οὐκ ἤλθον διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακο-
 νῆσαι» (Ματθ. 20, 28), οὐχὶ δὲ μόνον εἰπὼν, ἀλλὰ καὶ τελειώ-
 σασ τὴν διακονίαν, «δοὺς τὴν ψυχὴν Αὐτοῦ ἀντὶ πολλῶν».
 Ἄλλωστε, ἡ διακονία καὶ ἡ προσφορὰ καὶ ἡ αὐτοθυσία δίδουν
 ἔννοιαν καὶ χάριν εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων, διότι πηγάζου-
 σιν ἐκ τῆς μεταξύ αὐτῶν ἀγαπητικῆς κοινωνίας καὶ ἐνι-
 σχύουσιν, ἐπαυξάνουσιν αὐτήν.

Χαίρομεν ἰδιαιτέρως, ὅτι δίδεται σήμερον εἰς ἡμᾶς ἡ εὐ-
 καιρία, ἵνα, ἔχοντες πάντας ὑμᾶς ἐνώπιον ἡμῶν, αἰσθανθώμεν
 ἅπαξ ἔτι, ἐντονώτερον καὶ ἐπισημότερον, θὰ ἐλέγομεν, ὅτι
 ἀνήκομεν εἰς ὄλους.

Βεβαίως, τὸ αἶσθημα τοῦτο συνοδεύεται κατὰ τρόπον φυ-
 σικὸν καὶ ὑπὸ τοῦ ἑτέρου αἰσθήματος τῆς εὐθύνης ἡμῶν ἐναντι
 ὄλων. Καὶ εἶναι πράγματι πολλοί, πλείστοι ὅσοι αἱ εὐθύνηαι
 καὶ τὰ καθήκοντα καὶ οἱ ἀλάλητοι στεναγμοὶ ἐνὸς Πατριάρχου,
 μάλιστα δὲ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Πλὴν, ὁ Πατριάρ-
 χης δὲν εἶναι μόνος. Εἰς αὐτὸν ἀνήκουσι ὄλοι, ὡς προσφωῶς
 ἐλέχθη ἐν τῇ προσφωνήσει, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀντλεῖ δύναμιν καὶ
 θάρρος καὶ ἐνίσχυσιν ὁ Πατριάρχης «ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐ-
 τοῦ».

Ἡμεῖς προσωπικῶς εἴμεθα εὐτυχῆς, ὅτι, ἀπὸ τῆς πρώτης
 ἡμέρας τῆς ἀναρρήσεως ἡμῶν εἰς τὸν πάνσεπτον Οἰκουμενικὸν
 Θρόνον, εὐρομεν Συγκυρηναίους ἐν τῷ προσώπῳ τῶν περὶ ἡμᾶς
 Ἱερωτάτων Ἁγίων Ἀρχιερέων καὶ πηγῆν ἐμπνεύσεως καὶ
 ἱκανώσεως παρὰ τῷ πιστῷ τοῦ Κυρίου λαῶ, τὸν ὅποιον περι-
 παθῶς ἀγαπῶμεν καὶ εἴμεθα ἔτοιμοι, ἵνα καὶ τὴν ψυχὴν ἡμῶν
 θώμεν ὑπὲρ αὐτοῦ.

Εὐχαριστοῦμεν ὑμῖν, Ἁγιοὶ Ἀδελφοί, ὅτι, καὶ ἐπὶ τῇ
 παρεχόμενῃ σήμερον εὐκαιρίᾳ τῆς ἑορτῆς τοῦ ὀνόματος ἡμῶν,
 ἀνεωῶσατε τὴν ὑπόσχεσιν καὶ τὴν προθυμίαν ὑμῶν συναντι-
 λήψεως ἡμῖν καὶ ἐν συνυπευθυνότητι μεθ' ἡμῶν καὶ ἐν ἀμοι-
 βίῳ σεβασμῶ καὶ ἀγάπῃ συνεχίσεως τῆς μακρᾶς καὶ πετιμη-
 μένης ἱστορίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς δόξαν Θεοῦ.
 «Οὕτω γὰρ ὁμόνοια ἔσται, καὶ δοξασθήσεται ὁ Θεός, διὰ Κυ-
 ρίου, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι» ὁ Πατὴρ, καὶ ὁ Υἱός, καὶ τὸ Ἁγιον
 Πνεῦμα».

Ἀργότερον ἀνῆλθον οἱ κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ-μέλη τῆς Πα-
 τριαρχικῆς Αὐλῆς εἰς τὸ ἰδιαιτερον Γραφεῖον τῆς Α.Θ.Π. καὶ
 ὑπέβαλον τὰ σέβη καὶ τὰς εὐχὰς των, προσφωνήσαντος τοῦ
 Θεοφίλ. Πρωτοσυγκελλεύοντος κ. Κωνσταντίνου ὡς ἑξῆς:

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Ἡ Πατριαρχικὴ Αὐλὴ, τὸ ἄμεσον καὶ πιστόν Σου ἐπιτε-
 λείον, σὺν τῇ Ἱεραρχίᾳ καὶ τῷ περικυκλοῦντί Σε Ἱερῶ Κλήρῳ
 καὶ τῷ Λαῶ τοῦ Θεοῦ, ἐν ἀγαλλίασει πολλῇ ἑορτάζει σήμερον
 τὴν δευτέραν ἐπέτειον τῆς ὀνομαστικῆς Σου ἑορτῆς ἀπὸ τῆς
 ἀναλήψεως τῶν ὑψηλῶν Σου καθηκόντων τῆς πηδαλιουχίας
 τῆς Οἰκουμενικῆς ταύτης Καθέδρας.

Ἡδὴ ὀδεύεις ἐπ' αἰσίσις τὴν πορείαν τὴν δύσβατον, ἀλλὰ
 ἀνοδικὴν τῆς Ἐκκλησίας, μὴ δειλιῶν πρὸ πάσης ἀγριότητος
 ἀνέμων καὶ μανίας κυμάτων, κλυδωνιζόντων καὶ σαλευόντων
 τὸ σκάφος, ἀλλὰ μὴ δυναμένων νὰ καταποντίσωσιν αὐτό, γινώ-
 μενος τοῖς πᾶσι τὰ πάντα, μαρτυρίαν εὐγλωττον ἐν τῇ διακο-
 νίᾳ διδούς, τιμῶν τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον καὶ τιμώμενος ὑπὸ
 τοῦ ἀνὰ τὸν κόσμον Ὀρθοδόξου πληρώματος, ἀλλ' ἐκτιμώμε-
 νος βαθεῶς καὶ ὑπὸ τῶν μὴ Ὀρθοδόξων.

Ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ ἠδὲκασε νὰ ἀναδείξῃς τὴν ἰδικὴν
 Σου προσωπικότητα καὶ ἀκτινοβολίαν, νὰ διακριθῆς διὰ τὴν
 σύνεσιν καὶ τὴν σκέψιν Σου ἐν τῇ ἐκφράσει καὶ τῇ ἐφαρμογῇ
 τοῦ γράμματος καὶ τοῦ πνεύματος τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως,
 μάλιστα δὲ τῆς μακραίωνος παραδόσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ
 τούτου Θρόνου, ἐν βαθυτάτῃ συναισθήσει τῶν εὐθυμῶν Σου
 ἐντὸς τῶν πλασίων τῆς συλλογικῆς συνυπευθυνότητος.

Ἀλλὰ καὶ ὡς Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Πόλεως ἡμῶν καὶ Ἠγού-
 μενος τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς, ἐν βαθυτάτῃ πατρικῇ ἀγάπῃ
 κύπτεις ἐπὶ τῶν προβλημάτων τῶν τέκνων Σου, μεγάλην δοκι-
 μάζωσαν χάραν ἐν τῇ ἐκδηλώσει τοῦ στοργικοῦ Σου πρὸς αὐτὰ
 ἐνδιαφέροντος εἰς πᾶσαν εὐκαιρίαν.

Σὺν ταῖς γενομέναις πρὸς τὸ σεπτόν Σου πρόσωπον ἐκδη-
 λώσεσιν ἐπὶ τῇ εὐσήμεν ταύτῃ ἡμέρᾳ, δέχθητι καὶ τὰ κατακλύ-
 ζοντα τὰς καρδίας ἡμῶν ἀγνότατα αἰσθήματα ἀπείρου ἀφο-
 σιώσεως, αἰσθήματα, ἅτινα, ἐγκεχαραγμένα βαθύτατα εἰς τὰ
 μυχαίτατα τῶν καρδιῶν ἡμῶν, θὰ παραμείνωσιν ἀμείωτα καὶ
 ἀναλλοίωτα διὰ παντὸς ἐν ἡμῖν.

Ἀπαντες ὀλόθυμον καθυποβάλλομεν τὴν υἱικὴν εὐ-
 χὴν, ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς χαρίζηται Σοι μακρότητα ἡμερῶν ὄλ-

βίων, στηρίζη Σε επί τῆς ἱστορικῆς ταύτης Πανορθόδοξου σκοπιάς, πληθύνη τὰ θεάρεστά Σου ἔργα καὶ παρέχη Σοὶ δούναμιν ἐξ ὕψους εἰς τὸ πατριαρχεῦν πανευκλεῶς ἀληθεία καὶ δικαιοσύνη πρὸς δόξαν Χριστοῦ.

Ἡ ἀντιφώνησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

Τὰ αἰσθήματα καὶ αἱ ἐκδηλώσεις ὑμῶν, ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ ὀνόματος ἡμῶν, Θεοφιλέστατε, Ὁσιολογιώτατοι, Ἱερολογιώτατοι καὶ Ἐντιμώτατοι ἑσκατάκοιλοι καὶ ἐξωκατάκοιλοι αὐλικοὶ τῆς Αὐλῆς ταύτης καὶ ἄπαντες οἱ ἐν αὐτῇ διακονοῦντες, εὐρίσκουσιν ἰδιαιτέραν ἀπήχησιν εἰς τὴν πατρικὴν ἡμῶν καρδίαν, τὴν ἀγαπῶσαν ὑμᾶς διὰ τε τὰ ἄλλα προσόντα ὑμῶν καὶ διὰ τὴν ἀφοσίωσιν καὶ πιστὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων ὑμῶν ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τοῦ δεξιῶ ἡμῶν Πρωτοσυγκελλεύοντος Θεοφιλεστάτου κ. Κωνσταντίνου.

Ὅθεν, εὐχαριστοῦντες πᾶσιν ὑμῖν ἐπὶ ταῖς δι' αὐτοῦ ἀπειθυθείσας ἡμῖν εὐχάς, εὐκαίρως ὑπομιμησόμεν καὶ καλοῦμεν ὑμᾶς εἰς βαθύτεραν συνειδητοποίησιν τῆς προνομιούχου ὑμῶν θέσεως ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, ὡς συνεχιστῶν μᾶς μακρᾶς, τετιμημένης καὶ μοναδικῆς ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀποστολῆς καὶ προσφορᾶς ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ, θεολογικῷ, ἱεραποστολικῷ καὶ κοινωνικῷ πεδίῳ.

Σήμερον οἱ καιροὶ ἔχουσι μεταβληθῆ. Ὅμως, ὁ προορισμὸς καὶ ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας παραμένουσιν ἀμετάβλητοι. Διότι ἀμετάβλητος, ἀναλλοίωτος καὶ αἰώνιος παραμένει ὁ Ἰδρυτὴς καὶ Ἀρχηγὸς αὐτῆς Κύριος Ἰησοῦς, ὁ «χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας» (Ἐβρ. 13,8).

Σπουδάσατε, τὸ λοιπόν, ἵνα ἀναδειχθῆτε ἄξιοι φορεῖς καὶ συνεχισταὶ τῆς μεγάλης ταύτης κληρονομίας καὶ παραδόσεως τῶν Πατέρων ἡμῶν, εἰς οὐδὲν λογιζόμενοι τοὺς τυχόν περιορισμοὺς τῆς ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Αὐλῇ ζωῆς καὶ διακονίας, πρὸ τοῦ μεγαλείου τῆς τιμῆς, ἥτις προσεγένετο ὑμῖν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀγαπήσατε ἐκτενῶς τὸν ἄνθρωπον, τὸν ἑγγύς καὶ τὸν μακρὰν, τὸν γνωστὸν καὶ τὸν ἀγνωστὸν, τὸν πλοῦσιον καὶ τὸν πένητα, τὸν ἄνθρωπον, τὸν ὅποιον καλεῖσθε, ἵνα διακονήσητε ἀπὸ τῶν διαφορῶν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις θέσεων ὑμῶν καὶ ἐνδιαφερθῆτε μετὰ τῆς μείζονος κατὰ τὸ δυνατόν στοργῆς διὰ τὰ ποικίλα προβλήματα αὐτοῦ. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ Μήτηρ πάντων ἀνεξαιρέτως.

Πρὸς τοὺς κληρικούς τῆς Αὐλῆς ἡμῶν ἰδιαιτέρως ἀπειθυνομένοι λέγομεν καὶ ὑπογραμμίζομεν, ὅτι, ἐὰν οἱ ἄλλοι κληρικοὶ εἶναι ὑπεύθυνοι καὶ ἀρμόδιοι διὰ τοὺς πιστοὺς μᾶς ὠριμμένης Κοινότητος καὶ Περιφερείας, ὑμεῖς ἀνήκετε εἰς πάντας. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀνήκει εἰς πάντας.

Κύριος ὁ Θεὸς στηρίζει αὐτὸ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Καὶ αὐθις εὐχαριστοῦμεν καὶ ἀπὸ καρδίας εὐλογοῦμεν ἅπαντας ὑμᾶς.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐδέχθη εἰς ἰδιαιτέραν ἀκρόασιν τοὺς Ἑλληνας δημοσιογράφους κ.κ. Π. Τρομπούνην, Μ. Κυριακίδην, Τ. Πηλίδην, Κ. Καγκελάρη, Γ. Ἀναστασόπουλον καὶ Κ. Ἀντωνέλου, τοὺς ἐλθόντας ἐνταῦθα ἐπὶ εὐκαιρίᾳ τῶν ἐορταστικῶν ἐκδηλώσεων τῆς 50ετηρίδος τῆς Δημοκρατίας καὶ τῶν ἐγκαινίων τῆς Γεφύρας τοῦ Βοσπόρου, εὐχαρίστας δὲ ἀνταποκρινομένη εἰς παράκλησιν αὐτῶν, ὅπως ἐκφράσῃ τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς σκέψεις Αὐτῆς καὶ τοῦ Πατριαρχείου ἐπὶ τοῦ θέματος τῶν σχέσεων Τουρκίας καὶ Ἑλλάδος, προέβη εἰς τὴν κατωτέρω δῆλωσιν:

«Χαίρομεν βαθύτατα διὰ τὴν ἐπίσκεψίν σας εἰς τὴν Μητέρα σας Ἐκκλησίαν. Ἐν τῷ προσώπῳ σας χαιρετίζομεν καὶ εὐλογοῦμεν τὸν δημοσιογραφικὸν κόσμον τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ τὸν λαὸν ὅλον, πού ἐκφράζει τὴν δημοσίαν γνώμην, τῆς ὁποίας σεῖς εἰσθε διερχόμενοι, συγχρόνως δὲ καὶ μορφωταί.

Ἡ χαρὰ ἡμῶν εἶναι πληρύτερα διὰ τὴν ἐπίσκεψίν σας πρὸς τὴν Χώραν μας εἰς μίαν μεγάλην ἱστορικὴν στιγμήν καὶ

ἑορτὴν τοῦ δημοκρατικοῦ βίου τῆς. Ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Τουρκικοῦ λαοῦ, ὡς ἐκπροσώπων τῆς Ἑλληνικῆς δημοσίας γνώμης, μᾶς συγκινεῖ ἰδιαίτερώς.

Παρηκολουθήσαμεν τὰς ἐπαφάς σας μετὰ τῶν ἐδῶ συναδέλφων σας καὶ εὐχόμεθα αἱ ἐπαφαὶ αὐταὶ νὰ εἶναι μίᾳ ἀπαρχῇ συνεργασίας οἰκοδομητικῆς τῆς Τουρκοελληνικῆς φιλίας. Ἀποδίδομεν, καὶ ὡς Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἡμεῖς προσωπικῶς ὡς Πατριάρχης, μεγίστην σημασίαν εἰς τὴν ταχύτεραν τὸ δυνατόν ἐπίλυσιν τῶν μεταξὺ τῶν δύο Χωρῶν ὑπαρχόντων προβλημάτων, τὰ ὁποῖα εἰς ἀξίαν δὲν δύνανται νὰ ἀναμετρηθοῦν πρὸς τὴν ἀνεκτίμητον ἀξίαν τῶν κοινῶν συμφερόντων τῶν δύο Χωρῶν καὶ τοῦ κοινού ἱστορικοῦ των προορισμοῦ. Τουρκία καὶ Ἑλλάς στενῶς συνεργαζόμεναι καὶ ἀλληλοστηρίζόμεναι καὶ ἀπὸ κοινού ἀντιμετωπιζούσαι τοὺς κοινούς κινδύνους, πλεόν τῶν ἰδίων των συμφερόντων, ὑπηρετοῦν τὴν μεγάλην ὑπόθεσιν τῆς εἰρήνης εἰς τὴν περιοχὴν καὶ εἰς τὸν κόσμον.

Ἡμεῖς δὲν ἀσχολούμεθα μετὰ τὴν πολιτικὴν καὶ αὐτὰ τὰ ὁποῖα λέγομεν δὲν ἀναφέρονται εἰς τὴν πολιτικὴν, ἀλλ' ἀποτελοῦν μίαν ἐκφρασιν τῆς βαθύτερας, ὡς πιστεύομεν, ἐπιθυμίας τῶν δύο λαῶν νὰ ζήσουν ὡς ἀδελφοὶ ἐν εἰρήνῃ καὶ κοινῇ εὐημερίᾳ.

Οἱ ἄνθρωποι πεινοῦν ἄρτον καὶ εἰρήνην καὶ δικαιοσύνην. Πρέπει νὰ τὸ πληροφῶσθε εἰς τοὺς πολιτικούς. Ὡς δημοσιογράφοι μὴ ἐξάπτετε τὰ πάθη. Σκέπτεσθε πάντοτε τὸν μέσον ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος εἶναι τὸ μέτρον τῆς ἀξίας τῆς Πολιτείας.

Ἡμεῖς ἐδῶ, ὡς Πατριαρχεῖον καὶ ὡς Ὁμογένεια, θὰ παραμεινωμέν σταθερῶς καὶ ἀκλόνητως ὡς παράγων ἀγάπης καὶ φιλίας μεταξὺ τῶν δύο λαῶν».

Ἀντιπροσωπεῖα τοῦ Βατικανοῦ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον.

Τὴν Τετάρτην, 28ην Ν/βρίου τὸ ἑσπέρας, ἀφίχθη εἰς τὴν Πόλιν ἡμῶν δι' ἀεροσκάφους τῶν Τουρκικῶν Ἀεροπορικῶν Γραμμῶν, ἐπίσημος ἀντιπροσωπεῖα τῆς Ῥωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, ἀποτελουμένη ἐκ τῶν Σεβ. Καρδινάλιου Ἰωάννου Βίλλεμπραντς, Προέδρου τῆς Γραμματείας τοῦ Βατικανοῦ ἐπὶ τῆς προωθήσεως τῆς Χριστιανικῆς Ἐνότητος, Πανοσιολ. π. Πέτρου Ντουπρέ, Ὑπογραμματέως αὐτῆς καὶ Πανοσιολ. π. Ἐλευθερίου Φορτίνου, ἐκ τῶν Γραμματέων αὐτῆς.

Τὴν Πέμπτην, 29ην Νοεμβρίου ὁ Σεβ. Καρδινάλιος καὶ οἱ συνοδοὶ αὐτοῦ ὠδηγήθησαν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Γαβριήλ καὶ τοῦ Ἑλλογ. Καθηγητοῦ κ. Β. Σταυρίδου εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ἔθνα ἐγένοντο δεκτοὶ εἰς ἐπίσημον ἀκρόασιν ὑπὸ τῆς Α.Θ. Παναγιότητος. Κατ' αὐτὴν ὁ Σεβ. Καρδινάλιος προσεφώνησε τὸν Πατριάρχην εἰπὼν τὸ ἑξῆς:

Παναγιώτατε,

Ἐν καρδίᾳ πεπληρωμένῃ βαθείας καὶ ἀληθινῆς χαρᾶς πραγματοποιῶ σήμερον τὴν πρώτην μου ἐπίσκεψιν παρὰ τῇ Ὑμετέρᾳ Θειοτάτῃ Παναγιότητι, ἀφ' ἧς ἐκλήθη Αὐτὴ, ἵνα διαδεχθῆ ὡς Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης τὸν μακαριστὸν Πατριάρχην Ἀθηναγόραν. Ὁφείλω ἐν πρώτοις, ἵνα ἐκφράσω Ὑμῖν τὰ αἰσθητά σεβασμοῦ καὶ ἐκτιμῆσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης καὶ τὸν ἀδελφικὸν χαιρετισμὸν τῆς Αὐτοῦ Ἀγιότητος τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ ΣΤ', οἵτινες παρακολουθοῦσι μετὰ προσοχῆς καὶ ἀγάπης τὸν βίον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Νέας Ῥώμης.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἔτους, ὅπερ διέρρευσε, συνεχίσαν μεν τακτικὰς ἀδελφικὰς σχέσεις μεταξὺ τῆς Ἐκκλησίας Ῥώμης καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Παρὰ ταῦτα εἶμαι λίαν εὐτυχῆς, δυνάμενος νὰ ἐπαναλάβω τὰς προσωπικὰς σχέσεις τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος καὶ μετὰ τῆς κατ' Αὐτὴν Ἐκκλησίας. Θὰ ἐπεθύμουν, ἵνα πληροφῶσθε Αὐτὴν περὶ τῶν κυριωτέρων γεγονότων, ἅτινα ἔλαβον χώραν ἐντὸς τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο· θὰ ἐπεθύμουν, ἵνα μοι δοθῆ ἡ δυνατότης συνομιλιῶν ἐπὶ τῶν ἐνδεχομένων ἐξελίξεων ἐν ταῖς ἐπαφαῖς μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ὡς καὶ ἡ δυνατότης ἀντιμετωπίσεως μετ' ὑμῶν τοῦ χαρακτῆρος καὶ τοῦ ῥυθμοῦ

των σχέσεων αὐτῶν· θὰ ἐπεθύμουν, τέλος, ἵνα ἀκούσω τὰς ἀφ' ὑμῶν ὑποδείξεις καὶ αἰτήσεις.

Ἀπὸ μέρους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ῥώμης δύναμαι, ἵνα διαβεβαιώσω ὑμᾶς, Παναγιώτατε, ὅτι ὑπάρχει ἡ βαθεῖα ἐπιθυμία συνεχίσεως τῆς ἀναληφθείσης πορείας πρὸς τὴν πλήρη κοινωνίαν, τῇ χάριτι τοῦ Κυρίου καὶ συμφώνως πρὸς τὰς ἀνθρωπίνως δυνατότητας. Αἰσθανόμεθα ὑπόχρεοι, ἵνα συνεχίσωμεν νέαν δρᾶσιν, ἥτις ὑπερβαίνει τὰς σκέψεις καὶ τὰς δυνάμεις ἡμῶν, διότι τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ ὑπακοή ἡμῶν εἰς τὸ Πανάγιον Πνεῦμα. Γνωρίζομεν, μετὰ τῆς βεβαιότητος τῆς ἐλπίδος, ὅτι ὁ Κύριος τῆς Ἐκκλησίας Ἰησοῦς Χριστός, θὰ δώσῃ εἰς ἡμᾶς φῶς καὶ ἰσχύιν καὶ θὰ ἀποστείλῃ ἡμῖν τὸν Παράκλητον, Ὅστις θὰ ἐμπνεύσῃ τὴν πορείαν ἡμῶν.

Λογίζομαι εὐτυχῆς διαβιβάζων τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι τὴν εὐχὰς καὶ τὰ σέβη ὄλων τῶν Ἐπισκόπων-Μελῶν τῆς Γραμματείας διὰ τὴν Χριστιανικὴν Ἐνότητα, οἵτινες συνήλθον ἐν Ῥώμῃ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ λήγοντος μηνὸς διὰ τὴν Γενικὴν ἡμῶν Συνέλευσιν. Ἐχῶ ἐπίσης τὴν τιμὴν, ἵνα ἐπιδώσω Ὑμῖν τὸ μήνυμα, ὅπερ ἡ Αὐτοῦ Ἁγιότης ὁ Πάπας Παῦλος ὁ ΣΤ' ἠδῶκεσε νὰ μοι ἐμπιστευθῇ διὰ τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπισκέψεώς μου παρ' Αὐτῆς.

Ἡ ἀπάντησις τῆς Α.Θ.Π.

Αἰσθανόμεθα ἰδιαίτερον χαράν, διότι ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς ἡμῶν δεχόμεθα τὸ πρῶτον μίαν ἐπίσημον Ἀντιπροσωπεῖαν τῆς Ἁγίας Ῥωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία μᾶς φέρει τὸν τόσον προσφιλῆ εἰς ἡμᾶς χαιρετισμὸν τῆς Α. Ἁγιότητος τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ ΣΤ', τοῦ ὁποίου ἡ προσωπικότης συνδέεται τόσον πολὺ μὲ τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν καὶ μὲ τὴν μεγάλην ὑπόθεσιν τῆς Χριστιανικῆς Ἐνότητος. Ἀλλὰ ἰδιαίτερος χαίρομεν διότι τῆς ἀποστολῆς ἡγεῖται ἡ Ὑμετέρα Σεβασμιότης, ὁ ὁποῖος εἶναι τόσον ἀγαπητὸς εἰς τὸ Οἰκουμηνικὸν Πατριαρχεῖον καὶ τὸ ὁποῖον τόσον ἡμεῖς προσωπικῶς, ὅσον καὶ ἡ ὅλη Ἐκκλησία ἐδῶ τιμῶμεν βαθύτατα. Χαίρομεν ἐπίσης διὰ τὸ γεγονός ὅτι ὡς συνοδὸς ὑμῶν εἶναι ὁ λίαν προσφιλεὶς εἰς ὄλους ἡμᾶς ἐδῶ π. Πέτρος Ντυπρέ, τοῦ ὁποίου τὴν συμβολὴν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν σχέσεων μεταξὺ Ῥώμης καὶ Πόλεως τὴν γνωρίζομεν καὶ τὴν ἐκτιμῶμεν βαθύτατα. Χαίρομεν ἐπίσης διὰ τὴν παρουσίαν τοῦ δευτέρου συνοδοῦ ὑμῶν π. Φορτίνο, ὅστις ἐλπίζομεν ὅτι θὰ βαδίσῃ ἐπὶ τὰ ἴχνη τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος καὶ τοῦ π. Πέτρου Ντυπρέ.

Ἐπιθυμοῦμεν κατὰ τὴν πρώτην ταύτην ἐπικοινωνίαν μεθ' ὑμῶν νὰ ἐκφράσωμεν τὰ αἰσθήματα τῆς βαθυτάτης ἀγάπης καὶ τιμῆς πρὸς τὸ πρόσωπον τῆς Α. Ἁγιότητος τοῦ Πάπα, ὅχι μόνον ὡς πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ ἡμῶν καὶ ὡς εἰλικρινοῦς ἐργάτου τῆς προσεγγίσεως τῶν δύο Ἐκκλησιῶν μας καὶ οἰκοδόμου τῆς Χριστιανικῆς Ἐνότητος, ἀλλὰ καὶ ὡς μεγάλο πνευματικὸ ἡγέτου, τοῦ ὁποίου ἡ εὐεργετικὴ δραστηριότης καλύπτει ὄλους τοὺς τομεῖς τῶν συγχρόνων ἐνδιαφερόντων τῆς ἀνθρωπότητος, τῶν προβλημάτων τῆς καὶ τῶν ὑψίστων συμφερόντων τοῦ κόσμου, διὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν ἐν αὐτῷ μίαν νέαν καταστάσεως εἰρήνης καὶ ἀδελφοσύνης, ὅσον τὸ δυνατόν πλησιεστέρας πρὸς τοὺς σκοποὺς τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Κυρίου καὶ τῆς βασιλείας Του.

Ἐπιφυλοῦμεθα αὐτῆς τῆς εὐκαιρίας τῆς συναντήσεώς μας, διὰ νὰ διαβεβαιώσωμεν ὑμᾶς ὅτι τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον μετὰ τῆς εἰλικρινείας καὶ ζήλου ἤρχισεν ὁ μακαρίας μνήμης μέγας προκάτοχος ἡμῶν Πατριάρχης Ἀθηναγόρας, θὰ συνεχισθῇ μετὰ τῆς ἰδίας συνεπέας καὶ καθ' ὄλον τὸ διάστημα, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς θὰ ἐπιτρέψῃ νὰ εὐρισκώμεθα εἰς τὴν διακοινίαν ταύτην.

Βεβαίως, ἔχομεν εἰσελθεῖν εἰς μίαν νέαν περίοδον τῶν σχέσεων τῶν Ἐκκλησιῶν μας, εἰς περίοδον δηλαδὴ βάθους, καθ' ἣν χρειάζεται νὰ βαδίσωμεν μὲ σταθερότητα μὲν, ἀλλὰ καὶ μὲ προσοχὴν καὶ σύνεσιν ἐν τῷ τρόπῳ, ὥστε ἡ οἰκοδομὴ νὰ εἶναι στερεὰ καὶ ὄχι μόνον ἐξωτερικῆς ἐμφανίσεως, καὶ νομίζομεν ὅτι ἐν τούτῳ συμπίπτομεν πρὸς τὴν γνώμην τῆς Α. Ἁγιότητος τοῦ Πάπα.

Κατὰ τὴν παραμονὴν ὑμῶν ἐνταῦθα θὰ ἔχητε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀνταλλάξτε σκέψεις καὶ νὰ ἔχητε καὶ ἀνταλλαγὴν πληροφοριῶν μετὰ τῆς ἀρμοδίας Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς, τὸ πόρισμα τῶν ὁποίων θὰ ἀξιολογήσωμεν καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐν Ῥώμῃ.

Ἐπιθυμοῦμεν νὰ σᾶς παρακαλέσωμεν, ὅπως κατὰ τὸ διάστημα τῆς παραμονῆς σας ἐδῶ αἰσθανθῆτε ὅτι εὐρίσκεσθε εἰς τὰ ἴδια. Δὲν σᾶς θεωροῦμεν ξένους, ἀλλὰ ἀδελφοὺς, ἀπασταμένους ἐνὸς μεγάλου καὶ σεβασμίου ἀδελφοῦ, πρὸς τὸν ὁποῖον προσέτι παρακαλοῦμεν κατὰ τὴν ἐπάνοδόν σας γίνετε διερχομῆς πρὸς αὐτὸν ἀπεριορίστου ἀγάπης μας, τιμῆς καὶ ἀδελφότητος.

Εἴμεθα ἰδιαίτερος εὐτυχεῖς δεχόμενοι ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν προσωπικὸν μήνυμα τῆς Α. Ἁγιότητος τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ ΣΤ', τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ μίαν ἐπὶ πλέον ἐνδειξιν τῆς ἐγκαρδιότητος τῶν σχέσεων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀγαθῆς πρὸς τοῦτο διαθέσεως τῆς Α. Ἁγιότητος, διαθέσεως, ἡ ὁποία εὐρίσκει ἀμοιβαίαν ἀφ' ἡμῶν ἀνταπόκρισιν.

Θρονικὴ ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου

Μετὰ τῆς εἰθισμένης ἐκκλησιαστικῆς τάξεως ἐωρτάσθη ἐν τῷ Σεπτῷ τῆς Ὁρθοδοξίας Κέντρῳ ἡ 1. μνήμη τοῦ Ἁγίου Ἐνδόξου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου, ἡ καὶ Θρονικὴ Ἑορτὴ τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας.

Προσφώνησις τῆς Α. Σεβασμιότητος τοῦ Καρδινάλιου.

Εἴη εὐλογημένον τὸ Ὄνομα Κυρίου, Ὅστις ἐπέτρεψεν εἰς ἡμᾶς νὰ ζήσωμεν ἀπὸ κοινῆς τὰς στιγμὰς ταύτας τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς μνήμης τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου, πάτρωνος τοῦ Οἰκουμηνικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἀδελφοῦ τοῦ Πέτρου, τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων, οὐτινος ἡ Ῥώμη εἶναι ἡ Ἐκκλησία.

Δόξα καὶ εὐχαριστία τῷ Θεῷ, Ὅστις μὲ ἠξίωσεν ἅπαξ ἔτι κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην στιγμὴν τῆς ἱεουργίας νὰ κομισώμεν εἰς τὸ Οἰκουμηνικὸν Πατριαρχεῖον καὶ εἰς τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα τὸν χαιρετισμὸν τῆς Αὐτοῦ Ἁγιότητος τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ ΣΤ' καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ῥώμης καὶ νὰ διαβεβαιώσω Αὐτὴν περὶ τῆς προσευχῆς του, ὅπως διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ αἱ δύο ἀδελφαὶ Ἐκκλησίαι συμφιλιθῶσιν πλήρως καὶ ἡ τελεία κοινωνία ἀποκατασταθῇ μεταξὺ αὐτῶν. Αὕτη εἶναι ἡ πραγματικὴ ἐπιθυμία τοῦ Ἁγίου Πατρὸς καὶ ἡ ἀπόφασίς του, νὰ πράξῃ πᾶν τὸ δυνατόν πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ σχεδίου τούτου, ἐνούμενος πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τὴν ἐκφρασθεῖσαν παρ' αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἐν τῇ ἀρχιερατικῇ Αὐτοῦ προσευχῇ.

Συνεκεντρώθημεν ἐνταῦθα σήμερον, διὰ νὰ ἑορτάσωμεν τὸν Ἅγιον Ἀνδρέαν, τὸν Πρωτόκλητον ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἀναμνησκόμεθα τῆς ἁγίας αὐτοῦ ζωῆς, τελειωθείσης ἐν τῷ μαρτυρίῳ, ὅπερ εἶναι τὸ ὑψηλότερον σημεῖον τῆς ὁμολογίας τῆς πίστεώς του εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. Τὸ γεγονός τούτο εἶναι βαρυσήμαντον.

Ὅντως, εἶναι ἡ ὁμολογία τῆς ἀληθοῦς πίστεως εἰς Θεὸν ζῶντα, Πατέρα, Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, ὁμολογία τῆς πίστεως, ἐκφραζομένη ἐν τῇ ἀγιότητι τοῦ βίου, ἐκείνη, ἥτις θὰ μᾶς συνενώσῃ ἐν τῇ ἐνότητι τῆς μίαν ποιήσῃ ὑπὸ τὸν ἑνα ποιμένα (Ἰωάν. 10,16), Ὅστις εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ εἰς Κύριος ἡμῶν.

Ἐνότης, ἀλήθεια καὶ ἀγιότης, πραγματικότητες στενῶς συνδεδεμέναι ἐν τῇ προσευχῇ, τὴν ὁποῖαν ὁ Ἰησοῦς ἀπῆλυθε πρὸς τὸν Πατέρα Του πρὶν ἢ δοξασθῆ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, καταλλάσων οὕτω πάντας τοὺς ἀνθρώπους μετὰ τοῦ Θεοῦ (Κολ. 1,20): «Ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ ἀγιαζῶ ἑαυτὸν, ἵνα καὶ αὐτοὶ ὧσιν ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ. Οὐ περὶ τούτων δὲ ἔρωτῶ

μόνον, αλλά και περί τῶν πιστευόντων διά τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ, ἵνα πάντες ἐν ᾧσι, καθὼς σὺ πάτερ ἐν ἐμοὶ κάγω ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν ᾧσιν» (Ἰωάν. 17, 19-21). Εἰς ἡμᾶς, ζητοῦντας τὴν πλήρη ἐνότητα, ἔχει δοθῆ ἑνταῦθα ἡ πλέον ἀρμόζουσα διδασκαλία: ἡ ἀγιότης ἐν τῇ ἀληθείᾳ ἐκφράζεται ἐν τῇ ἐνότητι.

Ὁ Θεὸς εἶναι μόνον ἅγιος. Ἀλλὰ ὁ Ἅγιος Πέτρος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἀνδρέου, μᾶς ὑπομνήσκει: «Κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον καὶ αὐτοὶ ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε, διότι γέγραπται ἅγιοι γίνεσθε, ὅτι ἐγὼ ἅγιός εἰμι» (Α' Πέτρ. 1,15-16). Καὶ τί εἶναι ἀγιότης ἐὰν δὲν εἶναι ἡ ἐνωματώσις τῷ Χριστῷ ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς Ἐκκλησίας; Τί εἶναι ἀγιότης, εἰ μὴ ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν θεῖαν ζωὴν (πρβλ. Β' Πέτρ. 1,4), ἡ θέωσις τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἐνότης μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ Θεοῦ; Δὲν εἶναι αὕτη ἡ βασικὴ ἐνότης, τὴν ὁποίαν ὁ Χριστὸς ἐξήτησεν ἀπὸ τὸν Πατέρα Του διὰ τοὺς πιστεύοντας εἰς Αὐτόν;

Αἱ Ἐκκλησίαι ἡμῶν, ὄργανα σωτηρίας, ἐξακολουθοῦν τὴν ἁγιαστικὴν ἀποστολήν των, κηρύττουσαι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, τὸν μεταδοθέντα ἐν ταῖς διδασκαίαις τῶν Ἀποστόλων, ἐνωματοῦσαι τὸ μυστήριον τῆς σωτηρίας, τὴν Θεῖαν εὐχαριστίαν.

Ἰδρυθεῖσαι ἐπὶ τοῦ ἀκρογωνιαίου λίθου, ὃς ἐστὶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ἀνατραφεῖσαι ἐν τῇ πίστει τῶν Ἀποστόλων, ζωοποιηθεῖσαι διὰ τῆς ἀενοῦ παρουσίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, αἱ Ἐκκλησίαι ἡμῶν ἔχουσιν ἐκφράσει τὴν ἀνεξίτηλον μαρτυρίαν των ἐντὸς τῶν λεγεῶνων τῶν ἁγίων, ποιμένων ἢ ἀπλῶν πιστῶν, ἐρημιτῶν ἢ μοναχῶν, ἁγίων τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας καὶ ἁγίων τῶν ἡμερῶν ἡμῶν.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Δύσεως, χθὲς ὅπως καὶ σήμερον, προστατεύουσιν ὡς ὑπόδειγμα ζωῆς τὸ πλῆθος τῶν «ἁγιασμένων ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ κλητῶν ἁγίων» (Α' Κορ. 1,2). Οὗτοι μεσιτεύουσιν ἀδακόπως παρὰ τῷ Πατρὶ καὶ ἐν μιᾷ φωνῇ καὶ μιᾷ καρδίᾳ ἐπαναλαμβάνουσιν τὴν ἰδίαν προσευχὴν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ πάντων τῶν πιστευόντων εἰς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. «Ἁγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ Σου» (Ἰωάν. 17,17) καὶ «ἵνα ᾧσι τετελειωμένοι εἰς ἐν» (Ἰωάν. 17,23).

Εὐρέθημεν ἠνωμένοι μετ' αὐτῶν τῶν ἁγίων διαρκούσης τῆς ἱερουργίας ταύτης τῆς εὐχαριστίας, μυστηρίου τῆς τελείας ἐνότητος. Ἐγὼ προσωπικῶς ἀπηύθυνα εἰς τὸν Παντοδύναμον καὶ Πανοικτίρμονα Θεὸν τὴν ταπεινὴν μου προσευχὴν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν Του τὴν διεσπαρμένην εἰς ὀλόκληρον τὸν κόσμον, διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην τοῦ Οἰκουμηνικοῦ Πατριαρχείου, ἡ ὁποία εἶναι ἡ πρώτη μεταξὺ τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, διὰ τὴν Ἱεραρχίαν καὶ διὰ πάντας τοὺς πιστοὺς, παρακαλῶν τὸν Κύριον νὰ καταξιώσῃ ἡμᾶς νὰ δώσωμεν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν μίαν μαρτυρίαν ἀγιότητος διὰ τῆς ἀληθείας ἐν τῇ ἐνότητι, νὰ δώσωμεν αὐτὴν εἰς δόξαν τοῦ ὀνόματος Αὐτοῦ νῦν καὶ αἰεὶ. Ἀμήν.

Ἀντιφώνησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

Σεβασμιώτατε κ. Καρδινάλιε καὶ τιμιώτατοι συνοδοὶ αὐτοῦ,

Μετὰ τῆς ἀνέκαθεν ἐν τῇ Ἁγίᾳ ταύτῃ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ ἀγάπης, τιμῆς καὶ ἀδελφότητος πρὸς τὴν Ἁγίαν Ἐκκλησίαν τῆς Ῥώμης ὑποδεχόμεθα ὑμᾶς σήμερον ἐνταῦθα, ἐν τῇ ἔδρᾳ αὐτῆς, ὡς κομιστὰς τῶν ἀμοιβαίων αἰσθημάτων τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ δὴ τοῦ ἐν αὐτῇ ἐνδόξου Ἀρχιερατεύοντος, ἡμετέρου δὲ λίαν περισπουδάστου καὶ σεβασμίου πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ, τοῦ αὐτῆς Ἐπισκόπου καὶ Ἁγιωτάτου Πάπα Παύλου τοῦ ΣΤ'.

Καλῶς ἤλθετε. ἤλθετε εἰς τὰ ἴδια. Οὐχὶ ξένοι πρὸς ξένους, ἀλλ' ἀδελφοὶ πρὸς ἀδελφούς. Οὕτως ἐνωσοῦμεν καὶ οὕτως ἐκτιμῶμεν τὴν ἐπίσκεψιν ὑμῶν, ἐπίσκεψιν ἀδελφοσύνης.

Τοῦτο τὸ παρέχον. Ἐν τῇ χριστιανικῇ ἀγάπῃ καὶ ἀδελφοσύνῃ τὰ πάντα εὐρυθρα, τὰ πάντα ἐν τῷ κοινῷ Κυρίῳ Ἰη-

σοῦ Χριστῷ. Πιστὰ τῇ ἐννοίᾳ τῆς ὑπ' Αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ, διὰ τῆς Ἀναστάσεως, ἐν τῇ Πεντηκοστῇ καθιδρυθείσης μιᾶς καὶ μόνης Ἁγίας Ἐκκλησίας, ἣτις ἐστὶ τὸ Σῶμα Αὐτοῦ.

Λέγοντες «αἱ Ἐκκλησίαι ἡμῶν», οὐδαμῶς ἀφιστάμεθα τῆς ἐκκλησιολογικῆς ἐννοίας τῆς μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐκάστης σεβαστῇ δικαιοδοσίᾳ. Ἐν τῇ τοιαύτῃ ἐννοίᾳ ὑποδεχόμεθα τὴν ὑμετέραν Σεβασμιότητα, κύριε Καρδινάλιε, ὡς ἐκπρόσωπον τοῦ πρώτου κατὰ τὴν Δύσιν Ἐπισκόπου καὶ Πατριάρχου, τοῦ Ἁγιωτάτου καὶ προσφιλεστάτου ἡμῖν πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ Πάπα Παύλου τοῦ ΣΤ'.

Ἴνα δὲ ὦμεν σαφεῖς, εἰλικρινεῖς καὶ ἐντιμοὶ πρὸς ἑαυτοὺς καὶ πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν κόσμον ἅπαντα, ὀφείλομεν, ἵνα ἐπαναλάβωμεν καὶ τονίσωμεν, ὅτι οὐδεὶς ἐν τῇ Χριστιανοσύνῃ Ἐπίσκοπος κέκτηται προνόμιον, θεῖον ἢ ἀνθρώπινον, παγκοσμιότητος ἐπὶ τῆς μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἀλλ' ὅτι πάντες ἡμεῖς, εἴτε ἐν Ῥώμῃ, εἴτε ἐν τῇ Πόλει ταύτῃ, εἴτε ἐν οἰαδήποτε πόλει, ἀπὸ οἰασδήποτε ἐκκλησιαστικῶς, ἱεραρχικῆς ἢ πολιτικῆς τοποθετήσεως, ἐσμὲν ἀπλῶς καὶ μόνον συνεπίσκοποι ὑπὸ τὸν μόνον ἄκρον ἀρχιερέα, τὴν κεφαλὴν τῆς Ἐκκλησίας, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, πάντοτε ἐν τῇ ἀνέκαθεν ἐκκλησιαστικῶς παραδεγεμένη ἱεραρχικῇ τάξει.

Ταῦτα λέγοντες συνομολογοῦμεν ὅσα ἡ ὑμετέρα λίαν περισπουδάστου ἡμῖν Σεβασμιότης ὡμολόγησε κατὰ τὴν προσφώνησιν αὐτῆς ἐν τῷ Πανσέπτῳ τούτῳ Πατριαρχικῷ Ναφῷ ἐπὶ τῇ σήμερον ἱερωτάτῃ μνήμῃ τοῦ Πρωτοκλήτου τῶν Ἀποστόλων Ἀνδρέου, ἀδελφοῦ τοῦ Πέτρου, τοῦ Πρωτάνευου τῶν Ἀποστόλων, ὃν Ἀνδρέας ἠγαγε πρὸς τὸν Ἰησοῦν.

Ἄλλ' ἐνταῦθα δὲν πρόκειται περὶ τοῦ ποῖος ποῖον ἠγάγε πρὸς τὸν Ἰησοῦν. Οἱ πάντες παρ' Αὐτῷ ἰστάμεθα καὶ οἱ πάντες καλούμεθα, ἵνα δηλώσωμεν τὴν πρὸς Αὐτὸν πιστότητα ἡμῶν.

Σήμερον, δεχόμεθα ὑμᾶς ὡς τοιούτους συμμάχους πιστότητας πρὸς τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐπιθυμοῦμεν, ἵνα ἔχωμεν μεθ' ὑμῶν τὴν συμπαρτυρίαν ταύτην ἐνώπιον τοῦ ὅλου Χριστιανικοῦ καὶ μὴ κόσμου.

Γνωρίζομεν καλῶς, ὅτι ἡ πορεία πρὸς μίαν τοιαύτην συμπαρτυρίαν εἶναι δυσχερής, διότι προϋποθέτει μίαν συναυτήτησιν θεολογικῶν καὶ δὴ ἐκκλησιολογικῶν ἀπόψεων μεταξὺ τῆς Ῥώμης καὶ τῆς ἔδρας ταύτης, τῶν δύο τούτων ἐστιῶν τοῦ Ἀποστολοπαράδοτου Χριστιανισμοῦ, ἐξ ὧν ἅπαντες οἱ ἄλλοι ἀναμένουσι καθοδήγησιν.

Λέγομεν σήμερον ἐπ' ἐκκλησίας, ἐνώπιον ὑμῶν, τῶν τιμῶν ἐκπροσώπων τῆς σεβασίας Ῥωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, ἐνώπιον σύμπαντος τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου καὶ τοῦ κόσμου παντός, τοῦ θρησκευομένου καὶ μὴ, τοῦ πιστευόντος εἰς τι ἢ εἰς οὐδέν, ὅτι οὐδενὸς φεισόμεθα, ἵνα ὁμοῦ ἀγάγων τοὺς πάντας εἰς Ἰησοῦν, πιστῶς ἐν τούτῳ ἀκολουθοῦντες τὸ τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν, ὅτι τὰ πάντα τοῖς πᾶσι ἐσόμεθα, ἵνα πάντως τινὰς σώσωμεν (Α' Κορ. 9,22).

Σεβασμιώτατε,

Τὸ σημερινὸν μήνυμα ἡμῶν δὲν ἔχει τὸν χαρακτῆρα τυπικῆς ἀντιφωνήσεως πρὸς ὅσα προσεφώνησεν ἡμῖν ἡ Ὑμετέρα Σεβασμιότης.

Μήνυμα ἀγάπης, τιμῆς καὶ σεβασμοῦ. Ἐν τῷ μηνύματι ἡμῶν τούτῳ ἐπιθυμοῦμεν, ὡς Οἰκουμηνικός Πατριάρχης, ἵνα τονίσωμεν, ὅτι ἅπασαι αἱ ἐφεξῆς παγκαθολικαὶ καὶ πανορθόδοξοι συναντήσεις, διάλογοι καὶ διαβουλεύσεις, ἔσονται καὶ ἐπὶ τῶν ἀκολουθῶν θεμελιωδῶν βάσεων:

Πρῶτον, ἡ ὑπάτη αὐθεντία τῆς μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας κείται ἐπὶ τῆς Οἰκουμηνικῆς Συνόδου τῆς καθόλου Ἐκκλησίας.

Δεύτερον, οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν τῶν ἐπισκόπων ἐν τῇ καθολικῇ ταύτῃ Ἐκκλησίᾳ κέκτηται ἐξουσίαν ἢ δικαίωμα ἢ κανονικῶς ὑπαγορευόμενον δίκαιον ἐφ' οἰασδήποτε ἐκκλησιαστικῆς δι-

καιοδοσίας, ἄνευ τῆς τοῦ ἑτέρου οικείας κανονικῆς βουλήσεως καὶ συγκαταθέσεως.

Τρίτον, ἅπασαι αἱ ἀπὸ τοῦδε καὶ ἐφεξῆς πρὸς ἐνότητα συνεργασίαι καὶ διαβουλεύσεις ἡμῶν, καίτοι, κατὰ τὰς ἀποφάσεις τῆς Γ' Πανορθοδόξου Διασκεψέως, δύνανται, ἵνα ἀναπτυχθῶσιν ἐπὶ διμερῶν βάσεων, ὅμως ἡ τελικὴ ἔκβασις ἔσται ἐπὶ παγκαθολικοῦ καὶ πανορθοδόξου ἐπιπέδου.

Ταῦτα λέγοντες, οὐδὲν ἕτερον ἐπιθυμοῦμεν, εἰμὴ τὴν ὀρθὴν καὶ ἐπέκεινα πάσης παρεξηγήσεως καὶ παρερμηνείας τοποθέτησιν τῶν ζητημάτων.

Μάλιστα, ἀγιότης ἐν τῇ ἀληθείᾳ καὶ ἀλήθεια ἐν τῇ ἀγιότητι, ταῦτα δὲ ἐν τῇ ἐκφράσει τῆς ἀγίας καὶ ἀληθοῦς ἐν Χριστῷ ἐνότητος, ἥτις ἔσται ποτέ, ὅταν ὁ Κύριος εὐδοκήσῃ, τὸ πληρῶμα τῆς Ἐνώσεως ἐν τῇ ἀληθείᾳ καὶ τῇ ἀγιότητι τοῦ μόνου Ἐνοποιοῦ κοινῶν ἡμῶν Σωτῆρος, Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας.

Η ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ Π. ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΝ ΝΑΟΝ ΚΑΙ Η ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΤΟΥ ΕΥΗΦΙΣΜΕΝΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ.

Μετ' ἐξαιρετικῆς λαμπρότητος καὶ μεγαλοπρεπείας ἐωρτάσθη ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἡ ἑορτὴ τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Κατὰ τὴν ἐν μέσῳ πυκνοτάτου ἐκκλησιασματος τελεσθεῖσαν Θ. Λειτουργίαν, ἐτελέσθη ἡ εἰς Ἀρχιερέα χειροτονία τοῦ Θεοφιλ. Ἐυφημισμένου Μητροπ. Φιλαδελφείας κ. Βαρθολομαίου, Διευθυντοῦ τοῦ Ἰδιαίτερου Γραφείου τῆς Α.Θ. Παναγιότητος.

Προσφώνησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

Ἐν πρώτοις, συγχαίρομεν πᾶσιν ὑμῖν τοῖς παροῦσιν ἐνταῦθα ἐπὶ τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ ἑορτῇ τῶν Χριστουγέννων καὶ μεθ' ὑμῶν δοξολογοῦμεν τὸ ὄνομα τοῦ ἐν Βηθλεὲμ τεχθέντος Κυρίου ἡμῶν, ὅτι κατηξίωσεν ἡμᾶς, ὅπως ἐν εἰρήνῃ ἐορτάσωμεν καὶ ἐφέτος τὴν ἀγίαν καὶ μεγάλην ταύτην ἑορτὴν τῆς εὐσεβείας ἡμῶν ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, ἐν τῇ προσφιλεῖ ταύτῃ Χώρα ἡμῶν. Ὄντως ἐν γαλιναίᾳ χαρᾷ ἐορτάζομεν Χριστοῦ γεννα.

Ἄλλ' εἰς τὴν ἑορτίον ταύτην ψυχικὴν εὐφροσύνην συνάπτεται ἑτέρα ἀγαλλίασις, ἡ ἐκ τοῦ γεγονότος τῆς σημερινῆς εἰς Ἀρχιερέα χειροτονίας ἐνὸς ἀξίου κατὰ πάντα κληρικοῦ τοῦ καθ' ἡμᾶς Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, τοῦ ἱερωτάτου Μητροπολίτου Φιλαδελφείας, λιαν δὲ ἡμῖν ἀγαπητοῦ κατὰ πνεῦμα υἱοῦ κ. Βαρθολομαίου.

Δὲν πρόκειται ἵνα ἀναλυθῶμεν ἐνταῦθα εἰς χαρακτηρισμὸν τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ διὰ μέσου τοῦ πυρὸς τῆς Πεντηκοστῆς μόλις ἀνακύναντος νέου Ἀρχιερέως τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, οὐδὲ ἵνα εἴπωμεν τὸν ἔπαινον αὐτοῦ. Τοῦτον ἀλλωστε ἐξήγγειλεν ἡ Ἐκκλησία διὰ τῆς ψήφοις κανονικαῖς ἀναδείξεως αὐτοῦ εἰς Μητροπολίτην μῆς τῶν λυχνιῶν τῆς Ἀποκαλύψεως τῆς Ἐκκλησίας τῶν Φιλαδελφείων.

Ἡμεῖς τὴν στιγμήν ταύτην, τὴν χαρὰν τῆς Ἐκκλησίας διερμηνεύοντες, συγχαίρομεν τῇ περὶ ἡμᾶς Ἀγίᾳ καὶ ἱερᾷ Συνόδῳ ἐπὶ τῇ δικαίᾳ ψήφῳ τῷ νεοχειροτονηθέντι ἐπαξίᾳ ἐκλογῇ, καὶ ἅπασιν τοῖς εὐσεβέσι Χριστιανοῖς ἡμῶν ἐπὶ τῇ ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸσης αὐθορμητοῦ ζήσεως καὶ συγκινητικῶν ἐκδηλώσεων ἐπιπροσέτι τῆς ἀποφάσεως τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐντὶ πολλῶν καὶ ὑπερβολικῶν λόγων πατριαρχικῶς ἐπιθυμοῦμεν, ἵνα κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην τὴν ὄντως ἱερὰν ἀπευθυνόμεν σοι, ἱερώτατε Μητροπολίτα Φιλαδελφείας, τὸν λόγον ἐκείνον, ὃν ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινὸς ὁ ἔχων τὴν κλεῖν τοῦ Δαυΐδ, ὁ ἀνοίγων καὶ οὐδεὶς κλείσει, καὶ κλείων καὶ οὐδεὶς

ἀνοίξει» (Ἀποκ. 3,7) εἶπέ ποτε τῷ προκατόχῳ σου, τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφείᾳ Ἐκκλησίας: «οἶδά σου τὰ ἔργα», ἥτοι γινώσκω σε, καὶ λοιπόν, ἐν γνώσει «δέδωκα ἐνώπιόν σου θύραν ἀνεωγμένην, ἣν οὐδεὶς δύναται κλεῖσαι αὐτήν» (Ἀποκ. 3,7). Ὅμως, ὁ ἅγιος καὶ ἀληθινὸς συνεχίζων λέγει σοι: «μικρὰν ἔχεις δύναμιν», λέγων δὲ τοῦτο ἐννοεῖ — καὶ ἐπιθυμοῦμεν, ἵνα τονίσωμέν σοι τοῦτο — ὅτι δέον ἵνα θεωρῆς πάντοτε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τὴν σὴν δύναμιν, ὅση αὕτη καὶ ἂν ᾦ, μικράν, εἶναι δὲ αὕτη ὄντως πάντοτε μικρὰ ἐναντι τοῦ Θεοῦ· ἐν τῇ αὐτῆς συνειδησίᾳ δὲ τῆς σμικρότητος αὐτῆς τελετουργεῖ καὶ θαυματουργεῖ, ὡς παρὰ Παύλῳ, ἡ δύναμις τοῦ Κυρίου. Τὴν οἰανδήποτε ἐν σοὶ δύναμιν ἀδυναμίαν καὶ ἀσθένειαν ἐναντι τοῦ Θεοῦ πάντοτε λογιζόμενος καὶ τῇ χάριτι τοῦ Χριστοῦ συνεχῶς παραδιδόμενος θὰ δυνηθῆς, ὅπως καὶ ἐφεξῆς ὡς Ἐπίσκοπος τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας συνεχίσῃς τὴν ἣν ἔδωκας ἄχρι τοῦδε μαρτυρίαν κατὰ τὸν λόγον τοῦ ἀγίου καὶ ἀληθινοῦ, τὸν ἐπιμαρτυροῦντά σοι σήμερον ὅτι «ἐτήρησάς μου τὸν λόγον καὶ οὐκ ἠρῆσῳ τὸ ὄνομά μου» (Ἀποκ. 3,8). Οὕτω τηρήσεις τὸν λόγον Ἐκείνου καὶ οὐκ ἀρνηθῆς τὸ ὄνομά Του.

Τὸν λόγον τοῦτον τῆς Ἀποκαλύψεως ἐπαναλαμβάνοντές σοι σήμερον συνοψίζομεν καὶ ὑπογραμμίζομεν:

Ἔσο ταπεινὸς καὶ πιστὸς τῷ Κυρίῳ καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ Αὐτοῦ ἄχρι θανάτου. Μείνον μικρὸς καὶ ἀδύνατος ἐν τῷ μεγάλῳ ἐνδυναμοῦντί σε Χριστῷ, τῷ Χριστῷ τῶν Χριστουγέννων.

Τήρησον τὸν λόγον Ἐκείνου καὶ τὸν λόγον τοῦ σώματος Αὐτοῦ, τῆς Ἐκκλησίας, καὶ μηδέποτε ἀρνήθητι τὸ ὄνομα, τὸ ὑπὲρ πάντων ὀνομα.

Τελευτῶντες λέγομέν σοι: Μηδέποτε λησμονεῖ τὸν λόγον τοῦ ἀγίου καὶ ἀληθινοῦ: «Ἐρχομαι ταχύ· κράτει ὁ ἔχεις» (Ἀποκ. 3,11).

Κατὰ τὸν λόγον τοῦτον, βίωσον τὴν ἀρχιερωσύνην ὡς ὁ ἀναμένων τὸν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἐρχόμενον κύριόν σου καὶ κράτει ὁ ἔχεις, ὅπερ οὐκ ἐξ ἑαυτοῦ ἔχεις, ἀλλ' ἐκ χάριτος καὶ ἐλέους Κυρίου, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἐὰν ἔχῃς οὖς, ἀκουσον τί λέγει σοι τὸ Πνεῦμα καὶ πᾶς «ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς Ἐκκλησίαις» (Ἀποκ. 3,13).

Πρὶν ἢ κατακλείσωμεν τοὺς ὀλίγους τοὺτους λόγους, ἐπιθυμοῦμεν, ἵνα ἀφ' ἐνὸς συγχαρῶμεν τοῖς τιμίῳς γονεῦσι καὶ ἅπασιν τοῖς οικείοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς συγχωρίοις τοῖς ἱερωτάτοις Μητροπολίτου Φιλαδελφείας, ἐπὶ τῷ εὐσήμῳ γεγονότι τῆς εἰς ἀρχιερέα ἐκλογῆς καὶ χειροτονίας αὐτοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ εὐχαριστήσωμεν τοῖς ἐντιμοτάτοις διευθυνταῖς τοῦ ὁμογλώσσου Τύπου ἐπὶ τοῖς εὐμένεσι σχολίοις, καὶ ἅπασαν ὑμῖν ἐπὶ τῇ προσελεύσει καὶ συμμετοχῇ εἰς τὴν χαρὰν τῆς Ἐκκλησίας, τέλος δὲ εὐχηθῶμεν ἅπας ἐτι Εὐλογημένα Χριστοῦγεννα.

Ἀντιφώνησις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Φιλαδελφείας.

«Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον καὶ ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρί μου, ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπεινότητα τοῦ δούλου αὐτοῦ» (Λουκ. ι' 46-48) καὶ ἀνῆγάγέ με, παρὰ τὴν ἁμαρτωλότητα καὶ ἀναξιοτήτά μου, εἰς τὸν ὑπατον τῆς ἱερωσύνης βαθμὸν, διὰ νὰ διακονήσω καὶ τουντέυθεν Αὐτῷ καὶ τοῖς ἀνθρώποις, ὑπὲρ τῶν ὁποίων ἐνηνθρόπησε σήμερον, κενώσας ἑαυτὸν καὶ λαβὼν δούλου μορφήν (Φιλιπ. 2,7).

Εἶτα, ὑποβάλλω τῇ Ὑμετέρᾳ Θειοτάτῃ καὶ Προσκυνητῇ μοι Παναγιότητι καὶ τῇ περὶ Αὐτὴν Ἀγίᾳ καὶ ἱερᾷ Συνόδῳ τὴν βαθυτάτην μου εὐγνωμοσύνην καὶ τὰς θερμότητας ἐπαριστίας διὰ τὴν πρὸς τὸ ταπεινὸν μου πρόσωπον ἐπιδειχθεῖσαν εὐμένειαν, τῆς μὲν Ὑμετέρας σεπτῆς Κορυφῆς προβαλούσης, τῆς δὲ Ἀγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου ψήφοις κανονικαῖς ἀναδείξεως με Μητροπολίτην τῆς Ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Φιλαδελφείας, μῆς τῶν ἑπτὰ Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀποκαλύψεως. Ὡς ἐλαχίστην ἐκφρασιν εὐγνωμοσύνης διὰ τὴν μεγάλην ταύτην πρὸς με τιμὴν τῆς Ἐκκλησίας δίδωμι αὐτῇ, κατὰ τὴν ἱερὰν ταύτην στιγμήν, τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι καὶ ὑπὸ τὴν νέαν ἰδιότητά μου θέλω ἐργασθῆ δι' ὄλων τῶν ταπεινῶν μου δυνάμεων

μετά περισσότερου ἢ μέχρι σήμερα ζήλου καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς πιστότητος καὶ ἀφοσιώσεως διὰ τὴν δόξαν αὐτῆς εἰς δόξαν Θεοῦ, καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν ψυχῶν, πρὸς σωτηρίαν τῶν ὁποίων ἐγεννήθη ὁ Κύριος σήμερα ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, ἐσταυρώθη ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ καὶ ἀνέστη τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφὰς καὶ ἱδρυσεν ἀργότερον τὴν Ἐκκλησίαν Του τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς. Ταῦτα πάντα ἀνακαλοῦσιν εἰς τὴν μνήμην μου ἄφ' ἑνὸς μὲν τὴν ὑπὸ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας διατυπωθεῖσαν διδασκαλίαν ὅτι ἡ ὅλη ἐπισκοπικὴ διακονία εἶναι μία σταυρώσιμος μαρτυρία Ἀναστάσεως, διότι ὁ Ἐπίσκοπος ἴσταται εἰς τόπον Ἐσταυρωμένου, κηρύττοντος τὴν Ἀνάστασιν, ἄφ' ἑτέρου δὲ τὸ ὑπὸ συγχρόνου ἱερέως συγγραφέως λεχθὲν ὅτι ὁ ἱερεὺς, ὁ κληρικός δὲν εἶναι ἄνθρωπος, ἀλλὰ ἡ θυσία ἐνὸς ἀνθρώπου, ἡ ὁποία προστίθεται εἰς τὴν θυσίαν τοῦ Θεοῦ. Καί, διὰ ποῖον ἡ θυσία αὕτη; Διὰ τὸν ἄνθρωπον. Τοῦτον ὑπόσχομαι ἐνώπιον Ὑμῶν, Παναγιώτατε, νὰ ἀγαπῶ καὶ νὰ τιμῶ καὶ νὰ σέβωμαι ὡς εἰκόνα Θεοῦ καὶ νὰ διακονῶ μετὰ χαρᾶς καὶ προθυμίας καὶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ θυσιάζωμαι ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἄλλωστε ἡ Φιλαδέλφεια θὰ μοι ὑπομιμνήσκει ἀκαταπαύστως ὅτι ὀφείλω νὰ φιλῶ τοὺς ἀδελφούς μου.

Ἐπιτραπήτω μοι, ὅπως εὐχαριστήσω εὐγνωμόνως, διὰ πάντα ὅσα παρ' αὐτῶν εὐηργετήθη, τοὺς σεβαστοὺς μου γονεῖς ἐν Γκιокτσέαντα, τοὺς ἐν τῇ Πόλει ταύτῃ καὶ ἐν τῇ Ἐσπερίᾳ Εὐρώπῃ καλοὺς διδασκάλους μου με ἐπικεφαλῆς τὸν σεβαστόν μου Ἅγιον Σχολάρχην, Σεβ. Μητροπολίτην κ. Μάξιμον, ὄλωσ δὲ ἰδιαίτερος τὸν πολυσέβαστον πνευματικόν μου πατέρα Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Γέροντα Χαλκηδόνος κ. Μελίτωνα, ὅστις ἀπὸ τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας, ὅτε ἀκόμη διηκόνει τῇ Ἐκκλησίᾳ ὡς Μητροπολίτης Ἰμβρου καὶ Τενέδου, καὶ μέχρι τῆς σήμερα, ἐπεδείξατο ζωηρὸν καὶ συγκινητικὸν πατρικὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὴν αὐξήσιν καὶ προκοπὴν μου κατὰ Χριστόν.

Ζητῶ καὶ μίαν ἄλλην χάριν, Παναγιώτατε: νὰ μοι ἐπιτραπῆ, ὅπως κατὰ τὴν εὐσημον ταύτην στιγμὴν τῆς ζωῆς μου ἀπευθύνω θερμὸν καὶ ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν πρὸς τοὺς ἐνταῦθα καὶ τοὺς ἀπανταχοῦ τῆς γῆς φιλότατους συμπατριώτας μου Ἰμβρίους καὶ πρὸς τὴν γενέτειράν μου Ἰμβρον, τὴν ὁποίαν μετὰ τοσαύτης στοργῆς ἐποιμάνατε καὶ Ὑμεῖς καὶ ὁ Γέροντάς μου. Ἰδιαίτερος ἐπιθυμῶ νὰ χαιρετίσω ἐντεῦθεν μετὰ τιμῆς καὶ ἀγάπης τοὺς ἀπὸ διαφόρων σκοπιῶν ἐργαζομένους εἰς τὸ γεώργιον τοῦ Κυρίου Ἰμβρίους Ἀρχιερεῖς, ἦτοι τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἁγίους, Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβον, Κώου κ. Ναθαναὴλ καὶ Λίδδης κ. Ὑμέναιον.

Εὐχαριστῶ θερμῶς πάντας ὑμᾶς τοὺς τιμήσαντάς με διὰ τῆς πρόφρονος παρουσίας ὑμῶν σήμερα ἐνταῦθα. Ἐπικαλοῦμαι τὰς προσευχὰς πάντων ὑμῶν, διὰ νὰ ἀξιωθῶ νὰ φυλάξω τὴν παρακαταθήκην (Α' Τιμ. 6,20) καὶ νὰ τηρήσω τὴν ἐντολὴν ἄσπιλον καὶ ἀνεπίληπτον μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ (Α' Τιμ. 6,14).

Παναγιώτατε,

Οὐδὲν ἔχω, ὅπερ δὲν ἔλαβον παρὰ τῆς Ἐκκλησίας. Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπομένως, ὀφείλω τὰ πάντα καὶ ἐπὶ πλέον εὐγνωμοσύνην καὶ ἀφοσίωσιν καὶ σεβασμὸν καὶ πιστότητα καὶ ὑπακοὴν ἄχρι θανάτου. Ἀναλογιζόμενος δὲ ὅτι τιμῶμαι ἐλέω τοῦ Θεοῦ καὶ κανονικῇ γνώμῃ τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα ὦ Ἐπίσκοπος ἐν τῇ Ἁγίᾳ τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, πολλὴν δέον ἵνα ἔχω ἐν ἐμοὶ συνείδησιν τῆς εὐθύνης ὡς πιστοῦ φορέως

τῶν μεγάλων παραδόσεων αὐτῆς καὶ θεράποντος καὶ μόνου αὐτῆς, πιστοῦ ἄχρι θανάτου, εἰ δὲ καὶ δεήσει, θανάτου σταυροῦ.

Εὐλογήσατέ με, Παναγιώτατε, ἐμὲ καὶ τὴν νέαν μου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διακονίαν, ἵνα δυνηθῶ νὰ προσφέρω τὴν πολλαπλὴν ὀφειλὴν μου πρὸς αὐτήν, ὅτε καὶ μόνον θὰ θεωρήσω ἐμαυτὸν ὡς ἀνταποκριθέντα κατὰ τὸ δυνατόν εἰς τὴν κλήσιν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν τιμὴν τῆς Ἐκκλησίας.

Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκεν.

Εἰς πολλὰ ἔτη, Παναγιώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα.

Μήνυμα τῆς Α. Ἀ. τοῦ Πάπα πρὸς τὴν Α.Θ.Π. τὸν Πατριάρχην ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς ἄρσεως τῶν ἀναθεμάτων.

Ἐπὶ τῇ ὀγδόῃ ἐπετείῳ τῆς ἄρσεως τῶν ἀναθεμάτων, ἡ Α. Ἀγιότης ὁ Πάπας Παῦλος ὁ ΣΤ' ἀπέστειλε πρὸς τὴν Α.Θ. Παναγιότητα τὸ ἀκόλουθον μήνυμα:

«Τῇ Α.Θ. Παναγιότητι

τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ

κ. Δημητρίῳ

Φανάριον.

Μετὰ τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος εὐχαριστοῦμεν τῷ Κυρίῳ, ὅστις ἐχαρίσατο ἡμῖν τὴν ἐξάλειψιν τῶν ἀναμνήσεων τοῦ παρελθόντος, αἵτινες ἀπέτελουν ἐμπόδιον εἰς τὴν κοινὴν ἡμῶν πορείαν πρὸς τὴν πλήρη κοινωνίαν.

Ἐν ὑπακοῇ πρὸς τὸ Πανάγιον Πνεῦμα, εἴμεθα καὶ ἡμεῖς ἀποφασισμένοι νὰ συνεχίσωμεν διὰ τῆς προσευχῆς, τῆς μελέτης καὶ τῆς δράσεως τὰς προσπάθειάς ἡμῶν, ἵνα ἐπισπεύσωμεν τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν θὰ δυνάμεθα νὰ συνιερουργῶμεν τὴν θεῖαν λειτουργίαν, ὅπερ θὰ σημάνη τὴν πλήρη συμφιλίωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν.

Κατὰ τὴν ἡῶ τῶν ἑορτῶν τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ἀπευθύνομεν Ὑμῖν, ἀδελφεῖς λῖαν ἀγαπητέ, τὰς καλύτερας τῶν εὐχῶν ἡμῶν καὶ ἐπαναλαμβάνομεν Ὑμῖν τὴν ἀδελφικὴν ἡμῶν ἀγάπην.

Πάπας Παῦλος ὁ ΣΤ'»

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α

Ἱερὰ Μητρόπολις Φθιώτιδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 33 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 «περὶ Ἱ. Ναῶν, ἐνοριῶν καὶ ἐφημερίων» Κανονισμοῦ, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακέρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως Καμπιῶν, καλοῦμεν τοὺς βουλευμένους νὰ καταλάβωσι τὴν ἐφημεριακὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ μετὰ σχετικῆς αἰτήσεως.

Ἐν Λαμῖα τῇ 11ῃ Ἰανουαρίου 1974

† Ὁ Φθιώτιδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

‘Ο Κλήμης ‘Αχρίδος. Τὰ ἅπαντα. (Κλημέντ ‘Οχριντσκι. Σόβρανη Σοτσονένια) τόμος Α', Σόφια 1970, τόμος Β' Σόφια 1972, τόμος Γ' Σόφια 1973. ‘Εκδοσις Βουλγαρικῆς ‘Ακαδημίας ‘Επιστημῶν. ‘Εκδότηι οἱ Μπ. ‘Αγγέλωφ, Κ. Μ. Κοῦεφ καὶ Χρῆστος Κόντωφ.

Πρόκειται περὶ ἀρίστης ἐκδόσεως. Περιλαμβάνει: α) φωτοτυπίαν τῶν σωζομένων χειρογράφων, β) ἐκδοσιν τοῦ κειμένου μετὰ τὴν ἰδιότυπον παλαιοσλαβικὴν γραφὴν τῶν νῦν βουλγαρικῶν χωρῶν, γ) εἰσαγωγὰς καὶ δ) πλήθος παραπομπῶν καὶ σημειώσεων, αἱ ὁποῖαι ἐξομαλύνουν τὰ δύσκολα σημεία.

Οἱ διαπρεπεῖς ἐπιστήμονες σλαυολόγοι, μετὰ τῶν ὁποίων διακρίνεται ὁ σοφὸς ἀκαδημαϊκὸς κ. Χρῆστος Κόντωφ, βαθῆς γνώστης τῆς ‘Ελληνικῆς γλώσσης, εἰργάσθησαν μετ’ ἐκπληρσοῦσης ἐπιμελείας.

‘Ο ἅγιος Κλήμης ‘Αχρίδος ἔζησε μετὰ τὸ 830-916. ‘Υπῆρξε μαθητὴς τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου καὶ εἰς ἓκ τῶν κυριωτέρων συνεχιστῶν τοῦ ἔργου των. Τὰ ἔργα του εἶναι 76 Λόγοι. ‘Εξεφωνήθησαν ἐπ’ εὐκαιρίᾳ διαφόρων ἑορτῶν καὶ μνημῶν ἁγίων. Χαρακτηριστικῶς ὁ Θεοφύλακτος Βουλγαρίας λέγει ὅτι εἰς τοὺς λόγους τοῦ ἁγίου Κλήμεντος θὰ εὕρης «ἀπλῶς πάντα τὰ τῆς ‘Εκκλησίας καὶ οἷς μνήμαι Θεοῦ καὶ ἁγίων φαιδρύνονται καὶ ψυχὰι κατανύσσονται». ‘Ο ἅγιος Κλήμης χαρακτηρίζεται ὡς «σ ο φ ὀ ρ». Οἱ λόγοι του ὅμως εἶναι τόσο ἀπλοῖ καὶ ἀνεπιτήδευτοι ὡς πρὸς τὸ ὕφος, ὥστε νὰ ἐλκύνονται καὶ οἱ ἀπλοῦστεροι τῶν χριστιανῶν καὶ διλιγομαθεῖς. Μακρὰν παντὸς ἐγωῦσμοῦ ὁ ἅγιος Κλήμης εἰργάσθη ὡς ποιμὴν φιλόφυχος.

‘Εκ τῶν ὡς ἄνω τριῶν τόμων, τὰ ἔργα τοῦ ἁγίου Κλήμεντος καταλαμβάνουν οἱ δύο πρῶτοι τόμοι. ‘Ο τρίτος τόμος περιλαμβάνει τοὺς ἐκτεταμένους βίους τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου. Πιθανωτέρα ἐκδοχὴ εἶναι ὅτι οἱ βίοι αὐτοῖ ἐγράφησαν μετὰ τὸ 879-882. Βέβαιον πάντως εἶναι, ὅτι ὁ ἅγιος Κλήμης εἶχε τοὺς βίους τούτους ὑπ’ ὄψιν του, ὅτε ἔγραφε τοὺς εἰς τοὺς ἐν λόγῳ ἰσαποστόλους περισπουδάστους λόγους του. ‘Ολοι σχεδὸν οἱ λόγοι ἀποτελοῦν ἐγκώμια εἰς ἁγίους καὶ ἑορτάς. 25 λόγοι ἀποτελοῦν ἀνάλυσιν τοῦ νοήματος τῶν Κυριακῶν καὶ ἑορτῶν τοῦ Τριωδίου καὶ Πεντηκοσταρίου.

Θεωροῦμεν ἀπαραίτητον νὰ μνημονεύσωμεν ἐνταῦθα ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον Βουλγαρίας ἐξέδωκε τοὺς λόγους τοῦ ἁγίου Κλήμεντος εἰς μετάφρασιν εἰς τὴν ἀπλοβουλγαρικὴν, ἐκπονηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἀρχιμ. ‘Αθανασίου Μπόντσεφ. Παρ’ ὅτι ἡ μὴ ἐπαρκὴς γνώσις τῆς γλώσσης ὑφούται ἱκανὸν ἐμπόδιον πρὸς πλήρη ἀξιολόγησιν τῆς σπουδαίας αὐτῆς ἐργασίας, ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐκφράσωμεν τὰ συγχαρητήρια ἡμῶν εἰς τοὺς ἔλλογιμωτάτους ἐκδότες, νὰ εὐχρηθῶμεν συνείχαν μετ’ ἄλλα ἀνάλογα ἔργα καὶ νὰ εὐρουν μιμητὰς καὶ παρ’ ἡμῖν.

‘Αρχιμ. ΜΕΛΕΤΙΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΑΣ

‘Αριστοδήμου Χρ. Ζάγχα, Θεολόγου Καθηγητοῦ, «Φῶς καὶ Ζωή», ‘Αθήναι 1974, σελ. 413.

‘Ο συγγραφεὺς Θεολόγος Καθηγητῆς ‘Αριστόδημος Ζάγχα, γνωστὸς ἀπὸ πολλὰς δημοσιεύσεως του καὶ ἰδίᾳ εἰς ‘Εφημε-

ρίδας τῆς Θεσσαλονίκης, χαρίζει εἰς τὸ εὐρὸ ἀναγνωστικὸν κοινὸν τὸ ἐξαιρετικὸν ἔργον του «Φῶς καὶ Ζωή».

Εἶναι ἐν Κυριακοδρόμιον γραμμέμον μετὰ πίστιν, πολὺ ἐνδιαφέρον καὶ ἀγάπην πρὸς τὸ ἀκροατήριον τοῦ ‘Ιεροῦ ‘Αμβωνος.

Βεβαίως, ὡς καὶ ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ εἰς τὸν Πρόλογόν του, «Κυριακοδρόμια ὑπάρχουν σήμερα πολλὰ. ‘Ομως γιὰ κείνους, ποὺ παρακολουθοῦν καὶ γνωρίζουν τὰ πράγματα, τὸ καθένα ἔχει κάποια διαφορά ἀπὸ τὰ ἄλλα».

‘Η πείρα τοῦ συγγραφέως, ἡ καθαρὰ σκέψις του, ὁ πλούσιος καταρτισμὸς του ἀναδεικνύουν τὸ βιβλίον εὐχάριστον δι’ ὅλους καὶ χρήσιμον διὰ πολλούς. ‘Ο συγγραφεὺς ἀντλεῖ τὰς σκέψεις του ἀπὸ τὸν Αἰώνιον Λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰς ἐκθέτει κατὰ τρόπον χαρίεντα, γλαφυρὸν καὶ προσηρμοσμένας εἰς τὴν σύγχρονον ζωὴν.

Πρωτοπρεσβύτερος Εὐάγγελος Σκορδᾶς

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτου, Οἱ νέοι βασικοὶ θεσμοὶ διοικήσεως τοῦ Πατριαρχείου ‘Αντιοχείας (Παράρτημα τοῦ βιβλίου: Οἱ βασικοὶ θεσμοὶ διοικήσεως τῶν ‘Ορθοδόξων Πατριαρχείων, μετὰ ἱστορικῶν ἀνασκοπήσεων), ‘Αθήναι 1973.

ΑΙ. Μ. Σταυροπούλου, L'approche pastorale des problèmes de parenté responsable dans l'Église de Grèce, (extrait) Nouvelle revue théologique, 106e an. n° 1, Janvier 1974, tome 96.

‘Αρχιμ. Καλλινίκου Καρούσου: Πῶς πρέπει νὰ προσεύχεσαι. 7ον τεῦχος τῆς σειρᾶς «Καταρτίζεσθε...», ‘Εκδόσεις «‘Η Χρυσοπηγή», σ. 16.

Τοῦ αὐτοῦ, «Γιὰ τὸν ἄρρωστο ἀδελφόν». 8ον τεῦχος τῆς σειρᾶς «Καταρτίζεσθε...», ‘Εκδόσεις «‘Η Χρυσοπηγή», σ. 16.

‘Αρχιμ. Χριστοδούλου Παρασκευαΐδη: «Χριστιανοὶ μόνο γιὰ ὠρισμένους ὄρες;» 9ον τεῦχος τῆς σειρᾶς «Καταρτίζεσθε...», ‘Εκδόσεις «‘Η Χρυσοπηγή», σ. 16.

Τοῦ αὐτοῦ, Τύποι καὶ οὐσία. 10ον τεῦχος τῆς σειρᾶς «Καταρτίζεσθε...», ‘Εκδόσεις «‘Η Χρυσοπηγή», σ. 16.

Τοῦ αὐτοῦ, Εἶναι καὶ γιὰ τοὺς μορφωμένους ἡ πίστις; 11ον τεῦχος τῆς σειρᾶς «Καταρτίζεσθε...», ‘Εκδόσεις «‘Η Χρυσοπηγή», σ. 16.

Τοῦ αὐτοῦ, ‘Εμποδίζει τὴν πίστιν ἡ ἐποχή μας; 12ον τεῦχος τῆς σειρᾶς «Καταρτίζεσθε...», ‘Εκδόσεις «‘Η Χρυσοπηγή», σ. 16.

‘Αρχιμ. ‘Αμβροσίου Λενῆ: «‘Η πληγὴ τοῦ χιλιασμοῦ», 13ον τεῦχος τῆς σειρᾶς «Καταρτίζεσθε...», ‘Εκδόσεις «‘Η Χρυσοπηγή», σ. 16.

‘Αρχιμ. Καλλινίκου Καρούσου: ‘Η μοναδικὴ γνώσις, 14ον τεῦχος τῆς σειρᾶς «Καταρτίζεσθε...», ‘Εκδόσεις «‘Η Χρυσοπηγή», σ. 16.

Πρόκειται περὶ λίαν ἐνδιαφερούσης σειρᾶς τευχῶν, διαπραγματευομένων αὐτοτελῆ θέματα κατὰ τρόπον ἐπαγωγικόν,

εύληπτον και σύντομον. Ἡ ἐξαιρετικῶς καλαισθητος ἐμφάνισις αὐτῶν ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν εὐπρόσιτον τιμὴν τῶν 3 δρχ. καθιστᾷ τὴν ὑπὸ τὸν γενικὸν τίτλον «Καταρτίζεσθε» σειρὰν ταύτην τῶν εὐφήμως γνωστῶν ἐκδόσεων «Ἡ Χρυσόπηγῆ» πρωτότυπον και οἰκοδομητικὴν, καλύπτουσαν ὑφιστάμενον κενόν. Τὰ μέχρι στιγμῆς κυκλοφορηθέντα 14 φυλλάδια καλύπτουν ἅπαντα πνευματικὰ θέματα πρακτικοῦ και ἐποικοδομητικοῦ χαρακτήρος. Ἡ ἀπλὴ ἐξ ἄλλου γλῶσσα, τὸ ρέον ὕφος και ἡ δομὴ τοῦ λόγου, σαφῆς και δόκιμος, συνιστοῦν πολύτιμα πλεονεκτήματα τῶν τευχῶν τούτων, προοριζομένων διὰ τὸ εὐρὺ κοινόν.

Βασιλείου Ἀτέση, Μητροπολίτου πρ. Λήμνου Ἀρχιερεῖς Μήλου και Κιμῶλου (ἀνάτυπον ἐκ τῶν «Κιμωλικῶν» τόμ. Γ'), Ἀθῆναι 1973, σ. 80.

Ἀριστοτέλειον Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης, Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς Θεολογικῆς Σχολῆς, Τόμος ΙΖ', ἀνάτυπον, Γεωργίου Α. Γαλίτη, Τακτικοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Ἐκκλησία και Βάπτισμα κατὰ τὴν Κ. Δαθήκην, Θεσσαλονίκη 1972, σελ. 26.

Σάββα Ἀγουρίδου, Καθηγητοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ἰπόμνημα εἰς τὰς Α', Β' και Γ' ἐπιστολάς τοῦ Ἀποστόλου Ἰωάννου, Ἐκδόσεις Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἀθῆναι 1973, σ. 276.

Ἀρχιμ. ἀνδρῆ τοῦ Φιλαρέτου Ἀπ. Βιτάλη Ἀσματικὴ Ἀκολουθία τῶν Θεοφόρων Πατέρων Ἡλιοδώρου Δονάτου, Ἀττικοῦ και Ἀναστασίου, ἐκδόσεις Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως 1973, σελ. 104.

Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ Ἅγιος Χρῆστος τῆς Πρεβέζης ὁδηγὸς τῆς Νεότητος, ἐκδόσεις Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως, Ἀθῆναι 1973, σελ. 16.

Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ Ἐθνεγέρτης Ἅγιος Κοσμάς ὁ Ἰσαπόστολος, Ἀθῆναι 1972, σελ. 48.

Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ ἐν Νικοπόλει τῆς Ἠπείρου ἑορτασμός ἐπὶ τῇ 1900ετηρίδι ἀπὸ τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐλεύσεως τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἐκδόσεις Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως, Ἀθῆναι 1973, σελ. 32.

Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ Ὁσία Θεοδώρα, Βασίλισσα τοῦ Δεσποτάτου τῆς Ἠπείρου, ἐκδοσις Ἱ. Ν. Ἁγίου Νικολάου Κορφοβουνίου, Ἀθῆναι 1973, σελ. 22.

Τοῦ αὐτοῦ, Τὰ κατὰ τὸν Πρεβεζαῖον Νεομάρτυρα Ἅγιον Χρῆστον τὸν Νεοφανῆ, ἐκδοσις Γ' ἐπισημειωμένη, ἐκδόσεις Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως, Ἀθῆναι 1973, σελ. 45.

Ἰωάννου Μ. Βορβίλα, Ἡ παρὰ τὴν Θουρίαν Μονὴ τῆς Παναγίας «Ἑλληνικῶν», ἐν Τριπόλει 1973, σ. 16.

Βυζαντινὰ κείμενα και μελέται, Χαράλαμπος Π. Συμεωνίδης, Οἱ Τσακῶνες και ἡ Τσακωνιά, Κέντρον Βυζαντινῶν ἔρευνῶν, Θεσσαλονίκη 1972, σελ. 187.

Βίος Ἁγίου Ὑπατίου, ὑπὸ Καλλινίκου, μετάφρασις Ἄννας Γ. Ἀρβανίτη, ἐκδοσις Ἱ. Μ. Πεντέλης, Ἀθῆναι 1973, σ. 150.

Ἀναστασίου Γιαννουλάτου, Ἐπισκόπου Ἀνδρούσης, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Μορφαι Ἀφρικανικοῦ τελετουργικοῦ, μύθισις και πνευματοληψία ἀνατολικῶς τοῦ «Ρουενζόρι (Ruwenzori)», ἔρευνα θεολογική, Ἀθῆναι 1973, σ. 196.

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Σερβίων και Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Α) Ἐσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 300 ἔτησίως.

Β) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 12 ἔτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 10.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κωνστ. Γ. Μπόνη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ Ἐκκλησία ἐναντί τῶν συγχρόνων Μεγάλων προβλημάτων.

Αἱ ἐπὶ τῇ Ἱερᾷ Μνήμῃ τοῦ Μ. Φωτίου Συνοδικαὶ ἑορταὶ (6-2-74).

Αἱ ἐκθέσεις τῶν Σεβ. Προέδρων τῶν Μ. Σ. Ε. πρὸς τὴν συνέλευσιν τῆς Ἱ. Σ. Ἱ. περὶ τῶν μετὰ τὸ 1967 πεπραγμένων τῆς Δ. Ἱ. Σ.

Ἰω. Καρμίρη, Καθηγητοῦ Παν/μίου, Α' Συνδιάσκεψις τῆς μικτῆς Ὀρθοδοξοπαλαιοκαθολικῆς Θεολ. Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Διαλόγου μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν Ὀρθοδόξου και Παλαιοκαθολικῆς.

Μητρ. Δράμας Διονυσίου, Ἡ εὐθύνη τῶν διανοουμένων ἐν τῇ χριστιανικῇ κοινωνίᾳ.

Ἐπισκ. Ἐλευσίνος Τιμοθέου, Ζακχαῖοι Πνευματικῶς.

Ἀρχιμ. Γερμ. Παρασκευοπούλου, Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος ὡς Ποιμὴν.

Ἀρχιμ. Τιμ. Τριβιζᾶ, Ἐκθεσις, συμπεράσματα και προτάσεις ἐκ τοῦ Β' Θ. Ποιμαντικοῦ Σεμιναρίου εἰσηγητῶν Ἱερατικῶν Συνεδρίων.

Πρεσβ. Ἄντ. Ἀλεβιζοπούλου, Ἡ μετανάστευσις εἰς Δ. Γερμανίαν.

Μ. Ν. Κατσαμάκη, Ἡ ἀνακαινιστις τῶν βιβλίων.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Παράρτημα.

Βιβλιοκρισίαι.

Νέα βιβλία.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθῆναι, Ἰασιῶ 1 — Τηλ. 710.73.

Προϊστάμενος Τυπογραφείου Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3 Ζαγράφου. Τηλ. 787978.